

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα : Προτάσεις για την βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών: Το παράδειγμα της παράκτιας περιοχής “Γιαννίτσαινα” στην Κυπαρισσία

Γιώργος Κυμπούρης

A.M. : 06103618

Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Μαρία Παπαδοπούλου, Επίκουρος Καθηγήτρια ΕΜΠ

ΑΘΗΝΑ 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Καταρχήν θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου Δρ. Μαρία Παπαδοπούλου για την ευκαιρία που μου έδωσε να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα, καθώς και την αμέριστη βοήθεια και γνώση που μου παρείχε κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μας. Ευχαριστώ επίσης θερμά όλους τους διδάσκοντες της Σ.Α.Τ.Μ. για την συνεισφορά τους στην αρτιότερη επιστημονική μου κατάρτιση κατά την διάρκεια των σπουδών μου. Επίσης ευχαριστώ τους φίλους μου Βαγγέλη, Παναγιώτη και Αλέξανδρο για την αμέριστη ηθική και υλική υποστήριξη που μου παρείχαν για την διεκπεραίωση της διπλωματικής μου εργασίας. Τέλος θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου Ξανθή και Βασίλη για την στήριξη και κατανόηση που μου παρείχαν όλα αυτά τα χρόνια. Αφιερώνω αυτή την εργασία στους γονείς μου, την αδερφή μου Κατερίνα και την γυναίκα μου Νατάσα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία σχετίζεται με ορισμένες προτάσεις για την Βιώσιμη Ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών έχοντας παράδειγμα την παράκτια περιοχή “Γιαννίτσαινα” στην Κυπαρισσία. Το παρόν σύγγραμμα χωρίζεται σε 5 κύριες θεματικές ενότητες: την μεθοδολογική προσέγγιση η οποία χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση του προβλήματος, την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής μελέτης σε διάφορους τομείς, όπως υποδεικνύονται από την μέθοδο ανάλυσης PEST, την δόμηση ορισμένων σεναρίων-εναλλακτικών λύσεων για την επίλυση του προβλήματος, την αξιολόγηση των σεναρίων-εναλλακτικών λύσεων με την βοήθεια της ανάλυσης SWOT, η οποία χρησιμοποιεί ως κριτήρια αξιολόγησης τα αποτελέσματα της ανάλυσης PEST, και τέλος την επιλογή της καλύτερης εναλλακτικής. Καταληκτικά τα συμπεράσματα δίνουν ορισμένες προτάσεις προσεγγίζοντας τον αρχικό στόχο και δίνοντας κάποιες κατευθυντήριες κατευθύνσεις μέσω ορισμένων μέτρων πολιτικής οι οποίες πρόκειται να ασκήσουν επιρροές στο μέλλον τόσο στην Κυπαρισσία όσο και σε αντίστοιχες περιπτώσεις.

ABSTRACT

The present thesis presents some aspects for the sustainable development of coastal areas such as “Giannitsaina”, in Kyparissia. The present work is separated in 5 main thematic units: the methodological approach which was adopted to analyze the problem, the analysis of present situation in various sectors, as indicated by the method of PEST analysis, the construction of certain scenario-solutions to resolve the problem, the evaluation of scenario-solutions with using SWOT analysis, which uses as criteria of evaluation the results of PEST analysis, and finally the choice of the best alternative. In conclusions, the findings offer some suggestions reaching the original target and giving some policy guidelines that will influence the development of Kyparissia and other regions with similar characteristics.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙΕΣ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1. ΣΤΟΧΟΣ - ΥΠΟΣΤΟΧΟΙ	12
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	15
2.1 ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ PEST.....	16
2.2 ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT.....	18
2.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	20
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	22
3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	
3.1.1 Γενικά στοιχεία.....	22
3.1.2 Δημογραφικά στοιχεία.....	24
3.1.3 Πολιτισμικά στοιχεία.....	26
3.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	
3.2.1 Οικιστική ανάπτυξη.....	29
3.2.2 Δίκτυο μεταφορών.....	32
3.2.3 Οικονομικοί τομείς.....	34
3.3 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	
3.3.1 Παράκτιος χώρος.....	36
3.3.2 Οικολογικές πληροφορίες.....	38
3.3.3 Προβλήματα στον παράκτιο χώρο.....	41
3.4 ΝΟΜΙΚΟΙ & ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	
3.4.1 Ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο.....	47
3.4.2 Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο.....	52
3.4.3 Φωτοερμηνευτική προσέγγιση προβλήματος διάβρωσης στην υπο μελέτη περιοχή.....	54

4. ΔΟΜΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	62
4.1 ΣΕΝΑΡΙΟ 1 ^ο	64
4.2 ΣΕΝΑΡΙΟ 2 ^ο	65
4.3 ΣΕΝΑΡΙΟ 3 ^ο	67
5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ	69
5.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 1 ^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ.....	70
5.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 2 ^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ	72
5.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 3 ^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ	75
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	78
6.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ.....	78
6.2 ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	86

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 3.1 Το Ενετικό Κάστρο.....	23
Εικόνα 3.2 Λιμάνι Κυπαρισσίας.....	33
Εικόνα 3.3 Σκουπίδια.....	45
Εικόνα 3.4 Αεροφωτογραφία 1975.....	55
Εικόνα 3.5 Αεροφωτογραφία 1975 (zoom).....	55
Εικόνα 3.6 Αεροφωτογραφία 1982.....	56
Εικόνα 3.7 Αεροφωτογραφία 1982 (zoom).....	56
Εικόνα 3.8 Αεροφωτογραφία 1982.....	59
Εικόνα 3.9 Αεροφωτογραφία 1982 (zoom).....	59
Εικόνα 3.10 Υπάρχων δρόμος.....	61
Εικόνα 3.11 Τέλος υπάρχοντος δρόμου.....	61

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 3.1 Η πόλη της Κυπαρισσίας.....	22
Χάρτης 3.2 Δίκτυο αστικών κέντρων Κυπαρισσίας.....	29
Χάρτης 3.3 Επέκταση σχεδίου πόλης Κυπαρισσίας.....	31
Χάρτης 3.4 Οδικό δίκτυο ευρύτερης περιοχής.....	32
Χάρτης 3.5 Παράκτιος χώρος περιοχής μελέτης	38
Χάρτης 3.6 Δορυφορική απεικόνιση χαρακτηριστικών σημείων περιοχής μελέτης...	54
Χάρτης 6.1 Ζωνοποίηση περιοχής μελέτης.....	81
Τοπογραφικό διάγραμμα καθορισμού ορίων αιγιαλού-παραλίας.....	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2.1 Συνδυασμένη ανάλυση PEST/SWOT.....	20
Πίνακας 2.2 Μήτρα SWOT/TOWS-4 τύποι στρατηγικών.....	21
Πίνακας 3.1 Πραγματικός πληθυσμός, νομοί, δήμοι, κοινότητες, δημοτικά και κοινотικά διαμερίσματα και οικισμοί.....	24
Πίνακας 3.2 Πραγματικός πληθυσμός. Απογραφή 1981, 1991.....	25
Πίνακας 3.3 Πραγματικός πληθυσμός κατά φύλο και κατηγοριοποίηση νομών, δήμων και κοινοτήτων, δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων και οικισμών σε αστικά, αγροτικά, πεδινά, ημιορεινά και ορεινά.....	25
Πίνακας 3.4 Κατηγορίες Βιότοπων.....	39
Πίνακας 3.5 Το δίκτυο NATURA 2000 στην Ελλάδα.....	49
Πίνακας 4.1 Μεταβλητές του υπό μελέτη συστήματος.....	63
Πίνακας 5.1 Ανάλυση SWOT 1 ^{ου} σεναρίου.....	71
Πίνακας 5.2 Ανάλυση SWOT 2 ^{ου} σεναρίου.....	74
Πίνακας 5.3 Ανάλυση SWOT 3 ^{ου} σεναρίου.....	77
Πίνακας 6.1 Αξιολόγηση σεναρίων.....	78

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αειφόρος ή βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της οικονομικής ανάπτυξης η οποία λαμβάνει υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Βασικό στοιχείο της αειφόρου ανάπτυξης είναι η μέγιστη δυνατή απολαβή αγαθών από το περιβάλλον, χωρίς όμως να διακόπτεται η φυσική παραγωγή αυτών των προϊόντων σε ικανοποιητική ποσότητα και στο μέλλον. Προϋπόθεση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι η ανάπτυξη των παραγωγικών δομών της οικονομίας και η δημιουργία υποδομών παράλληλα με μία ευαισθητοποιημένη στάση απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και στα οικολογικά προβλήματα. Επίσης η βιωσιμότητα των φυσικών πόρων, δηλαδή η εκμετάλλευση με ρυθμό μικρότερο από αυτόν με τον οποίο ανανεώνονται, αποτελεί γνώμονα της αειφορείας ο οποίος αποτρέπει την περιβαλλοντική υποβάθμιση που οδηγεί μακροπρόθεσμα στην ανικανότητα του γήινου οικοσυστήματος να υποστηρίξει την ανθρώπινη ζωή.¹

Στη σημερινή εποχή η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί θεμελιώδη παράμετρο κάθε πολιτικού σχεδιασμού, για την διασφάλιση της ευημερίας και την πρόοδο των σύγχρονων κοινωνιών. Η προσέγγιση μιας πολύπλευρης ανάπτυξης, που αφουγκράζεται τα προβλήματα της κοινωνίας σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο και δεν επικεντρώνεται μόνο στην οικονομική ανάπτυξη αλλά περιλαμβάνει την επίτευξη κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναπτυξιακών στόχων, δεν αποτελεί πλέον επιλογή αλλά αναγκαιότητα. Η σημερινή περιβαλλοντική κρίση οφείλεται στο μοντέλο της οικονομικής ανάπτυξης, το οποίο τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, οδήγησε στα σημερινά αδιέξοδα παγκόσμια περιβαλλοντικά προβλήματα όπως το φαινόμενο του θερμοκηπίου, την κλιματική αλλαγή και την εξάντληση των φυσικών πόρων. Σε μια εποχή λοιπόν που μαζί με την περιβαλλοντική κρίση καταρρέει και το οικονομικό πρότυπο, που υιοθετήθηκε όλα αυτά τα χρόνια, οι σημερινές κοινωνίες οφείλουν να παραδειγματιστούν από τα περιβαλλοντικά προβλήματα και να πορευτούν στις επιλογές τους με περισσότερη σύνεση στη διαχείριση των φυσικών πόρων.

Η πρώτη προσέγγιση πάνω στο θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο και με την συμβολή αρκετών χωρών έγινε κατά τη διεξαγωγή της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το περιβάλλον και την ανάπτυξη που διοργανώθηκε στο Rio de Janeiro το 1992. Το αποτέλεσμα της διάσκεψης αυτής ήταν η προώθηση της Ατζέντα 21 ως ένα βασικό εργαλείο πολιτικής για την αειφόρο ανάπτυξη των χωρών. Η Ελλάδα μαζί με άλλες 177 χώρες δεσμεύτηκαν, μέσω της

¹<http://el.wikipedia.org/wiki>

κατάρτισης ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την προώθηση των στόχων της Ατζέντα 21. Θεμελιώδης επιδίωξη του Εθνικού Σχεδίου Δράσης και της Ατζέντα 21 για την Ελλάδα είναι η αειφόρος διαβίωση σε πόλεις και οικισμούς, στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας και της πολιτισμικής της ταυτότητας. Για την επίτευξη της παραπάνω επιδίωξης απαιτείται ενδεδειγμένη προσέγγιση σε όλα τα επίπεδα που παρουσιάζονται προβλήματα σε μια περιοχή. Μέσω αυτής της προσέγγισης λαμβάνονται οι αναγκαίες πρωτοβουλίες, επιλέγονται τα κατάλληλα εργαλεία για την επίτευξη των στόχων και παίρνονται τα κατάλληλα μέτρα υλοποίησης σχεδιασμού, έτσι ώστε να αναβαθμιστεί η ποιότητα της ζωής των κατοίκων, χωρίς να αναιρείται η λειτουργία της πόλης ως κέντρο οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ανάπτυξης. Η προστασία του περιβάλλοντος και η βιώσιμη διαχείριση των πόρων, αποτελεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο επιδιώκεται η ολοκληρωμένη ανάπτυξη κάθε πόλης και οικισμού. Ωστόσο η έντονη αστικοποίηση δημιουργεί πολλαπλά προβλήματα και αντιθέσεις τόσο στο εσωτερικό των πόλεων, όσο και στη σχέση τους με τις αγροτικές περιοχές και το φυσικό περιβάλλον. Ο καταλληλότερος φορέας προώθησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης και στήριξης των στόχων της Ατζέντα 21 σε τοπικό επίπεδο, είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η προώθηση των συμμετοχικών διαδικασιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι σημαντική για την αποδοχή, τόσο από τους φορείς όσο και από τους πολίτες, κοινών δράσεων και πολιτικών εξασφαλίζοντας την συναίνεση για την εφαρμογή μιας αειφόρου αναπτυξιακής πολιτικής.²

Οι παράκτιες περιοχές είναι περιοχές ιδιαίτερα ευαίσθητες αλλά και δυναμικές, κυρίως επειδή συγκροτούν μια λεπτή ζώνη μέσα στην οποία γίνεται η μετάβαση από την στεριά στην θάλασσα. Αυτή η λεπτή ζώνη μετάβασης έχει επιπλέον έντονη κοινωνική και οικονομική σημασία λόγω της συγκέντρωσης σημαντικών πόλεων. Αυτό που καθιστά τον σχεδιασμό των παράκτιων περιοχών ιδιαίτερα περίπλοκο, είναι το γεγονός ότι αποτελούν συστήματα σε “εύθραυστη” ισορροπία λόγω διατάραξης της περιβαλλοντικής ισορροπίας από ισχυρές δυνάμεις οικονομικής και κοινωνικής φύσεως. Για την ισόρροπη δυναμική κατάσταση και την αποφυγή της πτώσης της περιβαλλοντικής ποιότητας, ο σχεδιασμός των περιοχών αυτών οφείλει να υπόκειται σε ορισμένους κανόνες και το τελικό αποτέλεσμα πρέπει να αποτελείται όχι μόνο από οικονομοτεχνικά στοιχεία, αλλά και από μια συγκροτημένη σχεδιαστική λογική που να εντοπίζει και να επιλύει το κεντρικό πρόβλημα στην κάθε περιοχή μελέτης.³

² <http://www.institute.a-cert.org/el/institute>

³ <http://www.greekarchitects.gr>

Στην παρούσα εργασία προκειμένου να εφαρμοστούν οι απαιτήσεις του Εθνικού Σχεδίου Δράσης και να διασφαλιστεί η προστασία του περιβάλλοντος, γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης του προβλήματος της βιώσιμης ανάπτυξης, με αφορμή την ενδεχόμενη διάνοιξη ενός παραλιακού δρόμου. Αρχικά εξετάζεται σε ευρύτερο επίπεδο η βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής της Κυπαρισσίας και μέσω της αποκτηθείσας εικόνας εστιάζεται το θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης της παράκτιας περιοχής “Γιαννίτσαινα” και οι ανθρώπινες δραστηριότητες που την επηρεάζουν. Ο παραπάνω συσχετισμός γίνεται λόγω της αλληλεπίδρασης των δυο περιοχών σε “εύθραυστους” τομείς που επηρεάζουν τόσο την βιωσιμότητα των πόρων όσο και γενικότερα την βιώσιμη ανάπτυξη τους.

Η μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε είναι αυτή του χωροταξικού σχεδιασμού με οικονομοτεχνικά στοιχεία. Αρχικά στο 1^ο κεφάλαιο καθορίστηκε ο στόχος μελέτης και οι υποστόχοι που τον διέπουν και στο 2^ο κεφάλαιο περιγράφηκε η μεθοδολογική διαδικασία που χρησιμοποιήθηκε. Στη συνέχεια στο 3^ο κεφάλαιο, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος ανάλυσης PEST για την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης. Έπειτα στο 4^ο και 5^ο κεφάλαιο αντίστοιχα, δομήθηκαν σενάρια επίλυσης του προβλήματος και αξιολογήθηκαν με την μέθοδο ανάλυσης SWOT, σύμφωνα με τις αρχές του χωροταξικού σχεδιασμού. Τέλος στο 6^ο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν οι προτάσεις πολιτικής και τα μέτρα αντιμετώπισης του προβλήματος. Το σημαντικότερο πρόβλημα που προέκυψε κατά την διαδικασία μελέτης ήταν ο προσδιορισμός της διάβρωσης, ως διαδικασία και παράγοντα περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Η διάβρωση αποτελεί ένα πολυσύνθετο και πολυδιάστατο μέγεθος το οποίο είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά, ωστόσο παρότι δεν αποτελεί αντικείμενο μελέτης της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγινε ένας ποιοτικός προσδιορισμός της. Εν κατακλείδι, η επιστημονική και κοινωνική σκοπιμότητα της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγκειται στο γεγονός ότι έγινε μια προσπάθεια προσέγγισης ενός μοντέλου ανάπτυξης μιας παράκτιας περιοχής η οποία μπορεί να αποτελέσει απαρχή επίλυσης αντίστοιχων ή και μεγαλύτερων προβλημάτων.

7. ΣΤΟΧΟΣ - ΥΠΟΣΤΟΧΟΙ

Ο στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι μέσω της καταγραφής και διερεύνησης των χαρακτηριστικών της Κυπαρισσίας και της νοτιοδυτικής παράκτιας περιοχής της “Γιαννίτσαίνα”, να προσεγγιστεί το θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης, με αποτέλεσμα να προκύψουν ορισμένες προτάσεις αποτροπής μελλοντικών προβλημάτων τόσο για την Κυπαρισσία και την “Γιαννίτσαίνα” όσο και για άλλες αντίστοιχες περιοχές. Στα πλαίσια της εργασίας τίθενται θέματα καθορισμού σεναρίων και αξιολόγησης τους και μεθοδολογίες οι οποίες εμφανίζονται με ποιοτικές και ποσοτικές παραμέτρους. Προκειμένου να σχεδιαστεί το επιθυμητό και το επιδιωκόμενο μέλλον της περιοχής, ακολουθούνται τα παρακάτω στάδια :

- ✚ Περιγραφή των εργαλείων μεθοδολογικής προσέγγισης που χρησιμοποιήθηκε για την επίλυση του προβλήματος
- ✚ Περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής μελέτης και ανάλυση της με μια παραλλαγή της μεθόδου ανάλυσης PEST
- ✚ Διατύπωση εναλλακτικών λύσεων για την εξυπηρέτηση επίλυσης του στόχου μελέτης
- ✚ Αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων που προτείνονται με την μέθοδο ανάλυσης SWOT και επιλογή επικρατούσας εναλλακτικής
- ✚ Μέτρα πολιτικής για την υλοποίηση της επιλεγείσας εναλλακτικής

Η εξυπηρέτηση του στόχου επιδιώκεται μέσα από την διαμόρφωση ενός χωρικού μοντέλου ανάπτυξης το οποίο θα είναι αποτέλεσμα συνθετικής θεώρησης μιας σειράς παραμέτρων που αποτελούν την κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική, τεχνολογική, περιβαλλοντική και νομική δομή της περιοχής. Απαραίτητη προϋπόθεση στην διαδικασία σχεδιασμού είναι να τεθούν εξαρχής οι υποστόχοι οι οποίοι αποτελούν τους άξονες παρέμβασης για την επίτευξη του στόχου και στοχεύουν στην πληρέστερη περιγραφή και εξιδίκευση του. Οι συγκεκριμένοι υποστόχοι για την περιοχή μελέτης είναι οι ακόλουθοι:

Χωρική οργάνωση

Μια σημαντική παράμετρος για την βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής είναι η χωρική οργάνωση του. Ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται το αστικό κέντρο και οι γύρω οικισμοί, η ποιότητα των υποδομών και γενικότερα τα ζητήματα χωρικού σχεδιασμού παίζουν καθοριστικά ρόλο στην ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ο συγκεκριμένος υποστόχος λαμβάνει υπόψη του ζητήματα χωροθέτησης υποδομών για την καλύτερη εξυπηρέτηση πληθυσμού και δραστηριοτήτων, διαχείρισης χρήσεων γής και οικιστικής ανάπτυξης μέσω επεκτάσεων του σχεδίου πόλης, ενώ έμφαση δίνεται στην αλληλεπίδραση της πόλης με τους γύρω οικισμούς και τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε αυτούς με στόχο την ανάδειξη της Κυπαρισσίας σε πόλο ανάπτυξης της περιοχής.

Αναβάθμιση δικτύου μεταφορών

Η βελτίωση των δικτύων μεταφορών και η αναβάθμιση όλων των υποδομών θα οφελήσουν κοινωνικά και οικονομικά το Δήμο Κυπαρισσίας και την ευρύτερη περιοχή. Η αναβάθμιση των υποδομών για την σύνδεση της παράκτιας ζώνης και των αρχαιολογικών χώρων με το εξωτερικό περιβάλλον (διαπεριφερειακή σύνδεση), η σύνδεση των οικισμών μεταξύ τους αλλά και με τα βασικά σημεία εξυπηρέτησης του Δήμου αποτελούν ακόμα ένα σημαντικό υποστόχο.

Ανάπτυξη τουριστικής δραστηριότητας

Η ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό παράγοντα για την τοπική κοινωνία. Η Κυπαρισσία διαθέτει ένα ευρύ φάσμα αξιόλογων πόρων όπως αρχαιολογικοί χώροι, περιοχές φυσικού κάλλους, περιοχές NATURA και παραλίες οι οποίοι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν δημιουργώντας ένα ελκυστικό τουριστικό προϊόν προς όφελος της περιοχής. Ο υποστόχος αυτός θέλει να προσεγγίσει τον παράγοντα του ποιοτικού τουρισμού μέσω ήπιων μορφών τουριστικής ανάπτυξης, συμβατών με τις κατευθύνσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Ο αρχαιολογικός τουρισμός, ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός είναι ορισμένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να βοηθήσουν την ανάπτυξη και ανάδειξη της περιοχής. Με την προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα και αναπτύσσεται ορθολογικότερα ο τουρισμός.

Ανάπτυξη αγροτικού τομέα

Ως αγροτική, κατά κύριο λόγο, περιοχή η Κυπαρισσία διαθέτει τους κατάλληλους πόρους για την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Με βάση τις φιλοπεριβαλλοντικές μεθόδους παραγωγής προϊόντων, την έμφαση που δίνεται στην ποιότητα και την ασφάλεια των προϊόντων, την κατάλληλη τεχνολογική υποστήριξη και την στήριξη από του αρμόδιους φορείς η περιοχή διαθέτει ένα σημαντικό μέσο για την ανάπτυξη της μέσω των ποιοτικά υψηλών προδιαγραφών βιολογικών προϊόντων και των προϊόντων προέλευσης.

Προστασία του περιβάλλοντος

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί ένα βασικό και ουσιαστικό παράγοντα, στον οποία πρέπει να δωθεί ιδιαίτερη έμφαση. Ο στόχος διατήρησης της οικολογικής ισορροπίας, της ορθολογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων και του περιορισμού της ρύπανσης αποτελούν στοιχεία του Εθνικού σχεδίου δράσης που αποσκοπεί στην βιώσιμη ανάπτυξη κάθε συστήματος. Για την βιώσιμη ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης ειδικότερα, στην περιοχή της Κυπαρισσίας είναι αναγκαίο, ο υποστόχος αυτός, να εμβαθύνει στις επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον και στην προώθηση κατάλληλων πολιτικών για την προστασία του.

Τήρηση νομικού καθεστώτος

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει όλους τους παραπάνω υποστόχους είναι συνυφασμένο με τις πολιτικές δράσεις και τα κέντρα λήψεων αποφάσεων σχεδιασμού που διέπουν την διαδικασία υλοποίησης της δράσης που επιχειρείται. Η τήρηση του νομικού καθεστώτος αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της διαδικασίας υλοποίησης, αναπόσπαστο κομμάτι για την εφαρμογή του σχεδιασμού και εν γένει βασικό συστατικό της δημοκρατίας και του κάθε ορθολογικά δομημένου συστήματος.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ο σχεδιασμός αποτελεί μια διαδικασία παρέμβασης στο χώρο, η οποία αποβλέπει στην επίλυση υπαρχόντων και μελλοντικών προβλημάτων, με στόχο την εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών. Ο σχεδιασμός περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών, οι οποίες οδηγούν στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, όπως αυτοί έχουν διατυπωθεί από τα κέντρα λήψης αποφάσεων. Η ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης είναι το βασικό στάδιο στην διαδικασία σχεδιασμού και προσέγγισης του προς επίλυση στόχου δίνοντας επιχειρήματα για την μετέπειτα λήψη αποφάσεων, την επιλογή της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί και την επιλογή των μέτρων πολιτικής που πρόκειται να παρθούν. Αφού γίνει η απαραίτητη επισκόπηση περιβάλλοντος (environmental scan) γίνεται ανάλυση της κατάστασης και των βασικών παραμέτρων του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος και τέλος κωδικοποιούνται οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν σε λογικές κατηγορίες έχοντας ως αποτέλεσμα την σύνοψη όλων των πληροφοριών σε σενάρια – εναλλακτικές λύσεις του προς επίλυση στόχου που απεικονίζουν όσο το δυνατό αρτιότερα την πιθανή μελλοντική κατάσταση της περιοχής μελέτης (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2005).

Στο σημείο αυτό θα γίνει σύντομη αναφορά στα “εργαλεία” μεθοδολογικής προσέγγισης ή μεθόδους ανάλυσης και αξιολόγησης, που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία και αποτυπώνουν όψεις της υφιστάμενης κατάστασης όπως είναι η μέθοδος ανάλυσης PEST και η μέθοδος αξιολόγησης SWOT. Η ανάλυση PEST εκτείνεται σε ένα ευρύτερο πεδίο που αποτελεί το περιβάλλον ενδιαφέροντος ενώ η αξιολόγηση SWOT επικεντρώνεται σε μια συγκεκριμένη αλλαγή, δράση. Συνήθως τα ευρήματα της ανάλυσης PEST μπορούν να προσανατολίσουν την αξιολόγηση SWOT παρόλα αυτά είναι πάντοτε σκόπιμες οι αναδράσεις επιβεβαίωσης. Ως εργαλεία δεν αποτελούν την πλήρη μελέτη ενός υπό εξέταση θέματος αλλά χρήσιμα και συμπληρωματικά μέσα που βοηθούν συχνά στην προκαταρκτική εξέταση και την εξαγωγή βασικών συμπερασμάτων. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η επικοινωνία ανάμεσα στα κέντρα λήψης απόφασης, το μελετητή και την τοπική κοινωνία είναι απαραίτητη σε όλη την διαδικασία του σχεδιασμού, ώστε να εξασφαλίζεται η ευρύτερη δυνατή συναίνεση σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Η συμμετοχική προσέγγιση στη διαδικασία σχεδιασμού αποτελεί βασικό στοιχείο της αειφόρου ανάπτυξης η οποία δεν μπορεί να υλοποιηθεί με μέτρα που επιβάλλονται, χωρίς την ευρύτερη δυνατή αποδοχή των τοπικών κοινωνιών.

2.1 ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ PEST

Η ανάλυση PEST είναι ένα εργαλείο του Marketing που χρησιμοποιείται για την ανάλυση του Μακροπεριβάλλοντος μίας επιχείρησης ή μιας δράσης. Η έννοια του περιβάλλοντος μιας επιχείρησης δεν συνδέεται με το φυσικό περιβάλλον αλλά με τα συστήματα και τις δομές που την περιβάλλουν. Στην περιοχή μελέτης η έννοια του περιβάλλοντος ορίζεται από το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον και παρουσιάζεται αναλυτικά στην επόμενη ενότητα. Στην βασική μέθοδο της ανάλυσης PEST χρησιμοποιούνται οι εξής παράγοντες:

- Πολιτικοί παράγοντες
- Οικονομικοί παράγοντες
- Κοινωνικοί παράγοντες
- Τεχνολογικοί παράγοντες

Ωστόσο υπάρχουν και παραλλαγές της PEST ανάλυσης, όπως PESTLE, SLEPT, STEEPLE και PESTILI οι οποίες ενσωματώνουν στην βασική μέθοδο παράγοντες όπως οι περιβαλλοντικοί οι οποίοι πρόκειται να ασκήσουν επιρροές στο μέλλον.⁴ Στην περίπτωση της παρούσας εργασίας θα χρησιμοποιηθεί μια παραλλαγή της ανάλυσης PEST η οποία συμπιέσει οικονομικούς με τεχνολογικούς και νομικούς με πολιτικούς παράγοντες και ενσωματώνει τους περιβαλλοντικούς παράγοντες οι οποίοι δρουν στην περιοχή και πρόκειται να ασκήσουν επιρροές στο μέλλον. Η εν λόγω παραλλαγή της PEST ανάλυσης είναι η PESTLE με κατηγοριοποιημένους βασικούς παράγοντες τους εξής:

- Κοινωνικοί και Πολιτιστικοί παράγοντες
- Οικονομικοί και Τεχνολογικοί παράγοντες
- Περιβαλλοντικοί παράγοντες
- Νομικοί και Πολιτικοί παράγοντες

Κανένας από τους παραπάνω παράγοντες δεν θα πρέπει να θεωρείται σημαντικότερος έναντι του άλλου, καθώς όλοι παίζουν καθοριστικό ρόλο στην υλοποίηση μίας δράσης. Η μέθοδος ανάλυσης PESTLE επιλέχθηκε για την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, τόσο γιατί προσεγγίζει ποιοτικά όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής μελέτης όσο και γιατί είναι ένα ευέλικτο “εργαλείο” στο οποίο μπορούν να ενσωματωθούν σημαντικοί για την βιώσιμη ανάπτυξη παράγοντες, όπως οι περιβαλλοντικοί και οι νομικοί. Αναλυτικότερα οι παράγοντες που απαρτίζουν την ανάλυση PESTLE είναι οι εξής:

⁴http://conta.uom.gr/conta/ekpaideysh/metaptyxiaka/strathgikes_diktywn/case_studies/dioik_oikon/lectures/03%20-%20PEST,%20SWOT%20analysis.pdf

Κοινωνικοί Παράγοντες

Η δομή της κοινωνίας, οι αντιλήψεις των κατοίκων μίας συγκεκριμένης κοινότητας, τα δημογραφικά, ψυχογραφικά και άλλα κριτήρια σαφώς επηρεάζουν την δράση που επιχειρείται σε αυτή την κοινωνία και γι' αυτό μελετάται στην ανάλυση PEST.

Πολιτιστικοί Παράγοντες

Οι πολιτιστικοί παράγοντες συμβαδίζουν με τους κοινωνικούς και αναφέρονται σε διάφορες δράσεις που έχουν να κάνουν με τον πολιτισμό. Αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, εκθέσεις αλλά και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ήθη και έθιμα αποτελούν μερικούς από τους πολιτισμικούς παράγοντες που επηρεάζουν μέσω της ψυχοσύνθεσης των ανθρώπων κάθε είδους δράση.

Οικονομικοί Παράγοντες

Ορισμένοι παράγοντες που επηρεάζουν το οικονομικό περιβάλλον μιας κοινωνίας είναι το κατά κεφαλήν εισόδημα, ο ρυθμός του πληθωρισμού, οι τομείς της οικονομικής ανάπτυξης και η απασχόληση.

Τεχνολογικοί Παράγοντες

Το τεχνολογικό περιβάλλον έχει και αυτό καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση της κοινωνίας και της μελλοντικής ανάπτυξης της. Οι υποδομές, τα δίκτυα σύνδεσης, οι καινοτομίες και τα διάφορα τεχνολογικά επιτεύγματα σε τομείς της οικονομίας, όπως η γεωργία, καθώς και η μεταφορά της τεχνολογίας αποτελούν μερικά ζητήματα που προσδιορίζονται σε αυτό το σημείο.

Περιβαλλοντικοί Παράγοντες

Το φυσικό περιβάλλον και οι ανθρώπινες δραστηριότητες που το επιβαρύνουν αποτελούν στοιχεία που εξετάζονται στους περιβαλλοντικούς παράγοντες. Η μείωση των υδάτινων πόρων, η ρύπανση και τα οικολογικά προϊόντα αποτελούν ορισμένους παράγοντες που επηρεάζουν την βιώσιμη ανάπτυξη κάθε περιοχής.

Νομικοί Παράγοντες

Το νομικό περιβάλλον είναι συνυφασμένο με το πολιτικό και αναφέρεται στο νομικό και θεσμικό πλαίσιο που διέπει την διαδικασία υλοποίησης της δράσης που επιχειρείται. Υπουργικές αποφάσεις, εγκύκλιοι και διατάγματα αποτελούν τους νομικούς παράγοντες.

Πολιτικοί Παράγοντες

Τέλος στο πολιτικό περιβάλλον εμπίπτει η πολιτική σταθερότητα, οι νόμοι, το πολιτικό καθεστώς και η μορφή διακυβέρνησης. Αυτοί και άλλοι παράγοντες του περιβάλλοντος αυτού μπορούν ακόμα και να επιτρέψουν ή να απαγορεύσουν την υλοποίηση μίας δράσης.

2.2 ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT

Η ανάλυση SWOT είναι ένα από τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού για την ποιοτική αξιολόγηση των σεναρίων-εναλλακτικών λύσεων και στόχο έχει τη χρησιμοποίηση της υπάρχουσας γνώσης για τη δημιουργία ενός σχεδίου δράσης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος μίας επιχείρησης ή δράσης, όταν πρέπει να ληφθεί μία απόφαση σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί με σκοπό την επίτευξή τους. Η χρησιμότητα της μεθόδου έγκειται στο ότι παρέχει δυνατότητα αξιολόγησης των σεναρίων ανάπτυξης μιας περιοχής λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα χαρακτηριστικά της ίδιας της περιοχής όσο και τα χαρακτηριστικά του ευρύτερου περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο η υπο μελέτη περιοχή εντάσσεται. Επίσης βρίσκεται σε στενή σχέση αλληλεπίδρασης με το στάδιο της δόμησης των σεναρίων με μια σχέση ανάδρασης, η οποία επιτρέπει την περαιτέρω εμπάθυνση των σεναρίων μέσα από την καταγραφή των χαρακτηριστικών κάθε σεναρίου σε σχέση με τα πλεονεκτήματα, αδυναμίες, κινδύνους και απειλές. Τέλος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ταυτόχρονα με άλλες τεχνικές αξιολόγησης αποτελώντας ένα απλό, ευέλικτο και γρήγορο βήμα στην διαδικασία αξιολόγησης στο σχεδιασμό (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2005).

Η λέξη SWOT προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις: Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες, απειλές). Κατά την ανάλυση SWOT μελετώνται τα δυνατά (Strengths) και αδύνατα (Weaknesses) σημεία μίας επιχείρησης, οργανισμού ή και περιοχής, καθώς και οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) που υπάρχουν. Τα δυνατά και αδύνατα σημεία αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον ενώ οι ευκαιρίες και οι απειλές αντανακλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος.

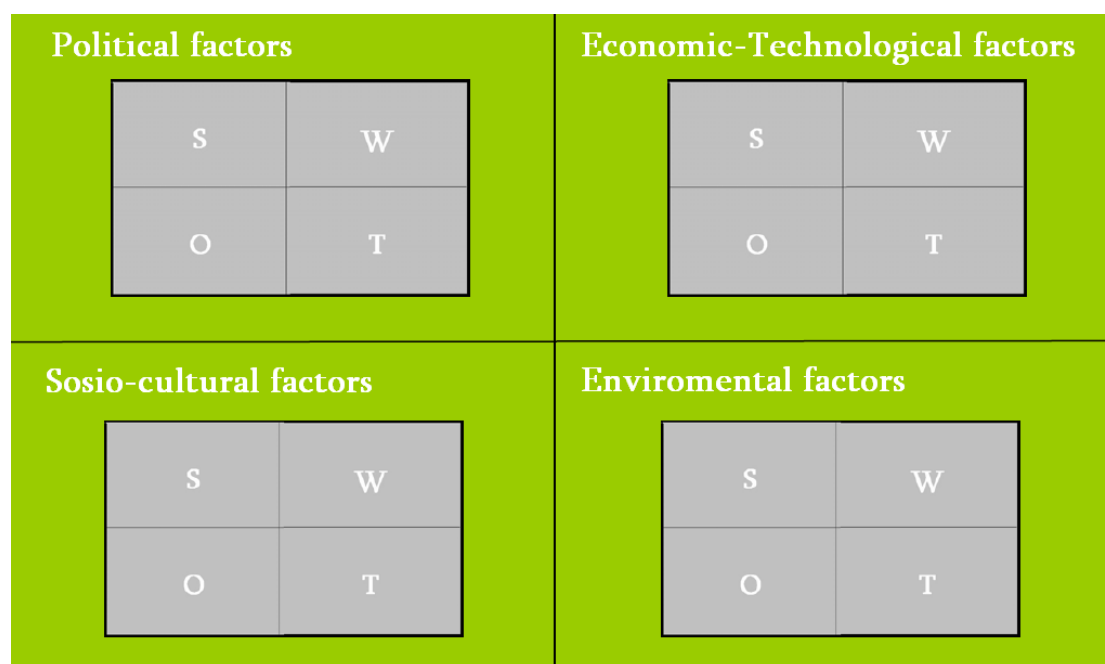
“Η γνώση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης είναι εξαιρετικής σημασίας στα πλαίσια του σχεδιασμού και ιδιαίτερα της αξιολόγησης. Το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης σχετίζεται με τις παραμέτρους που αφορούν τους διαθέσιμους πόρους της και τις δεξιότητες της. Οι δεξιότητες σχετίζονται με το σύνολο της γνώσης, των μεθόδων και τεχνικών που αφορούν την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων. Το εσωτερικό περιβάλλον μπορεί να αναλυθεί μέσω των ισχυρών σημείων – πλεονεκτημάτων της περιοχής (strengths), καθώς και των αδύνατων – αδυναμιών της (weaknesses). Το εξωτερικό περιβάλλον μιας περιοχής μελέτης αποτελούν μια σειρά από παράγοντες οι οποίοι διαμορφώνουν ένα πλαίσιο ευκαιριών (opportunities) και κινδύνων (threats), μέσα στο οποίο η περιοχή

μελέτης καλείται να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που αυτό της παρέχει και να αντιμετωπίσει τους κινδύνους. Οι πόροι και οι δεξιότητες της περιοχής αποτελούν τον πυρήνα των ευκαιριών, πάνω στον οποίο στηρίζεται κάθε περιοχή προκειμένου να αναπτύξει τα συγκριτικά πλεονέκτηματά έναντι κάποιων άλλων προς μια ορισμένη κατεύθυνση. Το συγκριτικό πλεονέκτημα κάθε περιοχής στηρίζεται στη δυνατότητα της, αξιοποιώντας τους διαθέσιμους πόρους, είτε να καταστεί ανταγωνιστικότερη έναντι άλλων περιοχών σε προϊόντα ή υπηρεσίες, είτε να διαφοροποιηθεί από αυτές. Οι αδυναμίες κάθε περιοχής μπορεί να σχετίζονται με τους περιορισμένους πόρους, το περιορισμένο φάσμα δεξιοτήτων για την αξιοποίησή τους, το χαμηλό βαθμό αξιοποίησης τους λόγω αναπτυξιακών επιλογών υψηλού κόστους και την αδυναμία προώθησης των προϊόντων λόγω ελλειπούς πρόσβασης σε δίκτυα διανομής. Το εξωτερικό περιβάλλον αναφέρεται σε όλους εκείνους τους παράγοντες οι οποίοι είναι εξωτερικοί ως προς την περιοχή ή η περιοχή δεν μπορεί να τους επηρεάσει. Οι παράγοντες αυτοί μπορεί να λειτουργούν άλλοτε θετικά, δημιουργώντας ευκαιρίες προς αξιοποίηση, και άλλοτε αρνητικά εκθέτωντας την περιοχή σε κινδύνους σε σχέση με την αναπτυξιακή της προοπτική. Οι παράγοντες αυτοί αφορούν μακροπρόθεσμες εξελίξεις σε ευρύτερη κλίμακα, όπως πολιτικές, οικονομικές, τεχνολογικές και πληθυσμιακές εξελίξεις” (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2005).

Η μέθοδος SWOT χρησιμοποιείται για την επιλογή των κατάλληλων στρατηγικών σχεδιασμού, οι οποίες στοχεύουν σε διαρθρωτικές αλλαγές με σαφή χωρική διάσταση και αποτελούν αναπτυξιακές παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της αποτελεσματικής διαχείρισης των χαρακτηριστικών παραγόντων και δυνατοτήτων μιας περιοχής, οι οποίοι αποτελούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις για το είδος των παρεμβάσεων που πρόκειται να υλοποιηθούν στην εκάστοτε περιοχή μελέτης.

2.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Η επιλογή της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί αποτελεί τον συνδετήριο κρίκο μεταξύ της ανάλυσης της υπάρχουσας κατάστασης και των κατευθυντήριων “γραμμών” που θα δώσουν οι επιλογές των μέτρων πολιτικής που πρόκειται να παρθούν για την επίλυση του στόχου μελέτης. Είναι εξίσου σημαντικό κομμάτι του σχεδιασμού διότι πρέπει να συνδέει όλα τα στοιχεία που έχουν ήδη αναλυθεί. Για τον σκοπό αυτό, όταν δεν υπάρχουν σενάρια στη δομή της μελέτης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η συνδυασμένη ανάλυση PEST/SWOT. Με την συνδυασμένη ανάλυση PEST/SWOT αξιολογούνται οι παράγοντες της PEST ανάλυσης σύμφωνα με την SWOT ανάλυση, δηλαδή με τα δυνατά-αδύνατα σημεία τις ευκαιρίες και τις απειλές κάθε παράγοντα. Το αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης είναι η προσέγγιση του προς επίλυση στόχου μελέτης από την οπτική ενός μόνο παράγοντα της PEST ανάλυσης πράγμα που την καθιστά πιθανώς αξιόπιστη σαν λύση στην περίπτωση που το πρόβλημα αφορά μια επιχείρηση αλλά όχι τόσο αξιόπιστη στην περίπτωση προσέγγισης μιας πολυδιάστατης κατάστασης όπως ο σχεδιασμός μιας περιοχής (Πίνακας 2.1).

Πίνακας 2.1 Συνδυασμένη ανάλυση PEST/SWOT (Γκούσκος, 2005)

Στην περίπτωση του χωροταξικού σχεδιασμού κρίνεται σκόπιμη η κατασκευή σεναρίων-εναλλακτικών λύσεων για την αποτροπή της μονοσήμαντης αντιμετώπισης του προβλήματος. Για τον σχεδιασμό μιας περιοχής το καταλληλότερο εργαλείο επιλογής σεναρίου ή στρατηγικής προσέγγισης σχεδιασμού το οποίο προσανατολίζει τα μέτρα που θα αναλυθούν σύμφωνα με την επειλεχθείσα στρατηγική είναι η μήτρα SWOT/TOWS 4^{ων} τύπων στρατηγικών. Η μήτρα αυτή ουσιαστικά παρουσιάζει το σύνολο των στοιχείων της μεθόδου ανάλυσης SWOT για κάθε σενάριο, δυνατά-αδύνατα σημεία, ευκαιρίες και απειλές, αξιοποιώντας τα κατά ζεύγη δημιουργώντας τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 2.2).

	Strengths 1. ... 2. ... 3. ... 4. ... 5. ...	Weaknesses 1. ... 2. ... 3. ... 4. ... 5. ...
Opportunities 1. ... 2. ... 3. ... 4. ... 5. ...	<u>στρατηγικές S-O</u> εκμετάλλευση των ισχυρών σημείων για να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες	<u>στρατηγικές W-O</u> βελτίωση των αδύναμων σημείων που εμποδίζουν την αξιοποίηση των ευκαιριών
Threats 1. ... 2. ... 3. ... 4. ... 5. ...	<u>στρατηγικές S-T</u> εκμετάλλευση των ισχυρών σημείων για να αποφευχθούν ή να μειωθούν οι απειλές	<u>στρατηγικές W-T</u> αμυντικές τακτικές για να μειωθούν τα αδύναμα σημεία και να αποφευχθούν οι απειλές

Πίνακας 2.2 Μήτρα SWOT/TOWS-4 τύποι στρατηγικών (Γκούσκος, 2005)

Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται 4 τύποι στρατηγικών για κάθε σενάριο ξεχωριστά οι οποίοι βοηθούν στην ολοκληρωμένη αντίληψη προσέγγισης της κατάστασης από το κάθε σενάριο και στην τελική επιλογή αντιμετώπισης της. Τελικά μετά την επιλογή του κατάλληλου σεναρίου επιλέγεται συγκεκριμένα η στρατηγική προσέγγισης μέσω της ιεράρχησης των στρατηγικών οι οποίες αποτυπώνονται ως εξής:

- ✓ Στρατηγικές W-T : αμυντικές
- ✓ Στρατηγικές W-O : διορθωτικές
- ✓ Στρατηγικές S-T : βελτιωτικές
- ✓ Στρατηγικές S-O : φιλόδοξες

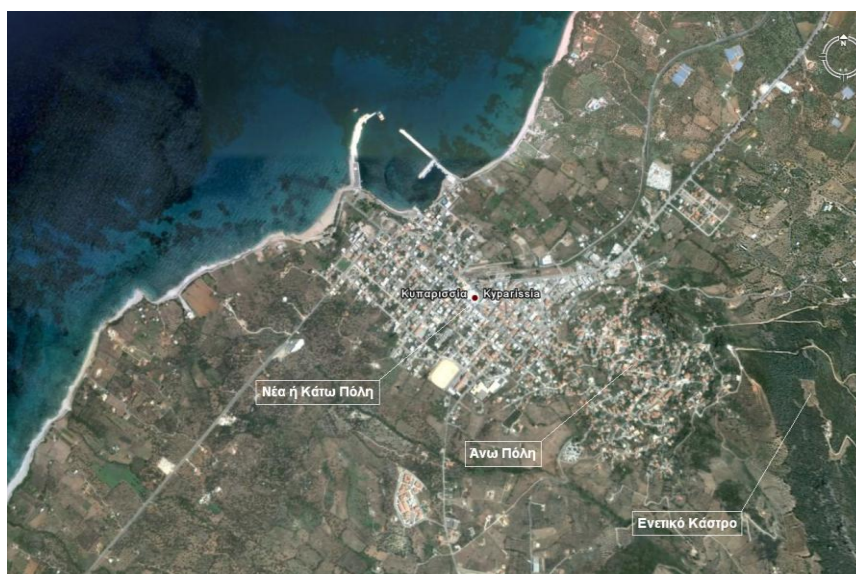
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Στην παρούσα ενότητα γίνεται η παρουσίαση της υπάρχουσας κατάστασης της περιοχής μελέτης. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζονται όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν την εξέλιξη της όπως κοινωνικοί, πολιτιστικοί, οικονομικοί, τεχνολογικοί, περιβαλλοντικοί, νομικοί και πολιτικοί.

3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

3.1.1 Γενικά στοιχεία

Η Κυπαρισσία είναι Πρωτεύουσα της επαρχίας Τριφυλίας του νομού Μεσσηνίας. Είναι μια παραθαλάσσια πόλη στο νοτιοδυτικό μέρος της Πελοποννήσου. Αποτελεί γεωργικό και εμπορικό κέντρο της περιοχής. Είναι η έδρα της Ιεράς Μητρόπολης Τριφυλίας και Ολυμπίας. Χτισμένη στις βορειοδυτικές πλαγιές του όρους Ψυχρού, στους πρόποδες του όρους Αιγάλεω, είναι χωρισμένη στην παλαιά Άνω Πόλη, η οποία είναι ένας διατηρητέος οικισμός και στη Νέα (ή Κάτω) Πόλη, πιο πρόσφατα χτισμένη που φθάνει μέχρι την ακτή με άρτια ρυμοτομία. Η Άνω Πόλη είναι χτισμένη στους πρόποδες ενός μικρού λόφου 150 μέτρων, στην κορυφή του οποίου σώζονται τα ερείπια του Ενετικού κάστρου (Χάρτης 3.1).⁵

Χάρτης 3.1 Η πόλη της Κυπαρισσίας

⁵ <http://www.kyparissia.com/kyparissia.html>

Το κάστρο χτίστηκε κατά τους προϊστορικούς χρόνους και που λόγω της θέσης του ήταν πάρα πολλές οι ανά τους αιώνες παρεμβάσεις, κυρίως δε, κατά την περίοδο της Ενετοκρατίας. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας, απετέλεσε για την ευρύτερη περιοχή το προπύργιο των αγώνων των κατοίκων απέναντι στους κατακτητές (Εικόνα 3.1). Η περιοχή της Κυπαρισσίας είναι πλούσια σε πράσινο και διαθέτει απέραντες αμμώδεις παραλίες, όπου ακόμα και σήμερα, οι χελώνες *caretta -caretta* επιλέγουν να χτίσουν τις φωλιές τους. Η Κυπαρισσία λέγεται ότι κατοικήθηκε από τους προϊστορικούς χρόνους (σχετική η αναφορά στην Ιλιάδα) και αναπτύχθηκε σε κύριο εμπορικό κέντρο, κυρίως κατά τη διάρκεια του 4ου αιώνα π.Χ. Στα μεσαιωνικά χρόνια ονομαζόταν Αρκαδιά, από τους πολλούς Αρκάδες που κατέφυγαν διωκόμενοι από τους Σλάβους.⁶

Εικόνα 3.1 Το Ενετικό Κάστρο⁷

⁶ <http://www.kyparissia.gr>

⁷ http://www.travelstyle.gr/portal/gr/destination_articles.php?dest_id=1517&id=1064

3.1.2 Δημογραφικά στοιχεία

Σύμφωνα με τη γενική απογραφή πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001, ο δήμος Κυπαρισσίας έχει 8.648 κατοίκους. Αναλυτικότερα η πληθυσμιακή σύσταση όλων των δημοτικών διαμερισμάτων και οικισμών φαίνεται στον πίνακα 3.1 (ΕΣΥΕ, 2001).

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10.964.020
ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	176.876
ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	8.648
Δ.Δ. Κυπαρισσίας	5.708
Κυπαρισσία	4.894
Μερί	222
Μπλεμενιάνοι	37
Μύλοι	109
Ρουζάκιον	302
Τερψιθέα	144
Δ.Δ. Αρμενίων	462
Αρμενιοί	462
Δ.Δ. Βρυσών	306
Βρύσαι	306
Δ.Δ. Μουριατάδας	125
Μουριατάδα	80
Καρβούνιον	45
Δ.Δ. Μύρου	63
Μύρον	32
Αλιμάκιον	31
Δ.Δ. Ξηροκάμπου	68
Ξηρόκαμπος	68
Δ.Δ. Περδικονερίου	327
Περδικονέριον	327
Δ.Δ. Ραχών	305
Ράχαι	305
Δ.Δ. Σπηλιάς	614
Σπηλιά	614
Δ.Δ. Στασιού	312
Στασιόν	312
Δ.Δ. Φαρακλάδας	358
Φαρακλάδα	358

Πίνακας 3.1 Πραγματικός πληθυσμός, νομοί, δήμοι, κοινότητες, δημοτικά και κοινοτικά διαμερίσματα και οικισμοί (ΕΣΥΕ, 2001)

Για συγκριτικούς λόγους στον πίνακα 3.2 (ΕΣΥΕ, 2001) παρατίθενται οι πληθυσμοί που καταγράφηκαν στις γενικές απογραφές πληθυσμού 1981 και 1991:

Περιοχή\Έτος Απογραφής	1981	1991
Κυπαρισσία	4636	5149
Αρμενιοί	499	317
Βρύσες	177	189
Μουριατάδα	150	205
Μύρον	13	109
Ξηρόκαμπος	74	54
Περδικονέρι	167	163
Ράχες	173	319
Σπηλιά	506	588
Στασιό	123	99
Φαρακλάδα	307	315

Πίνακας 3.2 Πραγματικός πληθυσμός-Απογραφή 1981, 1991 (ΕΣΥΕ, 2001)

Σύμφωνα με τη γενική απογραφή πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001 τα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Κυπαρισσίας είναι κατά κύριο λόγο αγροτικά και πεδινά. Αναλυτικότερα η κατηγοριοποίηση τους παρουσιάζεται στον πίνακα 3.3 (ΕΣΥΕ, 2001).

Νομοί, δήμοι/κοινότητες, δημοτικά/κοινοτικά διαμερίσματα/οικισμοί	Αστικά (ΑΣ) & αγροτικά (ΑΓ) Δ.Δ ή Κ.Δ	Πεδινά(Π) ημιορεινά(Η) & ορεινά (Ο) Δ.Δ ή Κ.Δ	Αμφοτέρων των φύλων	Άρρενες	Θήλειες
ΔΗΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ			8.648	4.460	4.188
Δ.Δ. Κυπαρισσίας	ΑΣ	Π	5.708	2.896	2.812
Δ.Δ. Αρμενίων	ΑΓ	Π	462	240	222
Δ.Δ. Βρυσών	ΑΓ	Ο	306	178	128
Δ.Δ. Μουριατάδας	ΑΓ	Ο	125	63	62
Δ.Δ. Μύρου	ΑΓ	Η	63	40	23
Δ.Δ. Ξηροκάμπου	ΑΓ	Η	68	35	33
Δ.Δ. Περδικονερίου	ΑΓ	Π	327	168	159
Δ.Δ. Ραχών	ΑΓ	Π	305	157	148
Δ.Δ. Σπηλιάς	ΑΓ	Π	614	321	293
Δ.Δ. Στασιού	ΑΓ	Η	312	158	154
Δ.Δ. Φαρακλάδας	ΑΓ	Π	358	204	154

Πίνακας 3.3 Πραγματικός πληθυσμός κατά φύλο και κατηγοριοποίηση νομών, δήμων και κοινοτήτων, δημοτικών και κοινοτικών διαμερισμάτων και οικισμών σε αστικά, αγροτικά, πεδινά, ημιορεινά και ορεινά (ΕΣΥΕ, 2001)

3.1.3 Πολιτισμικά στοιχεία

Στο δήμο Κυπαρισσίας υπάρχουν αρκετά αξιόλογα μέρη τα οποία αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου. Ορισμένα από αυτά είναι ο Αρχαιολογικός Χώρος της Περιστεριάς, το Φαράγγι με τους σταλακτίτες, το Λαογραφικό Μουσείο, το "Κάστρο των Γιγάντων" ή "Κάστρο της Αρκαδίας", η Δεξαμενή στο ψηλότερο σημείο της πόλης και στην Άνω Πόλη τα παραδοσιακά καλντερίμια. Άξιες θαυμασμού είναι και οι πολλές εκκλησίες και οι παραλίες του δήμου.⁸

Αρχαιολογικός Χώρος Περιστεριάς

Σε απόσταση 8 χιλιομέτρων βορειοανατολικά από την πόλη της Κυπαρισσίας και 3 χιλιομέτρων βορειοανατολικά από τις Ράχες, βρίσκεται ο Αρχαιολογικός Χώρος της Περιστεριάς. Θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα κέντρα πρωτομυκηναϊκού πολιτισμού, αφού είχε χαρακτηριστεί και ως οι "Μυκήνες της δυτικής Πελοποννήσου". Στο χώρο υπάρχουν τρεις θολωτοί τάφοι μέσα στους οποίους βρέθηκαν πολλά χρυσά κύπελλα και κοσμήματα, καθώς και σπουδαία αγγεία, τα οποία χρονολογούνται στον 16^ο-15^ο αιώνα π.Χ. και εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Χώρας.

Το Φαράγγι με τους Σταλακτίτες

Στην ίδια τοποθεσία με τον Αρχαιολογικό Χώρο της Περιστεριάς βρίσκεται το Φαράγγι με τους σταλακτίτες. Το μονοπάτι που οδηγεί στο Φαράγγι ξεκινά από τη βόρεια πλευρά του Αρχαιολογικού Χώρου και καλύπτεται με πυκνή βλάστηση (θάμνοι και πανύψηλα δένδρα). Στο τέλος του μονοπατιού βρίσκονται η πηγή με τρεχούμενο κρυστάλλινο νερό, γέρικα πλατάνια και το Φαράγγι με τους σταλακτίτες. Το αρκαδικό ποτάμι ή "ποτάμι της Αρκαδίας" συνοδεύει τους πεζοπόρους σε ορισμένα σημεία της διαδρομής.

Λαογραφικό Μουσείο

Το Λαογραφικό Μουσείο βρίσκεται στην Άνω Πόλη Κυπαρισσίας και στεγάζεται στο αναπαλαιωμένο κτίριο του "Επαρχείου". Σκοπός του είναι η διατήρηση, η προβολή και η διαφύλαξη του κάθε είδους παραδοσιακού υλικού ή πνευματικού δημιουργήματος του λαού του Δήμου. Στο Λαογραφικό Μουσείο φιλοξενούνται κατά καιρούς Εκθέσεις αλλά και Εκδηλώσεις στον προαύλιο χώρο του.

⁸ <http://www.kyparissia.gr>

Το Κάστρο της Αρκαδίας

Το Κάστρο της Αρκαδίας είναι σήμερα το “κόσμημα” της πόλης της Κυπαρισσίας, αλλά και ολόκληρου του δήμου. Λόγω της θέσης του, προσφέρει μία ανεπανάληπτη θέα, όχι μόνο προς την πόλη, αλλά και προς όλη τη γύρω περιοχή. Κατά τη μυθολογία, η Κυπαρισσία υπήρξε κτίσμα των «Γιγάντων», οι οποίοι φαίνεται πως έχτισαν και την ακρόπολή της στην οποία πυργώθηκε το σημερινό κάστρο της. Γύρω στο 10^ο με 11^ο αιώνα, η Κυπαρισσία αλλάζει όνομα και γίνεται Αρκαδιά, από τους πολλούς Αρκάδες που αναγκάστηκαν στους δύσκολους καιρούς να αφήσουν την κατοικήσιμη γη τους. Από τότε και στο εξής το Κάστρο των Γιγάντων λέγεται Κάστρο της Αρκαδίας. Το Κάστρο της Αρκαδίας παίζει σπουδαίο ρόλο στα χρόνια της φραγκοκρατίας. Τις πρώτες δεκαετίες του 13^{ου} αιώνα, το κάστρο πέφτει στα χέρια των Φράγκων και παραμένει σε αυτούς για τους επόμενους 2 αιώνες. Στα χρόνια της βυζαντινής αυτοκρατορίας, το φρούριο της Κυπαρισσίας ανακαινίζεται στα πλαίσια της οργανώσεως των παράκτιων περιοχών. Το 1432 στο Κάστρο αφεντεύουν οι Παλαιολόγοι και ξανακυματίζει η σημαία με τον βυζαντινό αετό έως το 1460 που η Αρκαδιά περνά στα χέρια των Τούρκων και 10.000 Αρκαδινοί υποχρεούνται να μετοικήσουν στα μικρασιάτικα παράλια. Ακολουθεί η περίοδος της πρώτης Τουρκοκρατίας, η οποία κρατά ως το 1685. Από το 1685 ακολουθεί η περίοδος της ενετοκρατίας ως το 1715. Το 1830 περίπου, μετά τη ναυμαχία του Ναυαρίνου, το Κάστρο της Αρκαδίας έπεσε στα χέρια των Ελλήνων.

Δεξαμενή Κυπαρισσίας

Στο πιο ψηλό σημείο της Κυπαρισσίας βρίσκεται η Δεξαμενή, η οποία τροφοδοτεί με νερό το πιο μεγάλο μέρος της πόλης. Αυτή η Δεξαμενή είναι η πιο παλιά στην πόλη, μιας και χτίστηκε επί Τουρκοκρατίας. Στο χώρο της Δεξαμενής βρίσκεται το Μνημείο της Αρκαδιανής Μητέρας που είναι αφιερωμένο σε όλες τις μάνες της Αρκαδίας, οι οποίες έδωσαν τη ζωή τους για να σώσουν την πατρίδα.

Τα Καλντερίμια της Παλιάς Πόλης

Στην Άνω Πόλη βρίσκονται τα πλακόστρωτα καλντερίμια ανάμεσα στα παραδοσιακά σπίτια. Στα μεγάλα καλντερίμια, τα τελευταία χρόνια έχει καθιερωθεί να γίνεται υπαίθριο παζάρι με παλιά αντικείμενα και αντίκες διάρκειας 4 ημερών με εμπόρους από την Αθήνα, την Πάτρα και την Καλαμάτα.

Οι παραλίες του Δήμου

Πολλές και όμορφες είναι οι παραλίες στο Δήμο Κυπαρισσίας. Υπάρχουν οργανωμένες με ξαπλώστρες και καντίνες αλλά και ήσυχοι κολπίσκοι. Η παραλία Άι-Λαγούδης στην Κυπαρισσία βραβεύεται κάθε χρόνο με τη Γαλάζια Σημαία, η οποία είναι σύμβολο ποιότητας σε 40 και πλέον χώρες. Σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, η Γαλάζια Σημαία απονέμεται με αυστηρά κριτήρια σε οργανωμένες ακτές και μαρίνες που διαχειρίζονται παράκτιοι Δήμοι, ξενοδόχοι και άλλοι φορείς. Μερικές από τις παραλίες της περιοχής είναι οι εξής:

- Σεργιάνι : 6 χιλιόμετρα βόρεια από την πόλη της Κυπαρισσίας, 300 μέτρα περίπου μήκος, ρηχή με ψιλή άμμο και βότσαλο,
- Σανί : 5 χιλιόμετρα βόρεια από την πόλη της Κυπαρισσίας, 800 μέτρα περίπου μήκος, ψιλή άμμος
- Καρτελάς : 3 χιλιόμετρα βόρεια από την πόλη της Κυπαρισσίας, 1000 μέτρα περίπου μήκος, άμμος και βότσαλο
- Άι-Λαγούδης : Κυπαρισσία (με γαλάζια σημαία), 600 μέτρα περίπου μήκος και πολλοί κολπίσκοι, άμμος
- Γιαννίτσαινα : 2 χιλιόμετρα νότια από την πόλη της Κυπαρισσίας, κολπίσκοι 200 μέτρων, άμμος και βότσαλο
- Τερψιθέα : 6 χιλιόμετρα νότια από την πόλη της Κυπαρισσίας, κολπίσκοι 200 μέτρων βότσαλο

3.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

3.2.1 Οικιστική ανάπτυξη

Το δίκτυο αστικών κέντρων της περιοχής αποτελείται από τα παρακάτω δημοτικά διαμερίσματα :

Δ.Δ.Κυπαρισσίας (Οικισμός Κυπαρισσίας, Οικισμός Μεμί, Οικισμός Μπλεμενιάνοι, Οικισμός Μύλοι, Οικισμός Ροντάκι, Οικισμός Τερψιθέα), Δ.Δ.Αρμενίων, Δ.Δ.Βρυσών, Δ.Δ.Μουριατάδας (Οικισμός Μουριατάδας, Οικισμός Καρβούνι), Δ.Δ.Μύρου (Οικισμός Μύρου, Οικισμός Αλημάκι), Δ.Δ.Ξηροκάμπου, Δ.Δ.Περδικονερίου, Δ.Δ.Ραχών, Δ.Δ.Σπηλιάς, Δ.Δ.Στασίου και Δ.Δ.Φαρακλάδας τα οποία απεικονίζονται στον χάρτη 3.2.

Χάρτης 3.2 Δίκτυο αστικών κέντρων Κυπαρισσίας⁹

Αναλυτικότερα ορισμένα γεωγραφικά και οικονομικά στοιχεία των παραπάνω δημοτικών διαμερισμάτων είναι τα εξής:

⁹ <http://www.kyparissia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=49>

Κυπαρισσία

Η Κυπαρισσία είναι η έδρα του δήμου Κυπαρισσίας. Η αμφιθεατρική της θέση απλώνεται από τους πρόποδες του όρους Αιγάλεω έως τα γαλαζοπράσινα νερά του Ιονίου και την κατατάσσει σε μία από τις ομορφότερες πόλεις της Ελλάδας.

Αρμένιοι

Σε απόσταση 4 χιλιομέτρων νοτιοανατολικά της Κυπαρισσίας βρίσκεται το τοπικό διαμέρισμα των Αρμενίων, ένα από τα ιστορικότερα και γραφικότερα χωριά της Μεσσηνίας. Ανατολικά του χωριού δεσπόζει το όρος Γεράνιο.

Βρύσες

Σε απόσταση 5 χιλιομέτρων βορειοανατολικά της Κυπαρισσίας βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα Βρυσών, στους πρόποδες του βουνού Άη-Βλάσης. Τα σπίτια του χωριού είναι χτισμένα ανάμεσα σε καταπράσινα δένδρα και αγναντεύουν τον κάμπο και την θάλασσα του Κυπαρισσιακού κόλπου.

Μουριατάδα

Σε απόσταση 7 χιλιομέτρων βορειοανατολικά της Κυπαρισσίας βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα Μουριατάδας, στο οποίο ανήκει και ο οικισμός Καρβούνι.

Μύρον

Σε απόσταση 1 χιλιομέτρου βόρεια της Κυπαρισσίας βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα του Μύρου, το οποίο είναι το μικρότερο του Δήμου.

Ξηρόκαμπος

Σε απόσταση 3 χιλιομέτρων νοτιοανατολικά της Κυπαρισσίας βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα Ξηροκάμπου χτισμένο στους πρόποδες του όρους Αιγάλεω και σε υψόμετρο 240 μέτρων.

Περδικονέρι

Σε απόσταση 5 χιλιομέτρων νότια από την πόλη της Κυπαρισσίας βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα Περδικονερίου χτισμένο στους πρόποδες του όρους Αιγάλεω.

Ράχες

Σε απόσταση 5 χιλιομέτρων βορειοανατολικά της Κυπαρισσίας μέσα στον απέραντο ελαιώνα βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα Ραχών.

Σπηλιά

Σε απόσταση 5 χιλιομέτρων νοτιοανατολικά της Κυπαρισσίας βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα της Σπηλιάς, το οποίο είναι και το μεγαλύτερο του δήμου. Ανατολικά του χωριού υψώνονται τα καταπράσινα βουνά του Αιγάλεω και δυτικά απλώνεται ο

Κυπαρισσιακός κόλπος. Ανάμεσα ξετυλίγεται ο καρποφόρος κάμπος με καλλιέργειες ελιών, πατάτας, καρπουζιών και πολλών άλλων κηπευτικών.

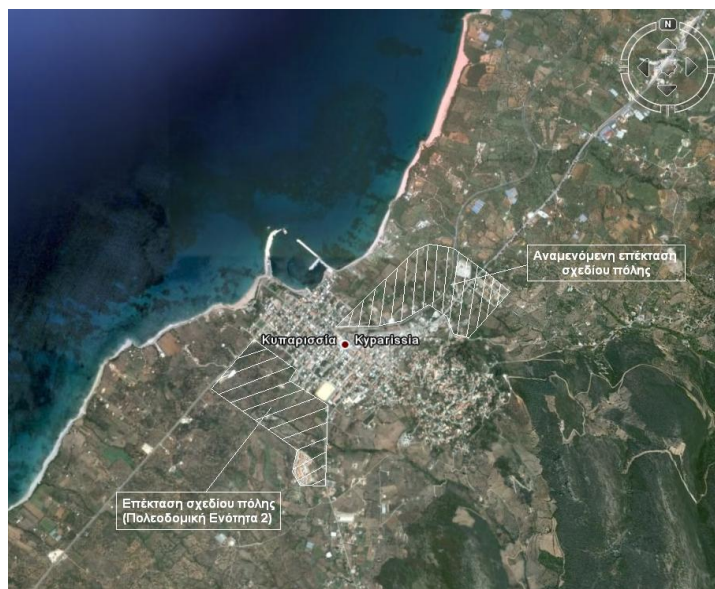
Στασιό

Σε απόσταση 4 χιλιομέτρων νοτιοανατολικά της Κυπαρισσίας βρίσκεται το τοπικό διαμέρισμα του Στασιού. Είναι ένα μικρό χωριό χτισμένο στους πρόποδες του όρους Γεράνιο με θέα το Ιόνιο πέλαγος και τον Κυπαρισσιακό κόλπο.

Φαρακλάδα

Σε απόσταση 6 χιλιομέτρων νότια της Κυπαρισσίας βρίσκεται το δημοτικό διαμέρισμα της Φαρακλάδας, χτισμένο ανάμεσα σε απέραντους ελαιώνες, αμπέλια και κτήματα με καλλιέργειες διαφόρων κηπευτικών.

Η πόλη της Κυπαρισσίας έχει άριστη ρυμοτομία ωστόσο λόγω της πληθυσμιακής ανάπτυξης της τα τελευταία χρόνια, από τοπικές πηγές, αναμένεται η βόρεια επέκταση του σχεδίου της πόλης. Εντούτοις υπογράφηκε η έγκριση της Πολεοδομικής Ενότητας 2 της επέκτασης του σχεδίου πόλης για την Κυπαρισσία η οποία περιλαμβάνει την νότια επέκταση της πόλης από Αμαθούντα–ΤΕΕ–γήπεδο έως τον Εθνικό δρόμο Κυπαρισσία–Φιλιατρά (Χάρτης 3.3). Η συγκεκριμένη ενότητα αφορά την ένταξη περίπου 250 στρεμμάτων στο σχέδιο πόλης και συνεισφέρει στην προσφορά νέας οικοδομήσιμης γης στην Κυπαρισσία, αναγκαίας για την αρτιότερη οικιστική ανάπτυξη και χωροθέτηση των δραστηριοτήτων της.¹⁰

Χάρτης 3.3 Επέκταση σχεδίου πόλης Κυπαρισσίας¹¹

¹⁰ <http://kyparissiotis.blogspot.com/2010/05/2.html>

¹¹ www.googleearth.com

3.2.2 Δίκτυο μεταφορών

Η Κυπαρισσία απέχει 255 χιλιόμετρα περίπου νοτιοδυτικά από την Αθήνα, 63 χιλιόμετρα νότια από τον Πύργο Ηλείας, 100 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά από την Τρίπολη, 67 χιλιόμετρα βορειοδυτικά από την Καλαμάτα και 74 χιλιόμετρα βόρεια από την Μεθώνη (Χάρτης 3.4).¹² Η πόλη συνδέεται, βόρεια με το Καλό Νερό και νότια με τα Φιλιατρά, με επαρχιακό οδικό δίκτυο το οποίο περνάει διαμέσου της. Επίσης διαθέτει ένα άρτιο οδικό δίκτυο σύνδεσης της με τους αρχαιολογικούς της χώρους και τις παραλίες της. Ο παραλιακός ασφαλτοστρωμένος δρόμος εκτείνεται κατά 2 χιλιόμετρα εκατέρωθεν του λιμανιού, είναι αυξημένης κίνησης και διευκολύνει τις μετακινήσεις περίοικων και λουόμενων. Ο παραλιακός χωματόδρομος στην παράκτια περιοχή “Γιαννίτσεινα” απέχει 600 μέτρα από τον επαρχιακό, είναι μειωμένης κίνησης, σύμφωνα με το πλήθος των περίοικων και τις γύρω χρήσεις γής, και χρησιμοποιείται για την σύνδεση του επαρχιακού οδικού δικτύου με την παραλία.

Χάρτης 3.4 Οδικό δίκτυο ευρύτερης περιοχής¹³

¹²<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%85%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%83%CE%AF%CE%B1>

¹³ <http://maps.google.com/>

Το λιμάνι της Κυπαρισσίας, όπως και κάθε πόλης, αποτελεί μια από τις σημαντικότερες υποδομές που συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξης της περιοχής μέσω της ανάπτυξης της αλιείας, του εξαγωγικού εμπορίου και του τουρισμού. Ωστόσο στο λιμάνι της Κυπαρισσίας έχουν διαπιστωθεί και επισημανθεί, από τον σύλλογο ερασιτεχνών αλιέων της περιοχής, σοβαρές κακοτεχνίες και ελλείψεις που συμβάλλουν στην υποβάθμιση του. Οι περισσότερες από αυτές αφορούν τεχνικά ζητήματα κατασκευής, εντούτοις το βασικότερο πρόβλημα που εντοπίζεται είναι η εκβάθυνση της λιμενολεκάνης. Οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή προκαλούν μεγάλα κύματα τα οποία σταδιακά καταστρέφουν το λιμάνι με αποτέλεσμα να μην παρέχεται ασφαλής ελλιμενισμός στα σκάφη. Η δυσλειτουργία του λιμανιού εξαιτίας των παραπάνω παραγόντων προκαλεί αδυναμία σωστής λειτουργίας του λιμανιού και υποβάθμισης του ως προς την προσφορά του στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Εικόνα 3.2 Λιμάνι Κυπαρισσίας¹⁴

¹⁴ www.kyparissia.gr

3.2.3 Οικονομικοί τομείς

Οι τομείς οι οποίοι συνεισφέρουν κατά κύριο λόγο στην οικονομία της Κυπαρισσίας και των τοπικών διαμερισμάτων του δήμου είναι ο αγροτικός τομέας και ο τουρισμός.

Αγροτικός τομέας

Τα κύρια αγροτικά προϊόντα που παράγονται τόσο στον δήμο Κυπαρισσίας όσο και στην ευρύτερη περιοχή του νομού Μεσσηνίας είναι οι ελιές, το ελαιόλαδο, τα σταφύλια, το κρασί, η σταφίδα, τα σύκα, τα εσπεριδοειδή, τα οπωροκηπευτικά, διάφορα τυριά και το μέλι. Στο νομό Μεσσηνίας εμφανίζονται δυο εκλεκτές ποικιλίες ελιάς. Η ποικιλία «Κορωνέϊκη», η οποία οφείλει το όνομά της στη μικρή κωμόπολη Κορώνη, στο Νότιο άκρο του Νομού και η ποικιλία «Καλαμών». Η πληθώρα των χημικών αναλύσεων κατατάσσει το Μεσσηνιακό ελαιόλαδο κατά 38% στη κατηγορία του extra παρθένου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τον Κανονισμό 1065/97 αναγνώρισε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Μεσσηνιακού Παρθένου Ελαιολάδου και το καθιέρωσε ως Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ). Επίσης στη Μεσσηνία, σημαντικό αμπελότοπο από την αρχαιότητα, συνεχίζοντας την παράδοση και βελτιώνοντας την καλλιέργεια του αμπελιού παράγονται εξάισια σταφύλια, από τα οποία προέρχονται Μεσσηνιακά κρασιά αρίστης ποιότητας. Η μεγάλη ηλιοφάνεια και οι ξηροθερμικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή κατά την περίοδο της ωρίμανσης των σταφυλιών εξασφαλίζουν την ποιότητα της σοδειάς. Καλλιεργούνται κυρίως λευκές (ροδίτης, φιλέρι, Ασσύρτικο, Chardonay) και ερυθρές ποικιλίες (Φωκιανό, Μανδηλαρία, Carinian, Cabernet Sauvignon). Ένα άλλο προϊόν που έχει ταυτιστεί με την περιοχή και την οικονομική ανάπτυξη της είναι τα ξηρά σύκα. Αποτελούν μια από τις πιο ονομαστές γευστικές απολαύσεις λόγω της ξεχωριστής γεύσης τους και της μεγάλης θρεπτικής τους αξίας. Η αυθεντικότητά τους τα καθιστούν ως ένα δημοφιλές φρούτο και ένα σημαντικό εμπορεύσιμο προϊόν. Ένα ακόμη διακριθέν προϊόν της περιοχής είναι και η παραγωγή γευστικότητας και αγνών τυροκομικών προϊόντων. Τα τυριά παράγονται από γάλατα αποκλειστικά της περιοχής τα οποία είναι εξαιρετικής ποιότητας και είναι : η φέτα, η σφέλα αποκλειστικό προϊόν της Μεσσηνίας, η μυζήθρα και σε μικρές ποσότητες, η αρωματικότερη γραβιέρα Μεσσηνίας.¹⁵

¹⁵ <http://www.messinia.net.gr/localfoods/local.htm>

Τουρισμός

Ο τουρισμός είναι ένας ακόμη σημαντικός οικονομικός τομέας που συμβάλλει στην ανάπτυξη της περιοχής. Η τοπογραφία της περιοχής, η οποία συνδυάζει τη θάλασσα με το βουνό, οι αρχαιολογικοί χώροι της Κυπαρισσίας και των γύρω περιοχών, οι περιοχές NATURA και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται από τον δήμο κατά την διάρκεια όλου του έτους αποτελούν ορισμένους από τους πολλούς παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος της περιοχής. Στο δήμο Κυπαρισσίας λειτουργούν ξενοδοχεία Β' και Γ' κατηγορίας, ενοικιαζόμενα δωμάτια, ένα camping και ένας ξενώνας στο τοπικό διαμέρισμα Αρμενιών. Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, βάσει του αριθμού των καταλυμάτων, μπορεί να χαρακτηριστεί ήπια όσον αφορά τον κλασσικό τουρισμό. Όσον αφορά τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, σταδιακά και με αργούς ρυθμούς, γίνονται προσπάθειες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού από τους τοπικούς φορείς διαχείρισης.

3.3 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

3.3.1 Παράκτιος χώρος

Ο παράκτιος ελληνικός χώρος αποτελεί σημαντικό κομμάτι της οικιστικής ανάπτυξης της χώρας λόγω της αυξημένης συγκέντρωσης πληθυσμού και των διαφόρων κοινωνικό-οικονομικών δραστηριοτήτων που εξελίσσονται γύρω του, όπως οι διαφόρων τύπου υποδομές εγκαταστάσεις μεταφορών και επικοινωνιών. Ωστόσο η σημαντικότητα του παράκτιου χώρου δεν εστιάζεται μόνο στην οικιστική ανάπτυξη. Ο ελληνικός παράκτιος χώρος έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και από την πλευρά των φυσικών οικοσυστημάτων. Στην Ελλάδα παρουσιάζεται μεγάλη ποικιλότητα ως προς τα φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά που διαδραματίζονται γύρω από τον παράκτιο χώρο και αυτό θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης μέριμνας και προστασίας. Οι παράκτιες περιοχές της χώρας αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα εξαιτίας των πιέσεων που υφίστανται από την άσκηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων οι οποίες οδηγούν συχνά σε υποβάθμιση των παράκτιων οικοσυστημάτων και προκαλούν μείωση των φυσικών πόρων.¹⁶

Δεν υπάρχει κοινά αποδεκτός ορισμός για το τι περιλαμβάνει η παράκτια ζώνη. Ως γενικός ορισμός είναι “το μέρος της ξηράς που επηρεάζεται από τη γειτνίαση με τη θάλασσα, και το μέρος της θάλασσας που επηρεάζεται από τη γειτνίαση με την ξηρά, μέχρι του σημείου στο οποίο οι χερσαίες δραστηριότητες του ανθρώπου έχουν μια μετρήσιμη επίδραση στην χημεία του νερού και στην θαλάσσια οικολογία”.¹⁷ Περίπου 200 εκατομμύρια Ευρωπαίων ζουν εντός 50km από τη θάλασσα. Αυτό συμβαίνει λόγω της σημαντικότητας της περιοχής σε διάφορους τομείς όπως: το κλίμα, η πρόσβαση στη θάλασσα, το εμπόριο, η βιομηχανική δραστηριότητα μέσω των λιμανιών, η εξυπηρέτηση των μονάδων παραγωγής ενέργειας λόγω εύκολης διακίνησης του πετρελαίου και εύκολης απόρριψης των αποβλήτων, η τουριστική ανάπτυξη κ.α. Ωστόσο υπάρχουν περιπτώσεις υπερβολικής ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης η οποία οδήγησε σε υποβάθμιση του περιβάλλοντος, λόγω της άτακτης αστικοποίησης και της υπέρμετρης ανάπτυξης του τουρισμού σε συνδυασμό με τον κορεσμό του αλλιευτικού και γεωργικού πλούτου, με αποτέλεσμα την ραγδαία υποβάθμιση των παράκτιων πόρων και βιοτόπων.

¹⁶ <http://www.minenv.gr/1/12/123/12303/g1230303.html>

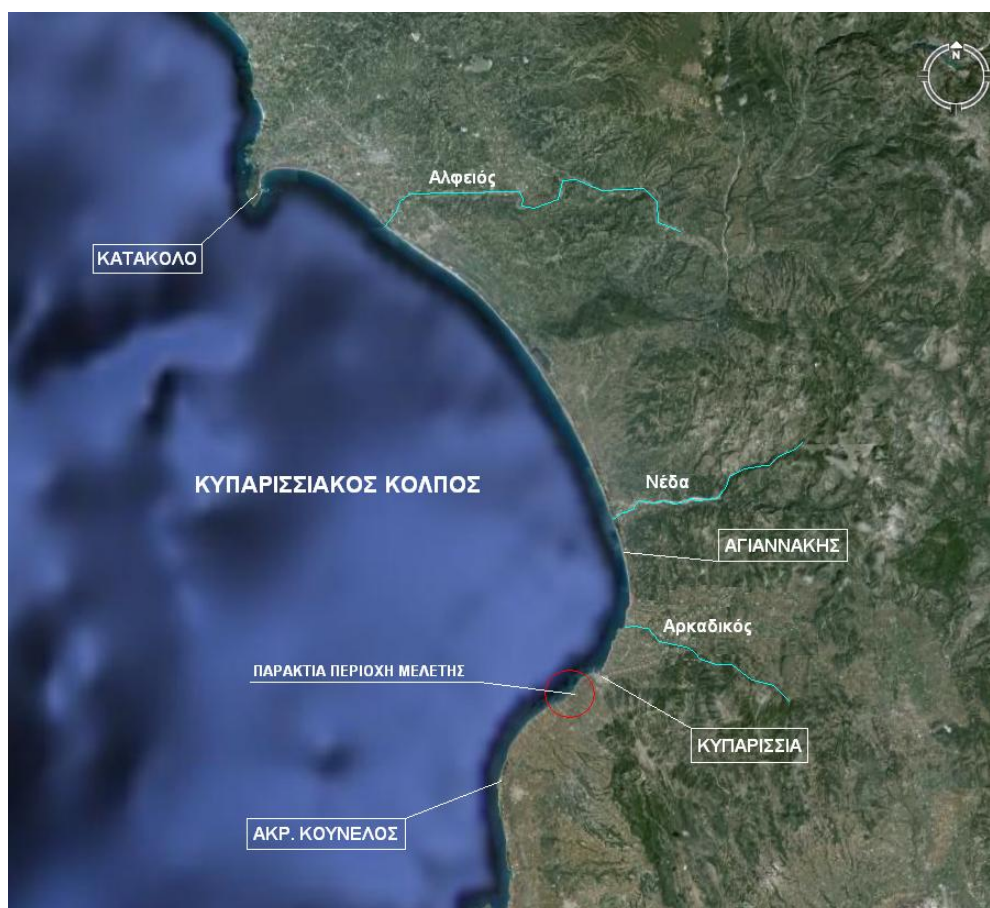
¹⁷ <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coastright.htm>

Στην Ευρωπαϊκή ακτογραμμή, μήκους ~143.000km, αλλά και στην ελληνική, μήκους ~15.200km συμπεριλαμβανόμενων και των νησιών, υπάρχει μια τεράστια ποικιλομορφία από γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά. Εξαιτίας των ακραίων συνθηκών που επικρατούν κατά μήκος τις ακτής όπως, δυνατοί άνεμοι, ισχυροί κυματισμοί, χημική σύσταση νερού, σε συνδυασμό με τις κλιματικές, γεωλογικές και γεωμορφολογικές αλλαγές δημιουργείται μια μεγάλη ποικιλία φυσικών παράκτιων βιοτόπων που περιλαμβάνει : κοινωνίες θαλάσσιων λιβαδιών, αλυκές, αμμοθίνες, και φυσικά ή ημιφυσικά δάση αμμοθινικών σχηματισμών. Η απουσία αποτελεσματικής διαχείρισης των ακτών μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια των βιοτόπων αυτών αλλά και σημαντικών συστατικών του οικοσυστήματος. Επίσης ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι οι συγκρούσεις, για χωροθέτηση στην παράκτια ζώνη, μεταξύ διαφόρων δραστηριοτήτων όπως, της αστικοποίησης και του τουρισμού με αυτές της γεωργικής χρήσης. Συχνά υπάρχουν τέτοιου είδους συγκρούσεις, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που η μια χρήση μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις σε μια άλλη, παρούσα ή μελλοντική. Οι συγκρούσεις αυτές που δημιουργούνται μπορούν να επηρεάσουν τα παράκτια οικοσυστήματα άμεσα ή έμμεσα. Δημιουργείται επομένως η ανάγκη σχεδιασμού των παράκτιων ζωνών ώστε η ανάπτυξη να προχωρεί με αποδεκτό και προβλεπόμενο τρόπο για το περιβάλλον.¹⁸ Η επίλυση των προβλημάτων και η αξιοποίηση του παράκτιου χώρου στην Ελλάδα επιβάλλουν την ανάγκη ορθολογικής ολοκληρωμένης διαχείρισής του με την προοπτική μιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης, στο πλαίσιο της οποίας επιβάλλεται να καθιερωθεί ένα μοντέλο που να περιλαμβάνει την οριοθέτηση της παράκτιας ζώνης. Αυτό θα συμβάλλει στην προστασία της φύσης και των φυσικών πόρων, προς όφελος των μεταγενέστερων γενεών (αειφορική ανάπτυξη). Επίσης θα διαφυλάξει την κοινωνική δικαιοσύνη, θα συμβάλλει στην ορθολογικότερη χωροθέτηση χρήσεων γης και θα επιτρέψει την ισότιμη πρόσβαση στους παράκτιους χώρους, σύμφωνα με τις αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών έτσι όπως αυτές διατυπώθηκαν στη Διακήρυξη του Ρίο.

¹⁸ <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coast.htm>

3.3.2 Οικολογικές πληροφορίες

Ο ευρύτερος παράκτιος χώρος της περιοχής μελέτης είναι ο Κυπαρισσιακός κόλπος (Χάρτης 3.5). Βρίσκεται στη δυτική Πελοπόννησο και εκτείνεται από το ακρωτήριο του Κατάκολου στα βόρεια έως το ακρωτήριο του Κούνελου στα νότια. Πρόκειται για έναν ανοιχτό κόλπο με νοτιοδυτικό προσανατολισμό εκτεθειμένο στους δυνατούς βορειοδυτικούς ανέμους του Ιονίου. Κατά μήκος των ακτών του βρίσκονται μία από τις πιο εκτεταμένες ζώνες αμμόλοφων στην Ελλάδα και οι εκβολές του Αλφειού και δύο μικρότερων ποταμών, της Νέδα και του Αρκαδικού. Στη νότια περιοχή του κόλπου που βρίσκεται μεταξύ της Κυπαρισσίας και των εκβολών της Νέδας, φιλοξενείται ο δεύτερος μεγαλύτερος αναπαραγωγικός πληθυσμός της θαλάσσιας χελώνας *Caretta-Caretta* στη Μεσόγειο.¹⁹ Ο Κυπαρισσιακός κόλπος έχει συμπεριληφθεί στο Ευρωπαϊκό δίκτυο «NATURA 2000» με τον κωδικό «ΘΙΝΕΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ» (GR2550005).

Χάρτης 3.5 Παράκτιος χώρος περιοχής μελέτης²⁰

¹⁹ http://www.archelon.gr/contents/pedio_pelop.php

²⁰ www.googleearth.com

Η περιοχή αυτή αποτελεί ένα μέρος της παράκτιας ζώνης της δυτικής ακτής της Πελοποννήσου, όπου επικρατούν ευνοϊκές οικολογικές συνθήκες για την ανάπτυξη αμμοθινικών σχηματισμών. Οι ακτές της δυτικής Πελοποννήσου, περισσότερο από οπουδήποτε αλλού κατά μήκος των ελληνικών ακτών, εκτίθενται στην ανοικτή θάλασσα και συνεπώς στους νοτιοδυτικούς ανέμους που επικρατούν και συμβάλουν καθοριστικά στο σχηματισμό και ανάπτυξη αμμοθινών. Το τοπίο της παράκτιας αυτής περιοχής αποτελείται από τις ακόλουθες μονάδες: αμμόφιλη, αμμονιτρόφιλη βλάστηση χαμηλών και υψηλών σταθεροποιημένων ή κινούμενων αμμοθινών, φρύγανα και μακκία βλάστηση, παραλιακά δάση χαλεπίου πεύκης πάνω σε αμμώδη υπόστρωμα και άλλες μονάδες τοπίου όπως το καλλιεργημένο έδαφος, τα χωριά, κ.λπ. Αναλυτικά οι κατηγορίες των βιοτόπων που εμφανίζονται στην περιοχή συνοψίζονται στον πίνακα 3.4.

Πίνακας 3.4 Κατηγορίες Βιοτόπων²¹

²¹ <http://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/GR2550005/>

Η κύρια οικολογική αξία αυτής της περιοχής οφείλεται στα οικοσυστήματα αμμοθινικών σχηματισμών. Στην Ελλάδα οι αμμοθινικοί σχηματισμοί διαρκώς μειώνονται σε αριθμό και έκταση και σε μερικές περιπτώσεις έχουν εξαφανιστεί ολοκληρωτικά. Σε αυτές τις ακτές της δυτικής Πελοποννήσου, οι καλά ανεπτυγμένοι αμμοθινικοί σχηματισμοί επιζούν ακόμα. Η παρουσία καλά δομημένων παράκτιων δάσων χαλεπίου πεύκης σε μια απόσταση όχι περισσότερο από 100-200m από τη θάλασσα, προσδίδει υψηλή αισθητική και οικολογική αξία στο συγκεκριμένο τόπο. Η ζωολογική σημασία της περιοχής αξιολογείται από το γεγονός ότι θεωρείται μια από τις σημαντικότερες παραλίες ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας *Caretta-Caretta* στην Ελλάδα και στην ανατολική Μεσόγειο. Πράγματι, για το μέρος της παραλίας που βρίσκεται μεταξύ των εκβολών των ποταμών του Νέδα και του Αρκαδικού (Χάρτης 3.5), έχει αναφερθεί μια σημαντική παραγωγή φωλιών ανά αναπαραγωγική εποχή.

Οι κύριες ανθρώπινες δραστηριότητες που ασκούν έντονες πιέσεις στα φυσικά οικοσυστήματα στην περιοχή, συσχετίζονται με τις αμμοληψίες, τις εκχερσώσεις της αμμόφιλης βλάστησης, την ισοπέδωση των αμμοθινικών σχηματισμών για εξηπηρετήση των λουόμενων και την επέκταση της καλλιεργούμενης γης πάνω στο αμμώδες υπόστρωμα κοντά στη θάλασσα. Η τοποθεσία Αγιαννακη (Χάρτης 3.5) είναι ένα καλό παράδειγμα αυτών των ανθρωγενών επεμβάσεων, καθώς έχουν πλήρως καταστρέψει την αμμόφιλη βλάστηση. Όλες αυτές οι δραστηριότητες προκαλούν τις έντονες πιέσεις στην πανίδα αυτής της περιοχής και ειδικά στις θέσεις φωλεοποίησης και ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας *Caretta Caretta*.²²

Ο ΑΡΧΕΛΩΝ πραγματοποιεί, στην περιοχή του Κυπαρισσιακού κόλπου αλλά και σε όλη την Ελλάδα, προγράμματα προστασίας της αναπαραγωγικής δραστηριότητας της *Caretta-Caretta* και διαχείρισης των παράκτιων οικοσυστημάτων από το 1983. Η Πελοπόννησος φιλοξενεί περίπου 900 φωλιές τον χρόνο (24,3% του εθνικού συνόλου), στον Κυπαρισσιακό και Λακωνικό κόλπο καθώς και στην Κορώνη. Η περίοδος ωτοκίας ξεκινά στα τέλη Μαΐου και διαρκεί μέχρι τον Αύγουστο.²³

²² <http://filotis.itia.ntua.gr>

²³ <http://www.archelon.gr>

3.3.3 Προβλήματα στον παράκτιο χώρο

Αρκετές είναι οι δραστηριότητες, φυσικές ή ανθρώπινες, που επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον γύρω από τις παράκτιες περιοχές, δημιουργώντας προβλήματα και συμβάλλοντας στην υποβάθμιση του. Ορισμένες από τις σημαντικότερες που παρατηρούνται είναι η διάβρωση, η οποία υποβαθμίζει και σταδιακά καταστρέφει τα οικοσυστήματα, η παράκτια ρύπανση, τα υγρά απόβλητα, τα σκουπίδια και διάφοροι άλλοι ρυπαντές αλλά και η υφαλίρυνση, λόγω της αλόγιστης εκμετάλλευσης των υπόγειων υδάτινων αποθεμάτων. Αυτές οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις εμφανίζονται στις περισσότερες παράκτιες ζώνες, όπως και στην περιοχή μελέτης, και αποτελούν τα κύρια προβλήματα διαχείρισης τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν τον σχεδιασμό χωροθέτησης οποιασδήποτε ανθρώπινης δραστηριότητας.

α) Διάβρωση

Η διάβρωση τις παράκτιας ζώνης που προκαλείται από θαλάσσια ρεύματα, παλίρροιες καθώς και δράση κυμάτων και ανέμου, είναι ένα φυσικό φαινόμενο σε πολλά μέρη των Ευρωπαϊκών ακτών. Η διάβρωση είναι το φαινόμενο μεταφοράς στερεών (ίζημα, χώμα, βράχος) από τα ρεύματα του αέρα, του νερού ή του πάγου λόγω βαρύτητας. Είναι μέρος μιας φυσικής διαδικασίας που οδηγεί στην ομαλοποίηση του ανάγλυφου, και 'αντιμάχεται' τη δημιουργία ανάγλυφου λόγω των ορογενέσεων. Η γεωλογική ή φυσική διάβρωση, είναι αναπόφευκτη και αποκαθιστά στη φύση την ισορροπία στην τοπογραφία του πλανήτη μας.

Η διάβρωση ξεκινάει όταν η προσθήκη του νερού στο έδαφος είναι μεγαλύτερη από τη διηθητικότητα του εδάφους. Μένει νερό στην επιφάνεια, το οποίο θα κυλήσει χαμηλότερα, αν υπάρχει εδαφική κλίση και θα αποθηκευτεί σε μικρές κοιλότητες που τυχόν υπάρχουν. Όταν το νερό πλεονάζει τόσο πολύ ώστε ούτε να διηθηθεί προλαβαίνει, ούτε οι κοιλότητες έχουν αρκετή χωρητικότητα για να το αποθηκεύσουν τότε δημιουργείται απορροή. Το νερό που κυλάει χαμηλότερα στο ανάγλυφο θα παρασύρει και εδαφικά κομμάτια, ώστε να ανοίξει χώρο για να περάσει. Αυτό θα οδηγήσει σε απώλεια επιφανειακού εδάφους, το οποίο είναι και το πιο γόνιμο και θα αποτελέσει το πρώτο βήμα για τη διάβρωση του εδάφους. Όσο η ταχύτητα κίνησης του νερού είναι υψηλή, τα εδαφικά κομμάτια παραμένουν σε αιώρηση, ενώ όσο προχωράει χαμηλότερα στο ανάγλυφο και η ταχύτητα μικραίνει, αποτίθενται πρώτα τα μεγαλύτερα και ύστερα τα μικρότερα κομμάτια.²⁴

²⁴ <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coastright.htm>

Αυτό που προβληματίζει όμως είναι το γεγονός ότι ανθρωπογενείς επιδράσεις έχουν επιταχύνει το σκέλος της διάβρωσης και έχουν οδηγήσει σε περιβαλλοντική ανισορροπία. Σε πολλές περιπτώσεις εξαρτάται από την ανθρώπινη χρήση του εδάφους, όπως η γεωργία, η κατασκευή δρόμων και η οικοδόμηση. Σήμερα, περίπου 70% όλων των αμμουδιών στον κόσμο υπόκεινται σε παράκτια διάβρωση. Μια απογραφή της εξέλιξης των ακτών που έγινε στα πλαίσια του προγράμματος CORINE έδειξε ότι το 55% τις ακτογραμμής είναι σταθερό, 19% υπόκειται σε διάβρωση και 8% βρίσκεται σε φάση εναπόθεσης. Η αυξημένη παράκτια διάβρωση λόγω έλλειψης άμμου αναφέρεται ως κύριο πρόβλημα στην Κασπία θάλασσα και τις ακτές της Μαύρης Θάλασσας. Για να προστατευτεί η ακτή από τη διάβρωση, έχουν προταθεί και υλοποιηθεί διάφορες κατασκευές σε χώρες της Ευρώπης. Για παράδειγμα στην Ολλανδία όπου το μεγαλύτερο ποσοστό των ακτών είναι αμμοθίνες, οι ακτές έχουν ενισχυθεί με διάφορες κατασκευές στους πρόποδες των αμμοθινών. Ωστόσο χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στις κατασκευές που προστατεύουν τις ακτές καθώς οι επεμβάσεις στο ισοζύγιο διάβρωση/εναπόθεση μπορεί να δημιουργήσουν ανεπιθύμητα προβλήματα σε γειτονικές περιοχές, τα οποία θα οδηγήσουν σε αυξημένη διάβρωση.²⁵

Το έδαφος που χρησιμοποιείται για γεωργική χρήση υφίσταται ένα σημαντικό μεγαλύτερο ποσοστό διάβρωσης από αυτό του εδάφους κάτω από τη φυσική βλάστηση. Εντούτοις, οι βελτιωμένες πρακτικές χρήσης του εδάφους μπορούν να περιορίσουν τη διάβρωση, χρησιμοποιώντας τεχνικές όπως πεζούλια για την οικοδόμηση, πρακτικές οργώματος συντήρησης, και φύτευση δέντρων. Ένα ορισμένο ποσό διάβρωσης είναι φυσικό και, στην πραγματικότητα, υγιές για το οικοσύστημα εντούτοις, η υπερβολική διάβρωση προκαλεί προβλήματα, όπως την έλλειψη ιζηματογένεσης, η οποία προκαλεί ζημία στο οικοσύστημα και σταδιακά ολοκληρωτική απώλεια χώματος, ενώ στα υδατικά οικοσυστήματα που θα δεχθούν τα μετακινηθέντα ιζήματα προκαλεί αλλαγή των πληθυσμιακών ισορροπιών των επιφανειακών υδάτων, με αποτέλεσμα τον ευτροφισμό τους. Τα προβλήματα αυτά θα έχουν βαρύτερες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στις ντόπιες κοινωνίες ανθρώπων, αντικείμενο που καθιστά την διάβρωση των εδαφών ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά ζητήματα, που προκαλεί αλυσιδωτά προβλήματα σε οικοσυστήματα και ανθρώπινες κοινωνίες.²⁶

²⁵ <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coast.htm>

²⁶ <http://www.worldlingo.com/ma/enwiki/el/Erosion/1>

Ορισμένες ακόμα ανθρώπινες παρεμβάσεις στις παράκτιες περιοχές είναι αυτές που καταναλώνουν χώρο για βιομηχανίες, λιμάνια, τουρισμό και αναψυχή. Εκτός από τα άλλα αποτελέσματα, αυτές οι δραστηριότητες έχουν ως αποτέλεσμα την δημιουργία τεραστίων οικοδομημένων εκτάσεων σε βάρος των φυσικών βιοτόπων (πχ αμμοθίνες, αλυκές) και ως αποτέλεσμα, βλάπτουν ή καταστρέφουν ένα σημαντικό τμήμα των βιοτόπων τις ακτογραμμής. Άλλες ανθρωπογενείς επιδράσεις είναι η γεωργική χρήση, η οποία προκαλεί μείωση του ριζικού συστήματος, της οργανικής ουσίας του εδάφους και του ποσοστού της φυλλικής κάλυψης του εδάφους, η οποία μειώνει τις φθορές του από τις βροχές, η κτηνοτροφία, η οποία επιταχύνει την αποψίλωση περιοχών με μόνιμες φυτοκαλύψεις, οι πυρκαγιές, αλλά και ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η διάνοιξη δρόμων, είναι ιδιαίτερα πιθανό να προκαλέσει αυξανόμενα ποσοστά διάβρωσης είτε λόγω αφαίρεσης της επίγειας κάλυψης, ή λόγω των αναχωμάτων που κατασκευάζονται για την στήριξη των δρόμων.

Τα είδη της διάβρωσης διαφέρουν ως προς την απομάκρυνση του εδάφους, ξεκινώντας από την «ρηχή διάβρωση», όπου το νερό στο πέρασμά του δημιουργεί αβαθή ρυάκια. Αυτά με τον καιρό βαθαινούν και ανοίγουν τα πρανά τους. Έτσι οδηγούμαστε στην «χαραδρωτική διάβρωση», όπου η διάβρωση φτάνει μέχρι τον αδιαπέραστο ορίζοντα και ξεκινάει η διάβρωση των πρανών, έτσι ώστε να επέλθει η «στρωματική διάβρωση», κατά την οποία έχουμε ομοιόμορφη απομάκρυνση εδάφους έως και 50cm. Είναι η πιο προχωρημένη περίπτωση διάβρωσης, όπου το έδαφος έχει χάσει το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγικότητάς του, και το οικοσύστημα έχει αρχίσει να δέχεται της επιδράσεις της ερημοποίησης.

Ορισμένοι τρόποι αντιμετώπισης της διάβρωσης είναι: η προστασία της οργανικής ύλης από τους παράγοντες διάβρωσης, μέσω ορθολογικής λίπανσης των εδαφών, προσθήκης οργανικών υλικών (κοπριά, ιλύς αστικών αποβλήτων) και ενσωμάτωσης φυτικών υπολειμμάτων στο έδαφος τα οποία θα βοηθήσουν την αύξηση της φυτοκάλυψης του εδάφους βραχυπρόθεσμα, ενώ μακροπρόθεσμα η φύτευση επικίνδυνων περιοχών (πρανά ποταμών, δρόμων), η άροση κατά τις ισοϋψείς και όχι σε ευθείες γραμμές η οποία να συνδυάζει και μεταφορά του εδάφους με ήπιους ρυθμούς προς τα χαμηλότερα σημεία του ανάγλυφου ώστε να μικραίνουν οι υψομετρικές διαφορές, η δημιουργία αναβαθμών (πεζούλια), η μετατόπιση των καλλιεργειών από ετήσιες σε πολυετείς και η αναδασώσεις.²⁷

²⁷ http://www3.aegean.gr/environment/antoniadis/Webantoniadis/edafologia_gr.htm

β) Ρύπανση θαλάσσιων υδάτων / παράκτιων εδαφών

Μια άλλη ανθρώπινη δραστηριότητα που υποβαθμίζει το φυσικό περιβάλλον των παράκτιων περιοχών είναι η παράκτια ρύπανση. Τα υπερβολικά φορτία ρυπαντών που δέχεται η παράκτια ζώνη είναι άμεσο αποτέλεσμα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Η ρύπανση στην παράκτια ζώνη είναι κυρίως αποτέλεσμα τις απόρριψης μολυσμένων φορτίων στο νερό και έχουν βλαβερές συνέπειες στα φυτά και τα ζώα, στην ανθρώπινη υγεία, εμποδίζουν τις θαλάσσιες δραστηριότητες, την αλιεία και μειώνουν την ποιότητα του θαλάσσιου νερού. Παρά την ικανότητα της παράκτιας ζώνης να μειώνει την βλαπτική δράση κάποιων ρύπων οι ακτές είναι ευάλωτες στη ρύπανση αφού τα απόβλητα απορρίπτονται άμεσα ή έμμεσα στα αβαθή νερά των παραλιών. Σε τέτοιες περιοχές, δεν χρειάζονται μεγάλες ποσότητες για να δημιουργηθεί πρόβλημα στους υδάτινους αποδέκτες.

Η θάλασσα είναι ο τελικός αποδέκτης πολλών ρύπων που προέρχονται : από ποτάμια που περιέχουν ρύπους και τους μεταφέρουν στη θάλασσα, από εκπλύσεις από την ξηρά στα παραλιακά νερά ή άμεσες απορρίψεις, από την απόρριψη υγρών αποβλήτων των αστικών λυμάτων ή χημικών αποβλήτων και από απορρίψεις από πλοία. Οι πιο σημαντικοί ρυπαντές στις παράκτιες ζώνες είναι οργανική ύλη, συνθετικές οργανικές ενώσεις (φυτοφάρμακα, DDT), μικροβιακοί οργανισμοί, θρεπτικά συστατικά (κυρίως άζωτο και φωσφόρος), πετρέλαιο, σκουπίδια, και σε μικρότερο βαθμό, βαρέα μέταλλα (κάδμιο, υδράργυρος και μόλυβδος).²⁸ Επίσης τα οικιακά λύματα αποτελούν πηγή θρεπτικών συστατικών και εμπλέκονται στο πρόβλημα του ευτροφισμού. Ωστόσο η βασικότερη εισροή θρεπτικών συστατικών στις παράκτιες ζώνες είναι από τα ποτάμια. Τα θρεπτικά συστατικά των ποταμών περιέχουν άζωτο και φωσφόρο που υπάρχουν στα λιπάσματα και φωσφορικά που προέρχονται από τα απορρυπαντικά. Λόγω των εντατικοποιημένων πρακτικών καλλιέργειας, τα θρεπτικά συστατικά τα οποία δεν καταλήγουν αμέσως στη θάλασσα μεταφέρονται μέσω του νερού στα υπόγεια ύδατα και εμμέσως καταλήγουν στον τελικό αποδέκτη όλων των ρύπων, τη θάλασσα. Επίσης σε κάποιες θάλασσες χύνονται ακόμη και ακατέργαστα ή μερικώς επεξεργασμένα βιομηχανικά απόβλητα που αυξάνουν σημαντικά τα φορτία ρύπανσης. Τέλος μεγάλη ανησυχία για τις ανθρώπινη υγεία αποτελούν οι διάφοροι παθογόνοι οργανισμοί, οι οποίοι μεταφέρονται στη θάλασσα μέσω όλων των παραπάνω ρυπαντών και μπορεί να προκαλέσουν σοβαρές ασθένειες (ηπατίτιδα και τύφο) απευθείας, ή μέσω της τροφικής αλυσίδας.

²⁸ <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coast.htm>

γ) Σκουπίδια

Ενας επίσης σημαντικός ρυπαντής των παράκτιων περιοχών είναι τα σκουπίδια. Οι δημοσκοπήσεις του προγράμματος Coastwatch Europe έδειξαν ότι τα σκουπίδια είναι ένα μεγάλο πρόβλημα στις παράκτιες ζώνες σε όλες τις θάλασσες που ερευνήθηκαν. Σκουπίδια, ιδιαίτερα αυτά που είναι φτιαγμένα από συνθετικά υλικά όπως σκοινιά, δίκτυα, πλαστικές σακούλες και λωρίδες συσκευασίας, εισέρχονται στο θαλάσσιο περιβάλλον και γίνονται ιδιαίτερα αντιληπτά στην παράκτια ζώνη όπου συγκεντρώνονται εξαιτίας του ανέμου και των κυμάτων. Αυτά τα σκουπίδια συχνά επιπλέουν στη θάλασσα και προκαλούν το θάνατο σε ψάρια, πουλιά και θαλάσσια θηλαστικά. Η προκαλούμενη μείωση της ομορφιάς των παραλιών, λόγω των σκουπιδιών, μειώνει την δημοτικότητα των περιοχών αυτών για αναψυχή τόσο στους ντόπιους όσο και στους τουρίστες.²⁹

Εικόνα 3.3 Σκουπίδια

δ) Υφαλμύριση

Τέλος ένα εξίσου σημαντικό φαινόμενο που παρατηρείται στις παράκτιες ζώνες, κυρίως πλησίον κατοικημένων περιοχών, είναι η υφαλμύριση. Το φαινόμενο της υφαλμύρισης αποτελεί χαρακτηριστικό σύμπτωμα μη ορθολογικής διαχείρισης των φυσικών υδάτινων πόρων των παράκτιων ζωνών. Ως υφαλμύριση καλείται η διείσδυση του θαλασσινού νερού εντός των παράκτιων υδροφορέων η οποία έχει ως συνέπεια την αντικατάσταση του υπάρχοντος φρέσκου νερού από αλμυρό. Η ευαίσθητη ισορροπία μεταξύ φρέσκου και αλμυρού νερού που υπάρχει στα παράκτια υδροφόρα στρώματα είναι δυνατόν να διαταραχθεί λόγω της άντλησης ποσοτήτων φρέσκου νερού με στόχο την κάλυψη των αναγκών για πόση και άρδευση. Η συνεχής άντληση ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες, έχει ως αποτέλεσμα την

²⁹ <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coast.htm>

ταπείνωση του υδροφόρου ορίζοντα κατά μήκος της παράκτιας ζώνης και τη μείωση της ροής γλυκού νερού από την ενδοχώρα προς την παράκτια ζώνη.

Η υφαλμύρωση επηρεάζει καθοριστικά την ποιότητα του νερού των παράκτιων υδροφόρων, επηρεάζεται όμως από φυσικούς παράγοντες όπως είναι: η γεωλογία και γεωμορφολογία της περιοχής, οι κλιματικές αλλαγές, η ανύψωση της στάθμης της θάλασσας, οι φυσικές εκροές αλλά και ανθρωπογενείς παράγοντες όπως είναι η άντληση υδάτων από το υπέδαφος, η διαμόρφωση του ανάγλυφου, οι χρήσεις γης, η εξόρυξη φυσικών πόρων και η ταπείνωση του υδροφόρου ορίζοντα για κατασκευαστικές δραστηριότητες. Το φαινόμενο της υφαλμύρωσης, που παρατηρείται στα υδροφόρα στρώματα των παράκτιων περιοχών, χαρακτηρίζεται ως ένα ιδιαίτερα σύνθετο πρόβλημα ρύπανσης υπογείων υδάτων με έντονες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις το οποίο δεν οφείλεται αποκλειστικά σε έναν από τους προαναφερθέντες παράγοντες αλλά είναι αποτέλεσμα συνδυασμένης και ταυτόχρονης δράσης πολλών μαζί.

Η χαμηλή ποιότητα νερού σε συνδυασμό με την έλλειψη του που παρατηρείται στις παράκτιες ζώνες, ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες όπου η ζήτηση είναι αυξημένη, αποτελεί ίσως τον καθοριστικότερο παράγοντα για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των ζωνών αυτών. Η οικονομική ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών δεν επηρεάζεται μόνο από την ποιότητα του αντλούμενου νερού αλλά και από τις διαθέσιμες ποσότητές του οι οποίες καλούνται να καλύψουν τις οικιακές και αγροτικές ανάγκες των κατοίκων τους. Η υποβάθμιση της ποιότητας των υπογείων υδάτων στις παράκτιες περιοχές λόγω του φαινομένου της υφαλμύρωσης έχει επίσης ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση των παράκτιων οικοσυστημάτων και υγρο-βιοτόπων. Αρνητικές επιπτώσεις λόγω του φαινομένου της υφαλμύρωσης παρατηρούνται και στη γεωργική δραστηριότητα που αναπτύσσεται στις παράκτιες ζώνες. Η παρατεταμένη χρήση αρδευτικού ύδατος με αυξημένη συγκέντρωση αλάτων έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την καταστροφή των γεωργικών καλλιεργειών και της τρέχουσας αγροτικής παραγωγής. Ομοίως, στο ίδιο αποτέλεσμα οδηγεί και ο εμπλουτισμός των παράκτιων εδαφών με ανόργανα συστατικά, όπως άλατα, τα οποία δεν ευνοούν την ανάπτυξη αγροτικών καλλιεργειών στα εδάφη αυτά. Η αποκατάσταση των αγροτικών αυτών εκτάσεων είναι χρονοβόρα, απαιτεί την παύση κάθε αγροτικής δραστηριότητας στις περιοχές αυτές ("ξεκούραση των εδαφών") και δεν εξασφαλίζει απόλυτα την επαναφορά της ποιότητας των εδαφών στα αρχικά επίπεδα (Παπαδοπούλου & Καρατζάς, 2005).

3.4 ΝΟΜΙΚΟΙ & ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

3.4.1 Ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο

Το Ευρωπαϊκό νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο προστασίας της βιοποικιλότητας, αποτελεί την βάση προστασίας του δικτύου NATURA με κύριους άξονες δυο οδηγίες, για τα Άγρια Πτηνά (79/409/ΕΟΚ) και τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ). Οι δύο οδηγίες συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων διεθνών συμβάσεων όπως η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα, η Σύμβαση της Βέρνης κι άλλες, τις οποίες η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συνολικά και το κάθε κράτος μέλος χωριστά έχουν κυρώσει. Ωστόσο, είναι πιο λεπτομερείς από τις διεθνείς συμβάσεις και εξειδικεύουν συγκεκριμένες ρυθμίσεις και μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την προστασία της βιοποικιλότητας. Επιπλέον υπάρχουν και πολλές άλλες που συμπληρώνουν το νομικό και θεσμικό πλαίσιο προστασίας της βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως η οδηγία για το νερό, η οδηγία για τη θαλάσσια στρατηγική και άλλες που αφορούν την εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων τόσο σε επίπεδο έργων όσο και σε επίπεδο σχεδίων και πολιτικών, οι οποίες περιλαμβάνουν περιβαλλοντική πληροφορία που ενέχει τη διάσταση της προστασίας της βιοποικιλότητας.³⁰

Η οδηγία 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» θεσμοθετήθηκε από το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με σκοπό να συμβάλλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλότητας. Τα μέτρα, τα οποία λαμβάνονται σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Κατά τη λήψη μέτρων, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες. Η οδηγία 92/43/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) 33318/3028/1998, η οποία τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ υπ' αρ. 14849/853/Ε103, ΦΕΚ Β' 645 11.4.2008.³¹

³⁰ http://www.ellinikietairia.gr/media/pdf/Protasi_gia_Viopoikilotita-FINAL.pdf

³¹ http://www.ekby.gr/ekby/el/Natura2000_main_el.html

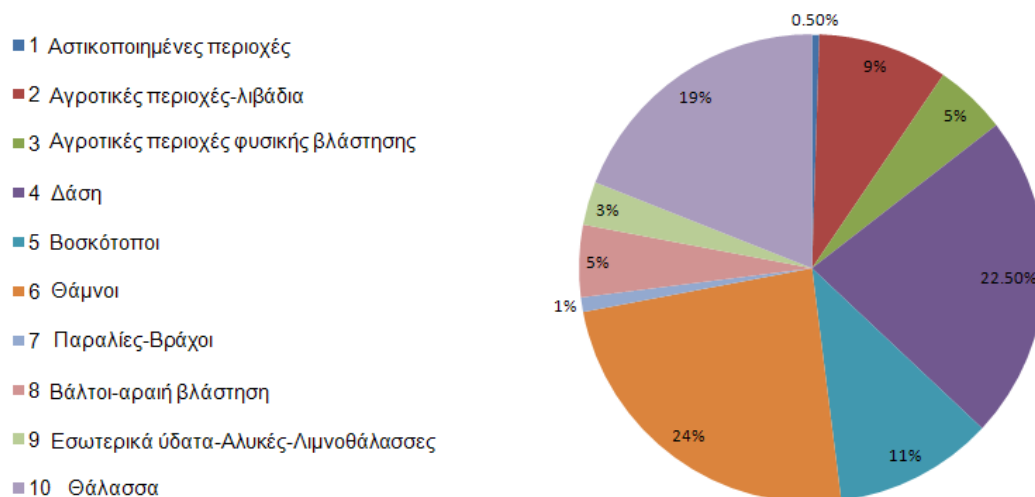
Θεμέλιο λίθο για την επίτευξη του σκοπού της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ αποτελεί η δημιουργία δικτύου προστατευμένων περιοχών με την ονομασία "NATURA 2000". Το δίκτυο NATURA 2000 αποτελείται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και από τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά. Ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης χαρακτηρίζονται περιοχές που προκύπτουν μετά από μία διαδικασία τριών σταδίων αξιολόγησης και εφαρμογής. Στο πρώτο στάδιο, τα κράτη-μέλη έχουν την υποχρέωση να απογράψουν τους τύπους οικοτόπων και τα είδη χλωρίδας και πανίδας και κατόπιν να αποστείλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έναν κατάλογο προτεινόμενων περιοχών. Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης (1994-1996), καταγράφηκαν οι περιοχές, οι συγκεκριμένοι τύποι οικοτόπων με την έκταση που καταλαμβάνουν σε καθεμιά από αυτές, και τα συγκεκριμένα είδη φυτών και ζώων με τα πληθυσμιακά δεδομένα τους. Η δεύτερη φάση είχε ως αντικείμενο τη σύνταξη ενός καταλόγου Τόπων Κοινοτικής Σημασίας. Στη συνέχεια, με τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μέσω μιας διαδικασίας αξιολόγησης σε επιστημονικά βιογεωγραφικά σεμινάρια, ορίστηκε ο τελικός κατάλογος περιοχών του δικτύου, οι οποίες έπρεπε να χαρακτηριστούν από τα κράτη-μέλη ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης εντός, το πολύ, έξι ετών. Ας σημειωθεί ότι, όπως και κάθε οδηγία, η οδηγία 92/43/ΕΟΚ δεν προσδιορίζει τον τρόπο της θεσμοθέτησης των προστατευόμενων περιοχών, ούτε συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Απλώς απαιτεί από το κάθε κράτος-μέλος «να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών».³²

Το δίκτυο NATURA 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν οικοτόπους και προστατευόμενα είδη που είναι σημαντικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Ιουλίου 2009, το δίκτυο περιλαμβάνει 21.695 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας με έκταση περίπου 681.826 km² και 5.210 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά με έκταση περίπου 560.634 km². Σε ό,τι αφορά τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή, στην οποία ανήκει η Ελλάδα, ο κατάλογος των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας οριστικοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε στην επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το 2006. Το δίκτυο NATURA 2000 στην Ελλάδα περιλαμβάνει 239 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας και 163 Ζώνες Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας, που καλύπτουν συνολικά έκταση περίπου 4,4 εκ. εκταρίων.

³² <http://www.foreaskv.gr/content.php?lang=gr&page=framework&m=4>

Η καταγραφή των τόπων που πληρούν τα κριτήρια της παρουσίας οικοτόπων της οδηγίας 92/43/ΕΚ στη χώρα μας, έγινε από ομάδα 100 περίπου επιστημόνων που συστήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE (1994-1996) με τίτλο «Καταγραφή, Αναγνώριση, Εκτίμηση και Χαρτογράφηση των Τύπων Οικοτόπων και των Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας της Ελλάδας». Στον «Επιστημονικό Κατάλογο» εντάχθηκε το σύνολο σχεδόν των μέχρι τότε προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (Πίνακας 3.5). Η επιλογή των τόπων που προτάθηκαν από τη χώρα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έγινε από κοινή ομάδα εργασίας ΥΠΕΧΩΔΕ – Υπουργείου Γεωργίας κατόπιν γνωμοδοτήσεων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων. Το ελληνικό τμήμα του δικτύου NATURA 2000 έχει περιλάβει την πλειονότητα των περιοχών της χώρας που προστατεύονται από την εθνική νομοθεσία και έχουν διεθνείς χαρακτηρισμούς. Όλοι οι τόποι του δικτύου NATURA 2000, που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων, συνοδεύονται από δελτίο δεδομένων με γενικότερα περιγραφικά στοιχεία και ειδικότερες πληροφορίες για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη που ενδιατούν στον κάθε τόπο και από χάρτη κλίμακας 1:100.000. Ο κατάλογος των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας στην Ελλάδα θεωρείται πλήρης σε ποσοστό >95%.

Έκταση δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα

Πίνακας 3.5 Το δίκτυο NATURA 2000 στην Ελλάδα³³

³³ <http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300/g121030000.html>

Σύμφωνα με την 14849/2008 ΚΥΑ εναρμόνισης της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, η προστασία των περιοχών του δικτύου NATURA 2000, συντελείται κατά κύριο λόγο με τον χαρακτηρισμό τους ως προστατευόμενων, όπως απαιτεί ο Ν.1650/86, αλλά και με άλλα θεσμικά και κανονιστικά μέτρα όπως είναι η δασική διαχείριση, η διαχείριση των υδάτινων πόρων, ΣΧΟΑΠ, τα Ειδικά Χωροταξικά κλπ. Για την κήρυξη των περιοχών ως προστατευόμενων σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (Ν.1650/86), προαπαιτείται η εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ). Οι μελέτες αυτές απογράφουν τις φυσικές, κοινωνικές, οικονομικές και άλλες παραμέτρους της υπό μελέτη περιοχής και προτείνουν Σχέδια Νομοθετημάτων (ΠΔ ή ΚΥΑ) κήρυξής τους ως προστατευόμενες, με την αναγκαία ζωνοποίηση τους, καθώς και τους γενικούς όρους και περιορισμούς όσον αφορά τις παραγωγικές και άλλες δραστηριότητες, με γνώμονα τις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων οικοτόπων και των ειδών με σημαντική παρουσία στην περιοχή μελέτης.

Η Ελλάδα έχει ενιαία αντιμετώπιση των Τόπων Κοινοτικής Σημασίας και των Ζωνών Ειδικής Προστασίας όσον αφορά αυτή τη διαδικασία. Μέχρι σήμερα εκπονήθηκαν ή βρίσκονται στο στάδιο εκπόνησης, περίπου 86 ΕΠΜ. 19 ΕΠΜ έχουν καταλήξει στον χαρακτηρισμό ισάριθμων περιοχών, εκ των οποίων 15 είναι εθνικά πάρκα, 2 εθνικά θαλάσσια πάρκα και 2 είναι περιοχές προστασίας της φύσης. Επιπλέον 9 ΕΠΜ έχουν ήδη εγκριθεί και η διαδικασία χαρακτηρισμού των περιοχών βρίσκεται στα τελευταία στάδια. Περαιτέρω, επιπλέον 58 ΕΠΜ βρίσκονται στο στάδιο εκπόνησης ή επεξεργασίας. Συνολικά στη διαδικασία χαρακτηρισμού μέσω ΕΠΜ έχει ενταχθεί επιπλέον 21% της έκτασης του δικτύου από αυτό που είναι ήδη χαρακτηρισμένο. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι πολλές από τις περιοχές που δεν έχουν ακόμη κηρυχθεί με τις διαδικασίες του 1650/86 απολαμβάνουν κάποιο καθεστώς προστασίας σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο, με κυριότερο αυτό που προβλέπει η δασική νομοθεσία (π.χ. Εθνικοί Δρυμοί, Μνημεία φύσης, υγρά τοπία Διεθνούς Σημασίας – Ραμσάρ). Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, στις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 η περιβαλλοντική αδειοδότηση πραγματοποιείται σε διοικητικό επίπεδο κατά ένα βαθμό υψηλότερο σε σχέση με το επίπεδο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των αντίστοιχων έργων εκτός των περιοχών του δικτύου, ώστε να διασφαλίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό η αντικειμενικότητα, η μέριμνα για το φυσικό περιβάλλον και η εξέταση των συνδυαζόμενων επιπτώσεων (Ν.3010/02, ΚΥΑ 11014/703/Φ104/03).³⁴

³⁴ <http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300/g121030000.html>

Για την προστασία των μικρών υγροτόπων εκτός δικτύου NATURA 2000 από κάθε κρίσιμη και μη αναστρέψιμη υποβάθμιση, οι αρμόδιες υπηρεσίες περιβάλλοντος της χωρικά αρμόδιας Περιφέρειας εισηγούνται τον χαρακτηρισμό και την οριοθέτησή τους. Οι μικροί υγρότοποι εκτός δικτύου NATURA 2000 χαρακτηρίζονται με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας ως Καταφύγια Άγριας Ζωής. Οι μικροί παράκτιοι υγρότοποι οριοθετούνται ως στοιχεία της παράκτιας ζώνης και υπάγονται στις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας περί αιγιαλού. Ο κατάλογος των οριοθετημένων μικρών υγροτόπων εγκρίνεται εντός δύο ετών με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η αποτελεσματική φύλαξη των μικρών υγροτόπων αποτελεί χωρική αρμοδιότητα των κατά περίπτωση οικείων δασικών ή λιμενικών αρχών. Η επιστημονική παρακολούθηση, καθώς και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δράσεων διαχείρισης, αποκατάστασης, προστασίας και ανάδειξης των μικρών υγροτόπων μπορεί να ανατίθεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής σε πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα και σε περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις.³⁵

³⁵ http://www.ellinikietairia.gr/media/pdf/Protasi_gia_Viopoikilotita-FINAL.pdf

3.4.2 Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο

Το νομοθετικό πλαίσιο της Ελλάδας είναι σύνθετο, αφού υπάρχουν πολλές αρμόδιες αρχές με επιμέρους αρμοδιότητες. Οι σπουδαιότεροι νόμοι που αφορούν την προστασία των βιοτόπων, της χλωρίδας και της πανίδας στον ελληνικό χώρο είναι επιγραμματικά οι εξής:³⁶

- Ν.1650/1986, για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Ν.3010/2002, Εναρμόνιση του ν. 1650/86 με τις οδηγίες 97/11/ΕΕ και 96/61/ΕΕ, διαδικασία οριοθέτησης και ρυθμίσεις θεμάτων για τα υδατορέματα
- Ν.1468/1950, για τα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
- Ν.996/1971, για τους εθνικούς δρυμούς, τα αισθητικά δάση και τα μνημεία της φύσης.
- Ν.177/1975, για τις περιοχές ελεγχόμενου κυνηγιού.
- Ν.998/1979 «Για την προστασία των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας».
- Ν.1546/1985, περί «Οργάνωσης, παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών».
- Ν.2742/1999, Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη
- Νόμος 2971/2001, «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις»

Καθοριστικός σταθμός στην εξέλιξη της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος στη χώρα μας ήταν ο νόμος 1650/1986, ο οποίος περιείχε ιδιαίτερο κεφάλαιο για την «Προστασία της Φύσης και του Τοπίου», όπου και γινόταν αναφορά στην θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών. Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις ως προς το συγκεκριμένο αντικείμενο ήταν η διάκριση των προστατευόμενων περιοχών σε πέντε κατηγορίες (περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, εθνικά πάρκα, προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί, προστατευόμενα τοπία και στοιχεία του τοπίου, περιοχές οικοανάπτυξης), καθώς και ο καθορισμός ειδικής διαδικασίας κήρυξης και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών. Με τον νόμο 3010/2002 περήλθε η εναρμόνιση του 1650/86 με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διευκρινίστηκαν οι κατηγορίες διαφόρων έργων και δραστηριοτήτων, η διαδικασία Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων και το περιεχόμενο των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Επίσης ο νόμος 2742/1999 για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την αιεφόρο ανάπτυξη αποτελεί έναν ακόμα σημαντικό νόμο ο οποίος θέσπισε τις

³⁶ http://www.cereco.gr/rise_act1/Thesmiko_plaisio.pdf

θεμελιώδεις αρχές και θεσμοθέτησε σύγχρονα όργανα, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού. Οι αρχές που τον διέπουν προωθούν την αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη, κατοχυρώνουν την παραγωγική και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολο του εθνικού χώρου και στις επιμέρους ενότητές του και ενισχύουν τη θέση της χώρας σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Τέλος ο νόμος 2971/2001 περί αιγιαλού – παραλίας έδωσε τις βασικές αρχές καθορισμού και προστασίας των παράκτιων ζωνών και δημιούργησε ένα πλαίσιο ρυθμίσεων για τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε αυτές. Αναφορικά, στο άρθρο 1 παρουσιάζεται ο ορισμός της παραλίας ως εξής : «Αιγιαλός» είναι η ζώνη της ξηράς, που βρέχεται από τη θάλασσα από τις μεγαλύτερες και συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων της και «Παραλία» είναι η ζώνη ξηράς που προστίθεται στον αιγιαλό, καθορίζεται δε σε πλάτος μέχρι και πενήντα (50) μέτρα από την οριογραμμή του αιγιαλού, προς εξυπηρέτηση της επικοινωνίας της ξηράς με τη θάλασσα και αντίστροφα. Ωστόσο ο συγκεκριμένος νόμος, σύμφωνα με τον Σύλλογο Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών (ΣΕΠΟΧ), επιδέχεται αρκετών αλλαγών που θα καλύπτουν, κατά το δυνατό πληρέστερα, τις σύγχρονες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Ορισμένες από αυτές τις αλλαγές συνοψίζονται στα θέματα: οριοθέτησης-καθορισμού του αιγιαλού, την δημιουργία της παραλίας, των προστατευτικών έργων εξαιτίας της διάβρωσης των ακτών, τις ζώνες λιμένων, την προστασία της παράκτιας ζώνης και τις κυρώσεις οι οποίες πρέπει να επιβάλλονται σε όσους παραβιάζουν τον νόμο.³⁷

Τα παραπάνω στοιχεία, όπως ορίζονται από τον ΣΕΠΟΧ, μπορούν να οδηγήσουν σε καταστρατήγηση του νόμου από ιδιώτες για ιδιοκτησιακά συμφέροντα. Για την αποφυγή τέτοιου είδους περιπτώσεων σε θέματα που αφορούν τον αιγιαλό και την παραλία ο προσδιορισμός των γραμμών αιγιαλού και παραλίας αποτελεί την ορθολογικότερη προσέγγιση. Σύμφωνα με το νόμο 2971/2001 ο καθορισμός αιγιαλού γίνεται μέσω φωτοερμηνευτικής προσέγγισης. Στις Κτηματικές Υπηρεσίες κάθε νομού υπάρχουν χάρτες καθορισμού αιγιαλού – παραλίας, ωστόσο ενδείκνυται να χρησιμοποιούνται αεροφωτογραφίες και δορυφορικές απεικονίσεις παλαιότερων και νεότερων εποχών, για την διαχρονική εναρμόνιση των δεδομένων. Στην επόμενη ενότητα γίνεται μια προσπάθεια φωτοερμηνευτικής προσέγγισης της παράκτιας περιοχής “Γιαννίτσεινα” για τον προσδιορισμό τυχόν διαφοροποιήσεων της ζώνης αιγιαλού – παραλίας όπως εμφανίζεται σήμερα, σε σχέση με το παρελθόν.

³⁷ http://www.sepox.gr/theseis/theseis_apofaseis/mnimonioSEPOX_aigialos.pdf

3.4.3 Φωτοερμηνευτική προσέγγιση προβλήματος διάβρωσης στην υπομελέτη περιοχή

Η ενδεχόμενη διάνοιξη ενός παραλιακού δρόμου πλησίον του λιμανιού της Κυπαρισσίας, η οποία αποτέλεσε την αφορμή διερεύνησης του προβλήματος της βιώσιμης ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, έγινε η αιτία διερεύνησης της κατάστασης μέσω φωτοερμηνευτικής διαδικασίας για τον καθορισμό της ζώνης μεταξύ αιγιαλού και παραλίας. Για την φωτοερμηνευτική διαδικασία που ακολουθήθηκε χρησιμοποιήθηκαν 5 χαρακτηριστικά σημεία αναφοράς τα οποία φαίνονται στην σημερινή δορυφορική απεικόνιση της υπάρχουσας κατάστασης (Χάρτης 3.6) και στις αεροφωτογραφίες παλαιότερων εποχών. Το σημείο Α είναι η εκβολή ενός ρέματος στο οποίο δεν έχει φτάσει ακόμα ο παραλιακός χωματόδρομος. Το σημείο Β είναι το σημείο που φτάνει μέχρι σήμερα ο παραλιακός χωματόδρομος. Το σημείο Γ είναι η αρχή του προς ανάλυση παραλιακού χωματόδρομου και η σύνδεση του με τον ασφαλτοστρωμένο που οδηγεί στον επαρχιακό. Το σημείο Δ είναι η εκβολή ενός άλλου ρέματος και το σημείο όπου τελειώνει το ασφαλτοστρωμένο παραλιακό οδικό δίκτυο της Κυπαρισσίας και το σημείο Ε είναι ένα τυχαίο σημείο του ασφαλτοστρωμένου παραλιακού οδικού δικτύου που οδηγεί στο λιμάνι. Αξίζει επίσης να αναφερθεί η συσχέτιση των στοιχείων που προκύπτουν από την φωτοερμηνευτική μελέτη με τα στοιχεία του Τοπογραφικού Διαγράμματος καθορισμού αιγιαλού και παραλίας της περιοχής το οποίο συντάχθηκε το 1992 (Παράρτημα).

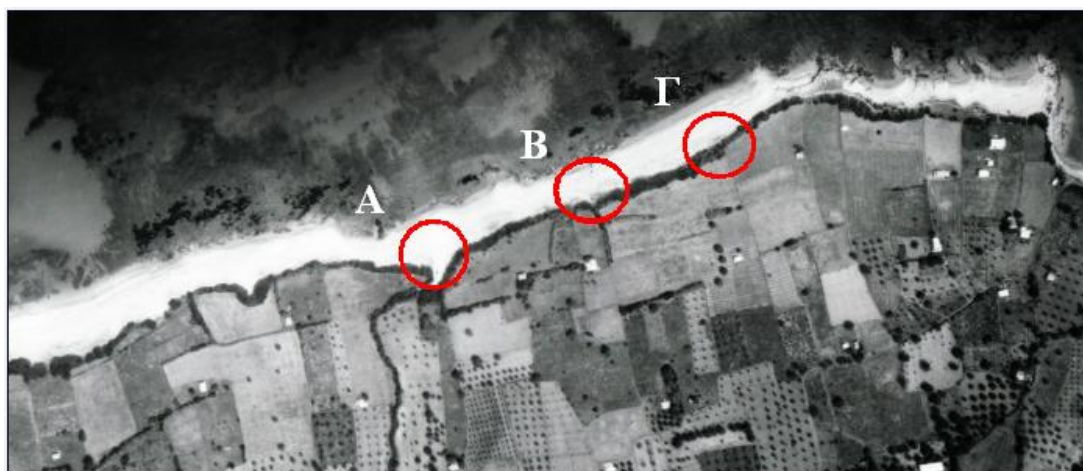
Χάρτης 3.6 Δορυφορική απεικόνιση χαρακτηριστικών σημείων περιοχής μελέτης³⁸

³⁸ www.googleearth.com

Ακολουθεί παράθεση των αεροφωτογραφιών και σύγκριση των χαρακτηριστικών σημείων (Χάρτης 3.6) με τα αντίστοιχα παλαιότερων εποχών.

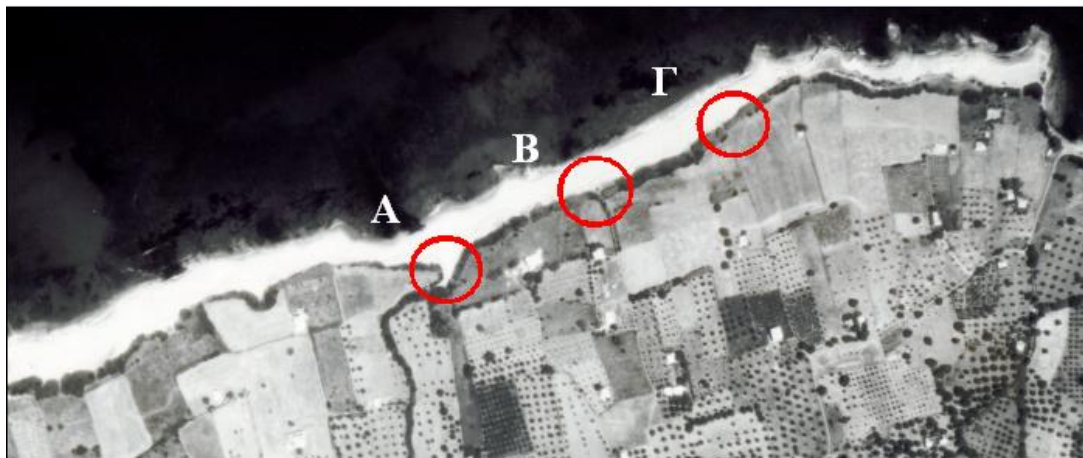
Εικόνα 3.4 Αεροφωτογραφία 1975 (Γ.Υ.Σ., 1975)

Εικόνα 3.5 Αεροφωτογραφία 1975 (zoom) (Γ.Υ.Σ., 1975)

Εικόνα 3.6 Αεροφωτογραφία 1982 (Γ.Υ.Σ., 1982)

Εικόνα 3.7 Αεροφωτογραφία 1982 (zoom) (Γ.Υ.Σ., 1982)

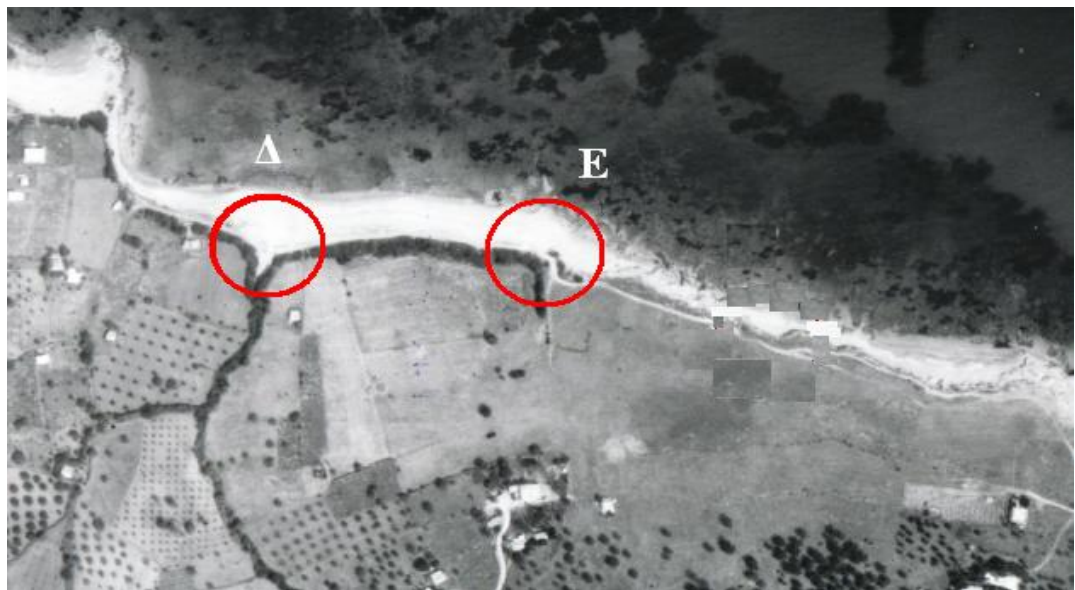
Από την σύγκριση των αεροφωτογραφιών του 1975 (Εικόνες 3.4 και 3.5) και του 1982 (Εικόνες 3.6 και 3.7) με την υπάρχουσα κατάσταση που αποτυπώνεται στο Χάρτη 3.6 διαπιστώνονται ορισμένες διαφορές ως προς τα χαρακτηριστικά σημεία Α, Β και Γ οι οποίες συνοψίζονται στα εξής στοιχεία:

- ❖ Για το σημείο Α, την εκβολή του ρέματος, δεν παρατηρείται καποία έντονη διαφοροποίηση της υπάρχουσας κατάστασης σε σχέση με αυτή που υπήρχε το 1982 και το 1975. Αυτό οφείλεται στο ότι δεν έγινε καμία ανθρώπινη δραστηριότητα στο συγκεκριμένο σημείο της παράκτιας ζώνης που να επηρεάσει μορφολογικά την συγκεκριμένη περιοχή, κατά την διάρκεια των τελευταίων 35 ετών. Επίσης δεν φαίνεται να έγινε καμία ανθρώπινη παρέμβαση στη ροή του συγκεκριμένου ρέματος, πράγμα που θα οδηγούσε στην αλλοίωση του τοπίου της περιοχής. Τέλος το Τοπογραφικό Διάγραμμα της Κτηματικής Υπηρεσίας Μεσσηνίας (Παράρτημα) δείχνει 15μ. την ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας και 45μ. ακτή, αποστάσεις που συμβαδίζουν με την υφιστάμενη κατάσταση του 2011 και αποτυπώνονται στην δορυφορική απεικόνιση του Χάρτη 3.6.
- ❖ Για το σημείο Β, το τέλος του παραλιακού χωματόδρομου, παρατηρείται στην δορυφορική απεικόνιση της σημερινής κατάστασης της περιοχής μελέτης μια έντονη διαδικασία διάβρωσης, η οποία δεν παρουσιάζεται στο αντίστοιχο χαρακτηριστικό σημείο των αεροφωτογραφιών του 1975 (Εικόνες 3.4 και 3.5) και του 1982 (Εικόνες 3.6 και 3.7). Αυτό πιθανότατα οφείλεται σε κάποια ανθρώπινη παρέμβαση, φυσική ή χημική. Κατά την πάροδο 35 ετών, είτε λόγω διάβασης τροχοφόρων μέσα στην περιοχή της παραλίας, είτε λόγω αλλοίωσης της χημικής σύστασης του εδάφους λόγω περιβαλλοντικών αλλαγών οι οποίες προέρχονται από ανθρώπινες παρεμβάσεις ή πιθανώς από κάποιον άλλο λόγο, δημιουργήθηκε ο εν λόγω χωματόδρομος. Αποτέλεσμα ήταν η απομάκρυνση της άμμου εκατέρωθεν του δρόμου και σαν συνέπεια αυτού, η έναρξη της διαβρωτικής διαδικασίας και η αλλοίωση του φυσικού τοπίου. Στο Τοπογραφικό Διάγραμμα του Παραρτήματος επιβεβαιώνεται η παραπάνω κατάσταση με τα στοιχεία να δείχνουν, 12μ. την ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας και 50μ. ακτή, ενώ η σημερινή κατάσταση είναι 12μ. η ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας, η οποία δύσκολα διαχωρίζεται λόγω της ύπαρξης σκιάς (έναρξη διαβρωτικής διαδικασίας) και 40μ. το πλάτος της αμμώδης ακτής.

- ❖ Το σημείο Γ, όπως φαίνεται στην δορυφορική απεικόνιση της υπάρχουσας κατάστασης, αποτελεί την αρχή του παραλιακού χωματόδρομου και τη σύνδεση του με τον ασφαλτοστρωμένο που οδηγεί στον επαρχιακό. Στις αεροφωτογραφίες του 1975 (Εικόνες 3.4 και 3.5) και του 1982 (Εικόνες 3.6 και 3.7) δεν διακρίνεται κανένας χωματόδρομος που να διασχίζει κατά μήκος την παραλία, όπως επίσης και καμία σύνδεση της παραλίας, μέσω ασφαλτοστρωμένου ή όχι δρόμου με τον επαρχιακό δρόμο. Αυτό συνεπάγεται ότι ο προς εξέταση χωματόδρομος και η σύνδεση του με τον επαρχιακό είναι προϊόν, το πολύ, των τελευταίων 30 χρόνων. Επίσης το Τοπογραφικό Διάγραμμα του Παραρτήματος δείχνει 10μ. την ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας και 50μ. την ακτή μαζί με τους επιφανειακούς συμπαγείς βράχους, ενώ στη σημερινή κατάσταση τα 50μ. της ακτής συμπεριλαμβάνουν τον χωματόδρομο, ο οποίος θα έπρεπε να αποτελεί την ζώνη αιγιαλού παραλίας όπως στο σημείο Β. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι έχει καταπατηθεί κομμάτι της ζώνης αιγιαλού-παραλίας στο συγκεκριμένο σημείο είτε λόγω της ασφαλτόστρωσης του κάθετου στην παραλία δρόμου και λόγω της διάβρωσης μειώθηκε το κομμάτι της ακτής ή πιθανώς άλλων λόγων οι οποίοι χρήζουν ιδιαίτερης μελέτης και αποσαφήνισης των σημείων καθορισμού του αιγιαλού και της παραλίας μέσω συντεταγμένων ΕΓΣΑ '87.

Εικόνα 3.8 Αεροφωτογραφία 1982 (Γ.Υ.Σ., 1982)

Εικόνα 3.9 Αεροφωτογραφία 1982 (zoom) (Γ.Υ.Σ., 1982)

Όσον αφορά την σύγκριση των χαρακτηριστικών σημείων Δ και Ε της υπάρχουσας κατάστασης η οποία απεικονίζεται στην δορυφορική απεικόνιση (Χάρτης 3.6), με αυτή της αεροφωτογραφίας του 1982 (Εικόνες 3.8 και 3.9) διακρίνονται τα εξής στοιχεία:

- ❖ Για το σημείο Δ, την εκβολή ενός ρέματος και το σημείο όπου τελειώνει το ασφαλτοστρωμένο παραλιακό οδικό δίκτυο της Κυπαρισσίας, παρατηρείται η ίδια ακριβώς κατάσταση που επικρατεί στο σημείο Α, όσον αφορά την τις αεροφωτογραφίες παλαιότερων εποχών. Παρατηρείται επίσης στην αεροφωτογραφία του 1982 (Εικόνες 3.8 και 3.9) ότι δεν είχε διανοιχτεί ο σημερινός παραλιακός δρόμος που ενώνει το λιμάνι με το σημείο Δ. Δεν συμβαίνει το ίδιο όμως στην σημερινή κατάσταση όπως απεικονίζεται στην δορυφορική απεικόνιση. Εκεί υπάρχει σήμερα το τέλος του ασφαλτοστρωμένου παραλιακού δρόμου που αρχίζει από το λιμάνι της Κυπαρισσίας. Αυτή η ανθρώπινη δραστηριότητα είναι προϊόν μεταγενέστερης εποχής, μειώνοντας εμφανώς την ζώνη της παραλίας και προκαλώντας διάβρωση. Η παραπάνω κατάσταση μπορεί να προσδιορίσει το αποτέλεσμα που θα επέλθει με την πάροδο των χρόνων στην όμορη περιοχή του σημείου Α. Επίσης το Τοπογραφικό Διάγραμμα του Παραρτήματος δείχνει 10μ. την ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας και 10μ. την ακτή, πράγμα που φαίνεται και στη σημερινή κατάσταση με την διαφορά ότι το κομμάτι της ζώνης αιγιαλού-παραλίας έχει μετατραπεί στο τέλος του ασφαλτοστρωμένου παραλιακού οδικού δικτύου που οδηγεί στο λιμάνι.
- ❖ Τέλος για το σημείο Ε, ένα τυχαίο σημείο του ασφαλτοστρωμένου παραλιακού οδικού δικτύου που οδηγεί στο λιμάνι, από την αεροφωτογραφία του 1982 (Εικόνες 3.8 και 3.9) παρατηρείται ότι συνέβαινε αυτό που συμβαίνει σήμερα στο σημείο Β. Υπήρχε δηλαδή παραλιακός χωματόδρομος, υπήρχε έντονα το φαινόμενο της διάβρωσης μιας και η λωρίδα της παραλίας ίσα που διακρίνεται και με την πάροδο του χρόνου ασφαλτοστρώθηκε για να ενωθεί με τον δρόμο που οδηγεί στο λιμάνι, κατάσταση που διακρίνεται στην δορυφορική απεικόνιση της υπάρχουσας κατάστασης (Χάρτης 3.4), με αποτέλεσμα να μεγιστοποιηθεί η διάβρωση στο σημείο αυτό και να ελαχιστοποιηθεί το πλάτος της παραλίας. Τέλος το Τοπογραφικό Διάγραμμα του Παραρτήματος δείχνει 10μ. την ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας και 25μ. την ακτή, πράγμα που επαληθεύει την σημερινή κατάσταση αντίστοιχα, όπως στο σημείο Δ.

Απο τα παραπάνω στοιχεία, τα οποία προέκυψαν με βάση την φωτοερμηνευτική προσέγγιση και την διαδικασία σύγκρισης των αποτελεσμάτων της κατάστασης, όπως υπήρχε πριν 30-35 χρόνια, πριν 20 χρόνια και την σημερινή της μορφή, διαπιστώνεται ότι η διαδικασία καταπάτησης της παραλίας είναι μια υπόθεση των τελευταίων 20 περίπου χρόνων, η οποία ενδέχεται να οφείλεται σε τυχαίους και ανιδοτελείς λόγους, τα αποτελέσματα των οποίων δεν συμβαδίζουν με την υπόθεση, όμως δεν παύει να συμβάλει στην διάβρωση της παράκτιας περιοχής και την καταπάτηση της ζώνης μεταξύ αιγιαλού και παραλίας. Κατά συνέπεια συμπεραίνεται ότι οι ανθρώπινες παρεμβάσεις μπορούν να επηρεάσουν καταλυτικά τις φυσικές διεργασίες. Πρωτοβουλίες, όπως η διάνοιξη ενός δρόμου, επηρεάζουν σημαντικά τη βιωσιμότητα των πόρων κάθε περιοχής, υποδαυλίζοντας την προσπάθεια εκμετάλλευσης των φυσικών χαρακτηριστικών κάθε περιοχής για αναπτυξιακούς λόγους. Για τον λόγο αυτό οι αναπτυξιακές πρωτοβουλίες θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο διεπιστημονικής μελέτης, να πρόσκεινται σε καθορισμένο νομοθετικό πλαίσιο και να προωθούνται από τους αρμόδιους φορείς της πολιτείας. Καταληκτικά παρουσιάζονται δυο φωτογραφίες της σημερινής κατάστασης των χαρακτηριστικών σημείων Γ και Β (Εικόνα 3.10 και 3.11 αντίστοιχα).

Εικόνα 3.10 Υπάρχων δρόμος

Εικόνα 3.11 Τέλος υπάρχοντος δρόμου

4. ΔΟΜΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

Το στάδιο αυτό αναφέρεται κυρίως στο καθορισμό εναλλακτικών κατευθύνσεων, οι οποίες αποτελούνται από ένα σύνολο λύσεων κατά το δυνατόν γενικών και πιθανών για την αντιμετώπιση του προς επίλυση προβλήματος. Στο στάδιο αυτό η πληροφορία που έχει συγκεντρωθεί από την περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης δημιουργεί τη βάση για τη μελέτη του προβλήματος στο σύνολό του, προσανατολίζοντας όλες τις δραστηριότητες που μελετώνται στον στόχο που έχει τεθεί. Η παρουσίαση μιας σειράς εναλλακτικών λύσεων αποτρέπει τη μονοσήμαντη αντιμετώπιση του προβλήματος και δίνει την δυνατότητα επιλογής μέσα από μία ευρύτερη ομάδα εναλλακτικών λύσεων ανάλογα με τους διαθέσιμους πόρους και τις πολιτικές επιλογές. Οι εναλλακτικές αυτές κατευθύνσεις εάν δεν σχετίζονται με τον στόχο του προβλήματος που μελετάται, υπάρχει ο κίνδυνος να αποτύχουν στο να απεικονίσουν κάποιες σημαντικές διαστάσεις του. Προτιμάται να δίνεται μια πολυδιάστατη απεικόνιση της μελλοντικής κατάστασης (σενάριο) τόσο για την πολύπλευρη ανάλυση και αξιολόγηση της όσο και για την αποφυγή αποτυχίας απεικόνισης σημαντικών διαστάσεων του προς επίλυση προβλήματος. Η αβεβαιότητα που επικρατεί στην οποιαδήποτε προσπάθεια προσέγγισης του μέλλοντος και οι απρόβλεπτοι παράγοντες που μπορεί να εμφανισθούν και να ανατρέψουν την όποια πορεία, καθιστούν αναγκαία την δόμηση περισσότερων του ενός σεναρίων σχετικά με την μελλοντική ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Κατά συνέπεια δίνεται η ευκαιρία επιλογής της πλέον κατάλληλης εναλλακτικής, χωρίς να αποκλείεται η δυνατότητα αναθεώρησης της σε περίπτωση μεταβολής του εσωτερικού ή εξωτερικού περιβάλλοντος του συστήματος. Η διαδικασία δόμησης σεναρίων είναι μια διαδικασία που βρίσκεται σε ανάδραση με το στάδιο της αξιολόγησης των σεναρίων, το οποίο μπορεί να οδηγήσει στην αναθεώρηση ή την βελτίωση των προτεινόμενων εναλλακτικών σεναρίων (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2005).

Η διαδικασία της δόμησης και εν συνεχεία της αξιολόγησης των εναλλακτικών αυτών σεναρίων αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την ανάληψη των κατάλληλων πρωτοβουλιών και τη χάραξη πολιτικής από τους αρμόδιους φορείς για την επίτευξη των επιμέρους στόχων. Η εμπάθунση στην υπάρχουσα κατάσταση στην περιοχή μελέτης οδήγησε στην καταγραφή των κυριότερων μεταβλητών η σύνθεση των οποίων δίνει την εικόνα του προς μελέτη συστήματος μας. Οι μεταβλητές αυτές είναι 15 και κατηγοριοποιούνται σε 4 ομάδες – υποσυστήματα όπως προκύπτουν από την ανάλυση PEST και φαίνονται στον πίνακα 4.1. Συγκεκριμένα:

Κοινωνικοί και Πολιτισμικοί παράγοντες

Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν μεταβλητές οι οποίες αναφέρονται σε δημογραφικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού.

Οικονομικοί και Τεχνολογικοί παράγοντες

Οι μεταβλητές αυτής της κατηγορίας αφορούν τον αγροτικό τομέα, τον τουρισμό, την οικιστική ανάπτυξη της περιοχής, τις μεταφορές και το λιμάνι ως εικόνα που χαρακτηρίζει την περιοχή στον οικονομικό και τεχνολογικό τομέα.

Περιβαλλοντικοί και Ηθικοί παράγοντες

Οι μεταβλητές αυτού του υποσυστήματος σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής και κυρίως με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις οικοσυστημάτων, βιοτόπων και παράκτιου χώρου.

Νομικοί και Πολιτικοί παράγοντες

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν μεταβλητές νομικού χαρακτήρα όπως ευρωπαϊκή και ελληνική νομοθεσία, αλλά και τα φωτοερμηνευτικά αποτελέσματα που αφορούν το νομικό καθεστώς της παράκτιας ζώνης.

ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ
Κοινωνικό και Πολιτισμικό περιβάλλον	Πληθυσμός
	Κατανομή-σύνθεση πληθυσμού
	Πολιτισμική κληρονομιά
Οικονομικό και Τεχνολογικό περιβάλλον	Οικιστική ανάπτυξη
	Χρήσεις γής
	Υποδομές
	Αγροτικός τομέας
	Τουρισμός
Περιβαλλοντικό περιβάλλον	Προστατευόμενα οικοσυστήματα
	Μόλυνση και παράκτια ρύπανση
	Παράκτια διάβρωση
	Διαχείριση απορριμάτων
	Ρύπανση υδατικών πόρων
Νομικό και Πολιτικό περιβάλλον	Ευρωπαϊκή νομοθεσία
	Ελληνική νομοθεσία
	Φωτοερμηνευτικά αποτελέσματα

Πίνακας 4.1 Μεταβλητές του υπό μελέτη συστήματος

4.1 ΣΕΝΑΡΙΟ 1^ο

Ως 1^ο σενάριο αντιμετώπισης του προβλήματος παρατίθεται η μηδενική λύση, δηλαδή η πιθανή εξέλιξη της Κυπαρισσίας χωρίς καμία παρέμβαση. Το σενάριο αυτό σε κάθε περίπτωση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως υπερβολικά συντηρητικό και “στρατηγικά” αμυντικό διότι στοχεύει στην διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης με όλα τα στοιχεία που την διέπουν (θετικά, αρνητικά, ευκαιρίες, απειλές), δίνοντας έμφαση στην μείωση των αδύναμων σημείων και την αποφυγή των απειλών, ελαχιστοποιώντας τα περιθώρια ανάπτυξης. Παρόλα αυτά χρησιμοποιείται στον σχεδιασμό τόσο ώστε να παρουσιάσει συνοπτικότερα και “εντονότερα” την υπάρχουσα κατάσταση όσο και στο να χρησιμοποιηθεί ως μέτρο σύγκρισης των επιπτώσεων από τα άλλα σενάρια. Η σύνδεση των μεταβλητών της περιοχής μελέτης με το 1^ο σενάριο είναι η εξής :

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ η πληθυσμιακή ανάπτυξη της περιοχής της Κυπαρισσίας την καθιστά μεσο-μακροπρόθεσμα σε ένα σημαντικό αστικό κέντρο της περιοχής το οποίο θα συναγωνίζεται αντάξια τα όμορα αστικά κέντρα. Η κατανομή του πληθυσμού η οποία συνδέεται με την οικιστική ανάπτυξη θα συνεχίσει να έχει την σημερινή δομή, δηλαδή χωρίς καμία σημαντική παρέμβαση στον οικιστικό ιστό της περιοχής οι πληθυσμοί των γύρω περιοχών θα συντηρούνται ενώ θα αυξάνεται σταδιακά ο πληθυσμός της Κυπαρισσίας. Όσον αφορά την πολιτισμική κληρονομιά του τόπου το παρόν οδικό δίκτυο βοηθάει την ανάδειξη την ανάδειξη της, αντιθέτως η ακτοπλοϊκή σύνδεση, η οποία υστερεί, θα βελτιωθεί από τους αρμόδιους φορείς με την αποπεράτωση των εργασιών στο λιμάνι για την σταδιακή αναβάθμιση της τουριστικής δραστηριότητας της περιοχής. Τέλος στην παράκτια περιοχή “Γιαννίτσαινα” η μηδενική λύση υποδεικνύει ο χωμάτινος δρόμος να σταματήσει στο σημείο Α που έχει φτάσει μέχρι σήμερα και να μην γίνει καμία αποκατάσταση της παράκτιας ζώνης όσον αφορά το περιβαλλοντικό, νομικό και πολιτικό υποσύστημα της περιοχής. Κατά συνέπεια να μην δώθει σε καμία μεταβλητή των παραπάνω υποσυστημάτων μεγαλύτερο βάρος - ποσοτική σημασία κατά την αξιολόγηση και επιλογή σεναρίου για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής.

4.2 ΣΕΝΑΡΙΟ 2^ο

Ως 2^ο σενάριο επίλυσης του προβλήματος προτείνεται η έμφαση στην οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη της περιοχής. Το σενάριο αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως έντονα παρεμβατικό και “στρατηγικά” φιλόδοξο καθώς η μελλοντική εξέλιξη την οποία περιγράφει ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό το μέχρι σήμερα αναπτυξιακό πρότυπο και τις τάσεις που καταγράφονται τόσο στην περιοχή μελέτης όσο και σε άλλες αντίστοιχες περιοχές. Ωστόσο το σενάριο αυτό δεν παύει να αποτελεί μια επιθυμητή μελλοντική κατάσταση η οποία κινείται στα όρια του εφικτού. Οι αναπτυξιακές και χωρικές επιλογές του σεναρίου είναι οι εξής:

Η πόλη της Κυπαρισσίας όπως προκύπτει από την εφαρμογή των παρεμβάσεων, τις οποίες προβλέπει το σενάριο, σε οικονομικούς και τεχνολογικούς τομείς δραστηριότητας αναβαθμίζεται σταδιακά και μετατρέπεται σε ένα ελκυστικό αστικό κέντρο με ταυτόχρονη σταδιακή αύξηση του πληθυσμού της. Με την προβλεπόμενη αυτή πληθυσμιακή αύξηση της Κυπαρισσίας αναμένεται αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών αλλά και του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού της περιοχής. Η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου σε συνδυασμό με την αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών, συμβάλλει στην δημιουργία κατάλληλων συνθηκών, οι οποίες καθιστούν την περιοχή πόλο έλξης για την εγκατάσταση σε αυτήν εξειδικευμένων στελεχών που απασχολούνται στις παραγωγικές δραστηριότητες της ευρύτερης περιοχής.

Συγκεκριμένα σε ότι αφορά την οικιστική ανάπτυξη της περιοχής αυτό το σενάριο προβλέπει, εκτός της νότιας επέκτασης του σχεδίου πόλης η οποία έχει υπογραφεί και ολοκληρώνεται βάση της Πολεοδομικής Ενότητας 2 το 2011, την βόρεια επέκταση του σχεδίου πόλης εκατέρωθεν του επαρχιακού δρόμου προς Καλό Νερό η οποία ήδη βρίσκεται υπό συζήτηση. Οι επεκτάσεις του οικιστικού ιστού της Κυπαρισσίας γίνονται σύμφωνα με το εθνικό χωροταξικό σχέδιο που έχει θεσπιστεί για την περιοχή τηρώντας όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις και περιορισμούς που ισχύουν.

Σε ότι αφορά τον αγροτικό τομέα δίνονται κίνητρα για την ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής, με την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων ονομασίας προέλευσης. Η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα επιφέρει την ανάπτυξη του εξαγωγικού εμπορίου μέσω της προώθησης των τοπικών προϊόντων. Ωστόσο η ανάπτυξη του εξαγωγικού εμπορίου προϋποθέτει την άρτια οργάνωση του δικτύου μεταφορών. Η οργάνωση αυτή είναι καταλυτικής σημασίας για την διασύνδεση της πόλης τόσο σε ενδοδημοτικό επίπεδο, με τους οικισμούς και τις παραγωγικές ζώνες,

όσο και σε διαπεριφερειακό επίπεδο για την μεταφορά των προϊόντων σε αγορές εκτός δήμου. Η αρτιότερη οργάνωση του δικτύου μεταφορών προϋποθέτει καλύτερη ποιότητα δρόμων και ανάπτυξη του λιμανιού σύμφωνα με τις ισχύουσες οικονομοτεχνικές μελέτες.

Για την ανάπτυξη του τουρισμού το σενάριο αυτό στηρίζεται στην ανάδειξη των πόρων της περιοχής και στην ανάδειξη της ιστορικής αξίας της Κυπαρισσίας μέσω του αρχαιολογικού πλούτου που διαθέτει στα πλαίσια της ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού. Η ανάπτυξη του τουρισμού προϋποθέτει ορισμένες παρεμβάσεις οι οποίες αναδεικνύουν τους σημαντικούς πολιτισμικούς χώρους της περιοχής. Η ανάπτυξη του λιμανιού με βάση τις υπάρχουσες μελέτες και η καλύτερη προσβασιμότητα σε αρχαιολογικούς χώρους, αξιοθέατα αλλά και στις παραλίες της γύρω περιοχής είναι ορισμένες παρεμβάσεις που θα επηρεάσουν την πολιτισμική και τουριστική ανάπτυξη της Κυπαρισσίας αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Τέλος όσον αφορά την παράκτια περιοχή “Γιαννίτσαινα” το σενάριο αυτό διαβλέπει την πλήρη διάνοιξη του παραλιακού δρόμου ο οποίος μελλοντικά θα συνδέει το λιμάνι της Κυπαρισσίας με το Καλό Νερό (βόρεια) και τα Φιλιατρά (νότια). Το παραπάνω εγχείρημα θα συνάδει των αρχών του εθνικού χωροταξικού σχεδίου και των απαραίτητων εγκρίσεων περιβαλλοντικών όρων, αναβαθμίζοντας την τουριστική κίνηση της περιοχής, ανεβάζοντας τις αντικειμενικές αξίες των γύρω περιοχών και δίνοντας καλύτερη προσβασιμότητα των λουόμενων στις παραλίες με αποτέλεσμα την καλύτερη υποδομή και την δημιουργία καινούργιων πόλων τουριστικής, οικιστικής και εν γένει οικονομικής ανάπτυξης.

4.3 ΣΕΝΑΡΙΟ 3^ο

Το 3^ο σενάριο αντιμετώπισης του προβλήματος δίνει έμφαση στις περιβαλλοντικές και νομικές μεταβλητές που διέπουν το σύστημα ενσωματώνοντας αυτές τις συνιστώσες στους βασικούς τομείς της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, στοχεύοντας σε μια εναλλακτική διαχείριση των πόρων θέτοντας τον ποιοτικό τουρισμό ως βασικό δείκτη της οικονομίας της περιοχής. Το σενάριο αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί όχι τόσο παρεμβατικό όσο το προηγούμενο αλλά περισσότερο διορθωτικό και τολμηρό για τις κρατούσες απόψεις περί ανάπτυξης, χωρίς ωστόσο να κινείται στα όρια του μη εφικτού. Σε αντίθεση με το 2^ο σενάριο, είναι ένα σενάριο το οποίο επιδιώκει στόχους, οι οποίοι είναι στις άμεσες επιδιώξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την βιώσιμη ανάπτυξη, δίνοντας σημαντική προτεραιότητα στην προστασία του περιβάλλοντος. Οι αναπτυξιακές επιλογές του σεναρίου είναι οι εξής:

Η πόλη της Κυπαρισσίας στοχεύει σε μια ριζική ανατροπή των τάσεων που επικρατούν σήμερα, με έντονη την προσέγγιση της αειφόρου ανάπτυξης σε μια σειρά ζητημάτων. Όσον αφορά τον πληθυσμό αυτό το σενάριο στοχεύει στην σταδιακή αύξηση του και στην σταδιακή αναβάθμιση της εικόνας της πόλης και του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων μέσω προσέλκυσης εξιδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, το οποίο συνεισφέρει σημαντικά στην τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Στον αγροτικό τομέα προτείνεται η σταδιακή στροφή προς την ανάπτυξη βιολογικών καλλιεργειών και ποιοτικότερων προϊόντων με πιστοποίηση προέλευσης. Δίνεται έτσι έμφαση στην πρωτογενή παραγωγή προϊόντων, με αυστηρούς περιβαλλοντικούς όρους για την προστασία του αγροτικού τοπίου και την μείωση της ρύπανσης που προκαλεί η εντατικοποίηση της γεωργικής παραγωγής με την αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων. Στην περίπτωση δραστηριοτήτων που θίγουν φυσικά οικοσυστήματα ή αντιβαίνουν στους περιβαλλοντικούς όρους οι τοπικοί ελεγκτικοί μηχανισμοί θα επιβάλλουν κυρώσεις στους παραβάτες. Η παραγωγή των βιολογικών προϊόντων και των προϊόντων προέλευσης έχει εξαγωγικό χαρακτήρα με κύριες κατευθύνσεις τις γύρωθεν μεγαλουπόλεις αλλά και το εξωτερικό συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Το πρόβλημα μεταξύ των χρήσεων γής και της αλλοίωσης που υφίσταται το φυσικό περιβάλλον εξαιτίας της δόμησης επιλύεται μέσα από την οριοθέτηση των περιοχών που προορίζονται για οικιστική ανάπτυξη, των περιοχών που βρίσκονται σε καθεστώς Ειδικής Προστασίας για λόγους προστασίας του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, αλλά και τον έλεγχο και περιορισμό της δόμησης σε

περιοχές που προορίζονται για την ανάπτυξη της γεωργικής δραστηριότητας. Οι περιοχές Ειδικής Προστασίας αφορούν χώρους αρχαιολογικού, ιστορικού, τοπολογικού ενδιαφέροντος, παραποτάμιες και παραλίμνιες περιοχές, βιότοπους, δασικές εκτάσεις, ρέματα και όποιες άλλες περιοχές υπάγονται σε ίδιο νομικό καθεστώς προστασίας. Συμπεριλαμβανομένου των παραπάνω αξιοποιούνται όλοι οι διαθέσιμοι φυσικοί πόροι της περιοχής όπως οι περιοχές φυσικού κάλλους και οι προστατευόμενες περιοχές από το πρόγραμμα NATURA. Μέσα από χρήσεις που συνάδουν με τους όρους και τους περιορισμούς των περιοχών αυτών, αξιοποιούνται οι εν λόγω πόροι οι οποίοι αποτελούν πόλο έλξης για αθλητισμό και αναψυχή για τους κατοίκους της Κυπαρισσίας και τους επισκέπτες των γύρω περιοχών, αλλά εξίσου αναβαθμίζουν το τουριστικό προϊόν της περιοχής.

Στον τομέα του τουρισμού το σενάριο είναι αρκετά τολμηρό, καθώς προβλέπει έναν υψηλό βαθμό αξιοποίησης των πόρων. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η ανάδειξη του αρχαιολογικού πλούτου και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής μέσω της Κυπαρισσίας ως πολιτιστικό τουριστικό κέντρο. Η διαφορά από το 2^ο σενάριο έγκειται στο ότι αυτό το σενάριο δίνει έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός. Άρα υπάρχει άμεση διασύνδεση της αγροτικής παραγωγής με τον τουριστικό τομέα αφού προωθείται η υποστήριξη του ήπιου, φυσιολατρικού, υπαίθριου τουρισμού των αγροτικών οικιστικών πυρήνων. Ωστόσο η ανάπτυξη κάθε μορφής τουρισμού και η στήριξη της οικονομίας μέσα από αυτόν προϋποθέτει την οργάνωση υποδομών που θα εξυπηρετούν αυτό τον στόχο. Ένα κατάλληλα οργανωμένο ενδοπεριφερειακό και διαπεριφερειακό οδικό δίκτυο θα συνέβαλλε στην ανάδειξη της ιστορικότητας των μνημείων της περιοχής και θα βοηθούσε στην ανάπτυξη του αρχαιολογικού τουρισμού. Επίσης η σωστή διαχείριση των απορριμάτων από την τουριστική ανάπτυξη αποτελεί προτεραιότητα για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη του συστήματος.

Τέλος όσον αφορά την παράκτια περιοχή της Κυπαρισσίας το σενάριο αυτό προτείνει την αποκατάσταση της ζώνης μεταξύ αιγιαλού και παραλίας, σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις, και την ένταξη της περιοχής "Γιαννίτσεινα" στα Καταφύγια Άγριας Ζωής, εν συνεχεία της περιοχής που ανήκει στο δίκτυο NATURA 2000, με αντίστοιχη νομοθετική ρύθμιση για την προστασία της θαλάσσιας χελώνας *Caretta-Caretta*.

5. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

“Η αξιολόγηση αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι στη διαδικασία σχεδιασμού. Η έννοια της αξιολόγησης στα πλαίσια του σχεδιασμού του χώρου αναφέρεται στη σύγκριση των σεναρίων-εναλλακτικών λύσεων μεταξύ τους με βάση κάποια κριτήρια αξιολόγησης τα οποία δίνουν τη δυνατότητα εκτίμησης της “απόδοσης” των σεναρίων σε σχέση με της στόχους που έχουν τεθεί. Η απόδοση κάθε σεναρίου-εναλλακτικής λύσης εξαρτάται από

- τον βαθμό στον οποίο ικανοποιεί της αξίες του αξιολογητή και
- από το βαθμό της βεβαιότητας που του παρέχει.

Κάθε αξιολόγηση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τις επιπτώσεις από την επιλογή της εναλλακτικής, καθώς αυτή θα επηρεάσει άμεσα την ποιότητα της ζωής του κοινωνικού συνόλου” (Γιαουτζή & Στρατηγέα, 2005). Υπάρχουν διάφορες μέθοδοι αξιολόγησης οι οποίες εμφανίζονται στα πλαίσια της διαδικασίας του σχεδιασμού. Ενδεικτικά αναφέρεται η ανάλυση κόστους – οφέλους, η μέθοδος ελαχιστοποίησης του κόστους και η πολυκριτηριακή ανάλυση. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιείται η μέθοδος ποιοτικής αξιολόγησης SWOT τα χαρακτηριστικά της οποίας αναφέρθηκαν στο 2^ο κεφάλαιο. Για την ανάλυση, ελέγχεται η απόδοση των σεναρίων ως προς τα πλεονεκτήματα και τις ευκαιρίες του εξωτερικού περιβάλλοντος που μπορούν να αξιοποιηθούν και ως προς τα μειονεκτήματα και τους κινδύνους που καλούνται να διαχειριστούν, στη βάση ενός συνόλου κριτηρίων αξιολόγησης, τα οποία απορρέουν από τους υποστόχους οι οποίοι έχουν τεθεί για την περιοχή μελέτης. Οι υποστόχοι που έχουν τεθεί βάσει των οποίων θα γίνει η αξιολόγηση των σεναρίων με την βοήθεια της μεθόδου ανάλυσης SWOT, με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη της παράκτιας περιοχής Κυπαρισσίας είναι οι εξής:

- Χωρική οργάνωση
- Αναβάθμιση δικτύου μεταφορών
- Ανάπτυξη τουριστικής δραστηριότητας
- Ανάπτυξη αγροτικού τομέα
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Τήρηση νομικού καθεστώτος

Ακολουθεί η αξιολόγηση των τριών σεναρίων μέσω της ανάλυσης SWOT, προκειμένου να επιλεγεί το πλέον κατάλληλο σενάριο προς υλοποίηση.

5.1 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 1^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το 1^ο σενάριο, το οποίο προέκυψε από την διαδικασία δόμησης, παρουσιάζει την ανάπτυξη της περιοχής μελέτης χωρίς καμία σημαντική παρέμβαση, είναι δηλαδή το σενάριο της μηδενικής λύσης. Το σενάριο αυτό αποτελεί ένα αμυντικό σενάριο διαχείρισης, χωρίς ιδιαίτερους άξονες ανάπτυξης, δίνοντας έμφαση στην διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης προωθώντας την μείωση των αδύνατων σημείων και την αποφυγή των κινδύνων.

Μερικά από τα πλεονεκτήματα του συγκεκριμένου σεναρίου είναι η σταδιακή αύξηση του πληθυσμού της πόλης της Κυπαρισσίας η οποία την καθιστά μακροπρόθεσμα σε αστικό κέντρο της περιοχής. Επίσης η διατήρηση του μικρού αστικού ιστού της πόλης και του αγροτικού περιβάλλοντος της περιοχής βοηθάει την περιοχή να διατηρήσει αναλλοίωτα τα χαρακτηριστικά της αποφεύγοντας την έντονη αστικοποίηση που συμβαίνει σε άλλες αντίστοιχες περιπτώσεις. Όσον αφορά τον τουρισμό και το εμπόριο δίνεται έμφαση στις υποδομές, όπως το λιμάνι το οποίο αναμένεται να αναπλαστεί, το οποίο θα δώσει ώθηση και θα συμβάλει στην ανάπτυξη του τουρισμού και του εξαγωγικού εμπορίου μαζί με την σταδιακή ανάπτυξη όλων των υπόλοιπων τομέων της περιοχής.

Τα αδύνατα σημεία που παρουσιάζονται ακολουθώντας αυτό το σενάριο είναι αρκετά και παίζουν σημαντικό ρόλο στην υποβάθμιση του έναντι των άλλων δυο. Μερικά από αυτά είναι η ανεπαρκής αξιοποίηση των φυσικών πόρων για παραγωγή βιολογικών προϊόντων και προϊόντων ονομασίας προέλευσης, δίνοντας ώθηση στην αγροτική παραγωγή και η ανεπαρκής ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε συνδυασμό με την τουριστικής αξιοποίηση των διαθέσιμων πολιτιστικών και αρχαιολογικών χώρων της περιοχής, δίνοντας ώθηση στον τουρισμό. Επίσης η ελλιπής διαχείριση των απορριμάτων προκαλεί την σταδιακή περιβαλλοντική επιβάρυνση ενός σημαντικού αριθμού περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, βιοτόπων Corine, υγροβιότοπων και περιοχών NATURA οι οποίοι θα μπορούσαν να αποτελέσουν, με τις κατάλληλες υποδομές και ενέργειες, πόλο έλξης για τουρίστες και φυσιολάτρες. Τέλος η ανεπαρκής τήρηση του νομικού καθεστώτος για την ζώνη μεταξύ αιγιαλού-παραλίας και του Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου αποτελούν δυο σημαντικά μειονεκτήματα υλοποίησης του σεναρίου μηδενικής λύσης.

Οι ευκαιρίες που μπορούν να παρουσιαστούν από το εξωτερικό περιβάλλον αφορούν το εξαγωγικό εμπόριο και την αξιοποίηση χρηματοδοτικών πόρων από Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης μέσω της ΕΕ.

Αντίστοιχα οι κίνδυνοι και οι απειλές του εξωτερικού περιβάλλοντος έχουν να κάνουν με τον αυξανόμενο ανταγωνισμό στον τομέα της αγροτικής παραγωγής ο οποίος υποβαθμίζει το προϊόν των περιοχών που δεν εκσυγχρονίζονται τεχνολογικά. Παράλληλα μειώνονται οι επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους αγρότες και ενισχύονται τα βελτιωμένα τεχνολογικά προϊόντα, όπως είναι τα βιολογικά σπορωκηπευτικά. Ένας ακόμα κίνδυνος της “μικρής” ανάπτυξης σε όλους τους τομείς της οικονομίας που απορρέει από το 1^ο σενάριο είναι η μείωση του αρχαιολογικού ενδιαφέροντος της περιοχής, λόγω των ελλείψεων σε δίκτυα και υποδομές. Τέλος η κλιματική αλλαγή και η οικονομική κρίση είναι δυο παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος που έχουν σοβαρές συνέπειες στον αγροτικό τομέα και τον τουρισμό αντίστοιχα και αποτελούν δυο ακόμη κινδύνους για την υλοποίηση του σεναρίου μηδενικής λύσης στην περιοχή μελέτης. Όλα τα παραπάνω στοιχεία του 1^{ου} σεναρίου εισάγονται στον πίνακα SWOT ο οποίος παρουσιάζεται παρακάτω (Πίνακας 5.1)

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT 1^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ	
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> - Σταδιακή αύξηση του πληθυσμού - Διατήρηση του μικρού αστικού ιστού της πόλης και του αγροτικού περιβάλλοντος της περιοχής κρατώντας αναλλοίωτα τα χαρακτηριστικά της - Σταδιακή ανάπτυξη του εξαγωγικού εμπορίου και του τουρισμού με την ολοκλήρωση του λιμανιού 	<ul style="list-style-type: none"> - Ανεπαρκής αξιοποίηση φυσικών πόρων - Ανεπαρκής ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού - Χαμηλός βαθμός αξιοποίησης των διαθέσιμων πολιτιστικών και αρχαιολογικών χώρων της περιοχής - Σταδιακή περιβαλλοντική επιβάρυνση περιοχών ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας - Διαχείριση απορριμάτων - Ανεπαρκής τήρηση νομικού καθεστώτος για την ζώνη μεταξύ αιγιαλού-παραλίας
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ - ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη εξαγωγικού εμπορίου - Αξιοποίηση χρηματοδοτικών πόρων από ΚΠΣ και την ΕΕ 	<ul style="list-style-type: none"> - Αυξανόμενος ανταγωνισμός στον τομέα της αγροτικής παραγωγής - Μείωση επιδοτήσεων από την ΕΕ - Τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα της αγροτικής παραγωγής, οι οποίες υποβαθμίζουν τα τοπικά προϊόντα - Μείωση του ενδιαφέροντος για το αρχαιολογικό απόθεμα της περιοχής - Οι κλιματικές αλλαγές και οι επιπτώσεις τους στον αγροτικό τομέα - Μείωση διαθέσιμου εισοδήματος για αναψυχή λόγω οικονομικής κρίσης

Πίνακας 5.1 Ανάλυση SWOT 1^{ου} σεναρίου

5.2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 2^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το 2^ο σενάριο, το οποίο προέκυψε από τη διαδικασία της δόμησης, δίνει έμφαση στην οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη της περιοχής. Σύμφωνα με αυτό ο Δήμος Κυπαρισσίας αναδεικνύεται σε πόλο αγροτικής και τουριστικής ανάπτυξης και εκσυγχρονίζονται οι υποδομές και τα δίκτυα μεταφορών. Το σενάριο αυτό αποτελεί ένα δυνατό σενάριο, όπως φαίνεται και από τη μελέτη των πλεονεκτημάτων του, σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί.

Ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η περιοχή έγκειται στην ύπαρξη γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας. Αξιοποιώντας αυτόν τον διαθέσιμο πόρο η περιοχή ενισχύεται οικονομικά και γίνεται ανταγωνιστικότερη σε σχέση με άλλες περιοχές, ενώ ενισχύεται σημαντικά η αναγνωρισιμότητα της μέσα από τη διάθεση των αγροτικών προϊόντων στην ευρύτερη αγορά. Επιπλέον, η περιοχή αποκτά ισχυρή επιρροή (συμμετοχή στο περιφερειακό εισόδημα) ως τόπος συγκέντρωσης σημαντικών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Επίσης η ανάπτυξη του εξαγωγικού εμπορίου είναι ακόμα ένα στοιχείο το οποίο μπορεί να δώσει ώθηση στην περιοχή. Το εξαγωγικό εμπόριο λειτουργεί όχι μόνο σαν μοχλός στήριξης της οικονομίας, αλλά η ανάπτυξη του αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Σε αρκετές περιοχές του νομού το τουριστικό προϊόν είναι υποβαθμισμένο σε επίπεδο υποδομών και χαμηλών προδιαγραφών τουριστικής ανάπτυξης. Στα πλεονεκτήματα αυτού του σεναρίου συγκαταλέγονται η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός του δικτύου μεταφορών, που συμβάλλουν στην ανάκαμψη της φθίνουσας τουριστικής δραστηριότητας και την βελτίωση του επιπέδου της ποιότητας της τουριστικής ζήτησης με την ενίσχυση της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης. Ως φυσικό επακόλουθο όλων όσων αναφέρθηκαν είναι η βελτίωση του υπάρχοντος οδικού δικτύου λόγω όχι μόνο της αναγκαιότητας της μεταφοράς των εμπορευμάτων γρηγορότερα και οικονομικότερα αλλά και της ανάγκης για εύκολη πρόσβαση των τουριστών στο Δήμο καθώς και της μετακίνησης του πληθυσμού με ασφάλεια στους αρχαιολογικούς και διάφορους πολιτιστικούς χώρους εντός και εκτός αυτού. Η υιοθέτηση και αξιοποίηση της τεχνολογίας στον αγροτικό τομέα και οι συνεργασίες για την προώθηση των προϊόντων στην αγορά καθιστούν την τεχνολογική εξέλιξη σε κύριο παράγοντα προόδου της παραγωγικής διαδικασίας αλλά και της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής.

Ένα από τα σημαντικά μειονεκτήματα αυτού του σεναρίου είναι η περιβαλλοντική επιβάρυνση της περιοχής λόγω της εντατικοποίησης του πρωτογενή τομέα, της ραγδαίας ανάπτυξης του αστικού ιστού και της ανάπτυξης του τουρισμού. Σε ότι αφορά τη χωρική οργάνωση το στοιχείο που καθιστά μειονέκτημα για την ανάπτυξη της περιοχής είναι η έλλειψη αγροτικών περιοχών λόγω της αύξησης του οικιστικού ιστού της πόλης προς όλες τις κατευθύνσεις. Το γεγονός αυτό δημιουργεί εντάσεις ανάμεσα στην αγροτική δραστηριότητα και την ανάπτυξη του τουρισμού σε συνδυασμό με την έντονη αστικοποίηση. Η αλλοίωση και υποβάθμιση του τοπίου της περιοχής λόγω μετάβασης του από αγροτικό σε τουριστικό, εξαιτίας της οικιστικής ανάπτυξης, αποτελεί το σημαντικότερο μειονέκτημα αυτού του σεναρίου. Επίσης η ανεπαρκής αξιοποίηση των φυσικών πόρων της περιοχής για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων αποτελεί ακόμα ένα μειονέκτημα αυτού του σεναρίου. Στον τομέα του τουρισμού ένα από τα αδύνατα σημεία είναι η μη επαρκής αξιοποίηση των φυσικών πόρων της περιοχής για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Επίσης η ρύπανση των εδαφικών πόρων από την αύξηση του οικιστικού ιστού της πόλης και την ανάπτυξη του τουρισμού αποτελούν ένα ακόμα σοβαρό περιβαλλοντικό μειονέκτημα για την εφαρμογή αυτού του σεναρίου. Τέλος η διαφοροποίηση και μη τήρηση του ισχύοντος νομικού καθεστώτος για τον αιγιαλό και την παραλία αποτελεί ένα σοβαρό μειονέκτημα του 2^{ου} σεναρίου το οποίο αντιβαίνει στην υπάρχουσα τάξη νομιμότητας.

Οι παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής συνιστούν ένα πλαίσιο ευκαιριών, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν για την περαιτέρω ανάπτυξη της περιοχής μελέτης. Τέτοιοι παράγοντες είναι η διεθνής τάση για ποιοτικό τουρισμό και η διασύνδεση της πόλης της Κυπαρισσίας με τους πολιτιστικούς χώρους της ευρύτερης περιοχής. Αυτά μπορούν να συμβάλλουν στη συστηματική ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού και αρχαιολογικού πλούτου της περιοχής και την ανάπτυξη του τουρισμού. Επιπλέον στον αγροτικό τομέα, σημαντικός παράγοντας του εξωτερικού περιβάλλοντος, που συνιστά σημαντική ευκαιρία στα πλαίσια του παρόντος σεναρίου, είναι η δυνατότητα παραγωγής προϊόντων με ονομασία προέλευσης τα οποία διατίθενται στην διεθνή αγορά.

Από την άλλη πλευρά παράγοντες που αποτελούν απειλές από το εξωτερικό περιβάλλον είναι η ένταση του ανταγωνισμού στη διεθνή αγορά στον τομέα των αγροτικών προϊόντων με πολλές νέες αναδυόμενες αγορές αγροτικών προϊόντων διεθνώς, κυρίως προϊόντων που δεν βλάπτουν το περιβάλλον (οικολογικά). Η μείωση των επιδοτήσεων στο πλαίσιο της νέας αγροτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνδυασμό με την έλλειψη κρατικών και ιδιωτικών φορέων διαχείρισης

για την προβολή των αγροτικών-παραδοσιακών προϊόντων είναι ένα εμπόδιο ανάπτυξης όπως επίσης και ο κίνδυνος λόγω της ενασχόλησης στην περιοχή κυρίως με τον τουρισμό να μην δωθούν κίνητρα για επενδύσεις στις αγροτικές περιοχές αποτελούν κινδύνους για την εφαρμογή αυτού του σεναρίου. Η διαρκώς αυξανόμενη πίεση που υφίσταται η γεωργική γή με την έντονη αύξηση της αστικοποίησης, αλλά και ο ανταγωνισμός των αστικών κέντρων σε επίπεδο περιφέρειας μειώνουν την έκταση και την απόδοση της γεωργικής γής. Τέλος παράγοντες όπως η κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις της στον αγροτικό τομέα μέσω της μείωσης των διαθέσιμων υδατικών πόρων μπορεί να αποτελούν κινδύνους για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου και της περιοχής μελέτης. Όλα τα παραπάνω στοιχεία του 2^{ου} σεναρίου εισάγονται στον πίνακα SWOT ο οποίος παρουσιάζεται παρακάτω (Πίνακας 5.2)

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT 2^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ	
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> - Αναγνωρισιμότητα της περιοχής μέσα από τη διάθεση των αγροτικών προϊόντων στην ευρύτερη αγορά - Ανάπτυξη εξαγωγικού εμπορίου - Αναβάθμιση υποδομών και δικτύου μεταφορών με την ενίσχυση της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης - Υιοθέτηση – χρήση τεχνολογίας 	<ul style="list-style-type: none"> - Περιβαλλοντική επιβάρυνση λόγω αστικοποίησης και τουρισμού - Συγκρούσεις ανάμεσα στη γεωργική δραστηριότητα και την αστικοποίηση - Οπτική υποβάθμιση του αγροτικού τοπίου από την οικιστική ανάπτυξη - Ανεπαρκής αξιοποίηση των φυσικών πόρων για βιολογικά προϊόντα και εναλλακτικές μορφές τουρισμού - Ρύπανση εδαφικών πόρων από την αυξανόμενη αστικοποίηση - Διαφοροποίηση νομικού καθεστώτος περι αιγιαλού και παραλίας
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ – ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> - Διεθνής τάση για ποιοτικό τουρισμό - Αξιοποίηση των νέων δυνατοτήτων και των ήδη διαμορφωμένων τάσεων για ποιοτικά γεωργικά προϊόντα - Ζήτηση ποιοτικών προϊόντων ονομασίας προέλευσης για διάθεση στη διεθνή αγορά - Ανάπτυξη τουρισμού μέσω της ανάδειξης του αρχαιολογικού πλούτου και των μνημείων 	<ul style="list-style-type: none"> - Ανταγωνισμός αγροτικών προϊόντων - Μείωση επιδοτήσεων από την ΕΕ - Έλλειψη κρατικών και ιδιωτικών φορέων για την προβολή των αγροτικών προϊόντων - Έλλειψη κινήτρων για επενδύσεις στον αγροτικό τομέα λόγω ενασχόλησης με τον τουρισμό - Μείωση γεωργικής γης μέσω της έντονης αστικοποίησης - Μείωση απόδοσης γεωργικής γης από την υπερκαλλιέργεια - Κλιματική αλλαγή και οι επιπτώσεις της στον αγροτικό τομέα

Πίνακας 5.2 Ανάλυση SWOT 2^{ου} σεναρίου

5.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ 3^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το 3^ο σενάριο που προέκυψε από την διαδικασία της δόμησης δίνει έμφαση στις περιβαλλοντικές και νομικές μεταβλητές του συστήματος, ενσωματώνοντας τα στοιχεία τους στους άλλους τομείς ανάπτυξης όπως τον οικονομικό και τον τεχνολογικό τομέα, δίνοντας κατεύθυνση προς την εναλλακτική διαχείριση των πόρων. Το σενάριο αυτό ακολουθώντας μια φιλοπεριβαλλοντική προσέγγιση, στρέφεται σταδιακά από την εντατική καλλιέργεια στη βιολογική παραγωγή, σε συνδυασμό με την προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού. Το τρίτο σενάριο διαθέτει κάποια πολύ δυνατά σημεία που το καθιστούν αντίστοιχο του 2^{ου}, ενώ οι διαθέσιμοι πόροι της περιοχής του προσδίδουν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα.

Συγκεκριμένα, ένα από τα δυνατά σημεία του σεναρίου είναι η ήδη σημαντική παρουσία του πρωτογενούς τομέα στην περιοχή μελέτης. Η στροφή του αγροτικού τομέα προς την κατεύθυνση της βιολογικής παραγωγής προϊόντων, απομακρύνοντας τις εντατικές καλλιέργειες που προκαλούν σημαντικά προβλήματα στο περιβάλλον λόγω της αλόγιστης χρήσης φυτοφαρμάκων, συμβάλλει σημαντικά στην αναβάθμιση των φυσικών πόρων της περιοχής (έδαφος, υδατικοί πόροι). Η βιολογική γεωργία αποτελεί πραγματική ευκαιρία σε πολλά επίπεδα, καθώς συμβάλλει στην αναζωογόνηση των αγροτικών οικονομιών μέσω της αειφόρου ανάπτυξης τους. Εκτός από περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα, η στροφή αυτής της γεωργίας ωφελεί τόσο την οικονομία όσο και την κοινωνική συνοχή των αγροτικών περιοχών. Η παραγωγή ποιοτικών προϊόντων δίνει σημαντική ώθηση στην εμπορική δραστηριότητα της περιοχής, με έντονα εξωστρεφή προσανατολισμό, δίνοντας την δυνατότητα σύνδεσης του πρωτογενούς τομέα με το εμπόριο. Ένα άλλο δυνατό σημείο του σεναρίου ως προς τη χωρική οργάνωση και την προστασία του περιβάλλοντος είναι η δημιουργία ζωνών οικιστικής χρήσης και αγροτικής παραγωγής βιολογικών προϊόντων με ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος, ανάπτυξης περιβαλλοντικών υποδομών και δυνατότητα ανάκτησης της φυσιογνωμίας και του τοπίου της περιοχής, παράλληλα με την ανάδειξη του ιστορικού και πολιτιστικού χαρακτήρα της πόλης. Η ύπαρξη σημαντικού αριθμού περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, βιοτόπων Cogine, υδροβιότοπων, περιοχών NATURA 2000 και σπηλαίων θα αποτελέσουν, με τις κατάλληλες υποδομές και ενέργειες, πόλο έλξης για τουρίστες και φυσιολάτρες. Στον τομέα του τουρισμού, βασικό πλεονέκτημα του σεναρίου αποτελεί η αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων/πόλων έλξης της περιοχής, για την ανάπτυξη ενός πολύπλευρου τουριστικού προϊόντος, με βασικό άξονα τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο

οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός, μέσα από την ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών, με άξονα τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τέλος η τήρηση του υπάρχοντος νομικού καθεστώτος περι αιγιαλού και παραλίας και του Εθνικού Χωροταξικού σχεδίου προσδίδουν έναν ακόμα σημαντικό συγκριτικό παράγοντα έναντι των προηγούμενων σεναρίων.

Ως αδυναμία του σεναρίου καταγράφεται η πίεση που μπορεί να ασκηθεί από την τουριστική ανάπτυξη (οικιστική ανάπτυξη) εντός των ορίων της πόλης λόγω έλλειψης κοινόχρηστων χώρων, οι συγκρούσεις μεταξύ αναγκών διαχείρισης των υδατικών πόρων για γεωργική και τουριστική χρήση και η ανάπτυξη τουριστικών υποδομών στα φυσικά οικοσυστήματα της περιοχής, καθώς θα υπάρξει ανάγκη διαχείρισης των απορριμάτων που θα προκύψουν από την αυξανόμενη τουριστική δραστηριότητα. Επίσης η προσβασιμότητα στον παράκτιο χώρο μικραίνει, εξαιτίας της διατήρησης της ζώνης μεταξύ αιγιαλού παραλίας ως ζώνη ειδικής προστασίας και της νομικής απογόρευσης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών σε αυτήν, σύμφωνα με το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο. Κατά συνέπεια μένουν αναξιοποίητες οι περιοχές πλησίον της παραλίας, περιοχές που θα μπορούσαν να ωθήσουν περαιτέρω την τουριστική και κατ'επέκταση την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, με αποτέλεσμα την μείωση της αντικειμενικής και πολεοδομικής τους αξίας.

Σε ότι αφορά τις ευκαιρίες οι οποίες παρουσιάζονται στην περιοχή, σημαντική ευκαιρία αποτελεί η διεθνής τάση για ποιοτικό εναλλακτικό τουρισμό. Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικές είναι και οι προοπτικές για την περιοχή, μέσα από την ένταξη της σε δίκτυο ιστορικών πόλεων για τη συστηματική αξιοποίηση/ανάδειξη των αρχαιολογικών μνημείων της ευρύτερης περιοχής. Ως ευκαιρία επίσης καταγράφεται η στροφή των καταναλωτών στη διεθνή αγορά προς τα οικολογικά προϊόντα και προϊόντα ονομασίας προέλευσης και η συμβολή χρηματοδοτικών πόρων από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την αναβάθμιση των υποδομών, την καλύτερη διαχείριση των απορριμάτων και την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. ανακύκλωση, ΧΥΤΑ).

Στις απειλές μπορεί να ενταχθεί ο διαρκώς αυξανόμενος ανταγωνισμός από ένα πλήθος περιοχών του πλανήτη οι οποίες αναδεικνύονται ως εναλλακτικοί τουριστικοί προορισμοί, η δραματική μείωση των υδατικών πόρων, απαραίτητων για την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας, η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος για δραστηριότητες αναψυχής κ.α. Επίσης στον αγροτικό τομέα η μείωση των αγροτικών επιδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την παραγωγή οικολογικών προϊόντων, αλλά και η μείωση της γεωργικής γης από την επέκταση της βιομηχανικής χρήσης και της αστικοποίησης, μπορεί να απειλήσει την προοπτική

υλοποίησης αυτού του σεναρίου λόγω μειωμένου επενδυτικού ενδιαφέροντος. Ορισμένοι κίνδυνοι για την εφαρμογή του σεναρίου και την ανάπτυξη της περιοχής μελέτης είναι, η έλλειψη κρατικών και ιδιωτικών φορέων διαχείρισης για την προβολή των αγροτικών-παραδοσιακών προϊόντων όπως επίσης και ο κίνδυνος λόγω της ενασχόλησης στην περιοχή κυρίως με τον τουρισμό, να μην δωθούν κίνητρα για επενδύσεις στις αγροτικές περιοχές. Τέλος η μείωση των διαθέσιμων υδατικών πόρων λόγω της κλιματικής αλλαγής και η πτώση της τουριστικής κίνησης λόγω οικονομικής κρίσης είναι ακόμα δυο παράγοντες που απειλούν την υλοποίηση κάθε σεναρίου μελέτης και την ανάπτυξη σε όλους τους τομείς για οποιαδήποτε περιοχή μελέτης. Όλα τα παραπάνω στοιχεία του 3^{ου} σεναρίου εισάγονται στον πίνακα SWOT ο οποίος παρουσιάζεται παρακάτω (Πίνακας 5.3):

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT 3^{ου} ΣΕΝΑΡΙΟΥ	
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> - Στροφή προς τη βιολογική γεωργία - Σύνδεση πρωτογενούς τομέα με το εμπόριο - Δημιουργία ζωνών προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος - Δυνατότητα ανάκτησης της φυσιογνωμίας και του ιστορικού χαρακτήρα της πόλης - Δημιουργία πολύπλευρου τουριστικού προϊόντος – αξιοποίηση όλων των πόρων έλξης της περιοχής με άξονα τη βιώσιμη ανάπτυξη - Τήρηση νομικού καθεστώτος σε ζητήματα αιγιαλού – παραλίας και Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου 	<ul style="list-style-type: none"> - Πιέσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον από την τουριστική ανάπτυξη - Συγκρούσεις μεταξύ αναγκών διαχείρισης των υδατικών πόρων για γεωργική και τουριστική χρήση - Πιέσεις λόγω τουριστικής ανάπτυξης και έργων υποδομής στα φυσικά οικοσυστήματα - Αύξηση απορριμάτων λόγω ανάπτυξης τουριστικής δραστηριότητας - Έλλειψη πρόσβαση στον παράκτια χώρο - Μείωση των αντικειμενικών αξιών
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ – ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> - Αξιοποίηση της διεθνούς τάσης για ποιοτικό εναλλακτικό τουρισμό - Διασύνδεση ιστορικών πόλεων για ανταλλαγές και ανάδειξη των αρχαιολογικών πόρων - Ποιοτικά γεωργικά προϊόντα (οικολογικά) και προϊόντα ονομασίας προέλευσης στην διεθνή αγορά - Ανάπτυξη εξαγωγικού εμπορίου - Αξιοποίηση χρηματοδοτικών πόρων από ΚΠΣ και την ΕΕ για την ανάπτυξη υποδομών προστασίας του περιβάλλοντος - Διαχείριση των απορριμμάτων 	<ul style="list-style-type: none"> - Ένταση του ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο σε ένα πλήθος περιοχών που αναδεικνύονται ως εναλλακτικοί τουριστικοί προορισμοί - Μείωση επιδοτήσεων αγροτικού τομέα από την ΕΕ - Έλλειψη κρατικών και ιδιωτικών φορέων διαχείρισης για την προβολή των αγροτικών προϊόντων - Έλλειψη κινήτρων για επενδύσεις στον αγροτικό τομέα λόγω ενασχόλησης με τον τουρισμό - Μείωση διαθέσιμων υδατικών πόρων λόγω κλιματικών αλλαγών - Μείωση τουριστικής ανάπτυξης λόγω οικονομικής κρίσης

Πίνακας 5.3 Ανάλυση SWOT 3^{ου} σεναρίου

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

6.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Για την επιλογή του καταλληλότερου σεναρίου και την επίτευξη του στόχου της περιοχής μελέτης χρειάζεται να μελετηθεί κατά πόσο ικανοποιούνται οι υποστόχοι οι οποίοι τέθηκαν. Για τον σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ο πίνακας 6.1 ο οποίος συγκρίνει, στα πλαίσια της αξιολόγησης, τους υποστόχους με τα τρία σενάρια υλοποίησης, παρουσιάζοντας το βαθμό απόδοσης κάθε σεναρίου ως προς τους υποστόχους-κριτήρια αξιολόγησης σε μια ποιοτική κλίμακα. Η απόδοση των κριτηρίων στηρίζεται στην ποιοτική αξιολόγηση που προηγήθηκε με την βοήθεια της μεθόδου SWOT.

α/α	ΥΠΟΣΤΟΧΟΙ (ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ)	ΣΕΝΑΡΙΑ		
		Σενάριο 1 ^ο	Σενάριο 2 ^ο	Σενάριο 3 ^ο
1	Χωρική οργάνωση	1	2	3
2	Αναβάθμιση δικτύου μεταφορών	2	3	3
3	Ανάπτυξη τουριστικής δραστηριότητας	1	3	2
4	Ανάπτυξη αγροτικού τομέα	1	2	3
5	Προστασία του περιβάλλοντος	2	1	3
6	Τήρηση νομικού καθεστώτος	1	2	3

1 : Μέτριο

2 : Καλό

3 : Πολύ καλό

Πίνακας 6.1 Αξιολόγηση σεναρίων

Στο 1^ο σενάριο (μηδενική λύση) τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δείχνουν την μέτρια απόδοση του σεναρίου ως προς τους υποστόχους που τέθηκαν. Η χωρική οργάνωση, η τουριστική δραστηριότητα, ο αγροτικός τομέας και η τήρηση του νομικού καθεστώτος για την παράκτια ζώνη είναι οι υποστόχοι που αντικατοπτρίζουν, από την αξιολόγηση, την μέτρια απόδοση του. Το δίκτυο μεταφορών αξιολογείται ως καλό, λόγω του υπάρχοντος καλού δικτύου μεταφορών και η προστασία του περιβάλλοντος επίσης καλή, λόγω της σταδιακά μικρής ανάπτυξης του αγροτικού και τουριστικού τομέα, οι οποίοι διατηρούν μικρό τον αστικό ιστό της πόλης, κρατώντας αναλλοίωτα τα χαρακτηριστικά της.

Το 2^ο και 3^ο σενάριο, σύμφωνα με την αξιολόγηση, αποτελούν τα επικρατέστερα σενάρια επιλογής έχοντας σαν κοινό σημείο την αναβάθμιση του δικτύου μεταφορών της περιοχής, το οποίο αξιολογείται ως πολύ καλό και στα δυο σενάρια. Η αναβάθμιση του δικτύου μεταφορών επηρεάζει και επηρεάζεται από την ανάπτυξη των οικονομικών τομέων, σε μια σχέση ανάδρασης της οικονομικής δραστηριότητας και των υποδομών. Όσον αφορά την χωρική οργάνωση η ποιοτική διαφορά του 3^{ου} σεναρίου έγκειται στο γεγονός ότι προβλέπει ξεχωριστούς χώρους χρήσεων γης για κάθε οικονομική δραστηριότητα σε αντίθεση με το 2^ο σενάριο το οποίο προβλέπει την ανάπτυξη των οικονομικών τομέων χωρίς να συνυπολογίζει την χωρική τους διάσταση. Όσον αφορά τους οικονομικούς τομείς το 2^ο σενάριο υπερτερεί του 3^{ου} στον τουρισμό ενώ το 3^ο υπερτερεί του 2^{ου} στον αγροτικό τομέα. Η ποιοτική αξιολόγηση τους ως καλή και πολύ καλή γίνεται διότι και τα δυο σενάρια προβλέπουν την ανάπτυξη των δυο τομέων αλλά με διαφορετική βαρύτητα το καθένα. Επίσης για την προστασία του περιβάλλοντος το 2^ο σενάριο αξιολογείται με μέτριο βαθμό εξαιτίας της έντονης αστικοποίησης που δημιουργεί σε αντίθεση με το 3^ο, το οποίο προβλέπει ήπιες μορφές ανάπτυξης για τον τουρισμό και τον αγροτικό τομέα που θα επιφέρουν σταδιακή και ελεγχόμενη πληθυσμιακή ανάπτυξη και αξιολογείται ως αρκετά καλό. Το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος επηρεάζεται επίσης από την δραστηριότητα που προβλέπει κάθε σενάριο στον παράκτιο χώρο. Η προστασία της παράκτιας ζώνης που προτείνεται από το 3^ο σενάριο αποτελεί ακόμα ένα θετικό στοιχείο που συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και συσχετίζεται με την τήρηση του νομικού καθεώτος για την ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας. Τέλος όσον αφορά την τήρηση του νομικού καθεώτος παρόλο που και τα δυο σενάρια εμπεριέχουν και συνυπολογίζουν στοιχεία νομιμότητας για τις αλλαγές που προτείνουν το 2^ο σενάριο μειονεκτεί διότι η διάνοιξη του δρόμου στην παράκτια περιοχή “Γιαννίτσεινα” αντιβαίνει της τήρησης του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου περι αιγιαλού – παραλίας (νόμος 2971/2001).

Από την επισκόπηση των στοιχείων του πίνακα 6.1 συμπεραίνεται ότι το 3^ο σενάριο έχει την καλύτερη επίδοση ως προς τα κριτήρια αξιολόγησης, σε σχέση με τα υπόλοιπα σενάρια. Το σενάριο αυτό αναφέρεται στις περιβαλλοντικές και νομικές μεταβλητές που διέπουν το σύστημα ενσωματώνοντας αυτές τις συνιστώσες στους βασικούς τομείς της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, στοχεύοντας σε μια εναλλακτική διαχείριση των πόρων, θέτοντας τον ποιοτικό τουρισμό ως βασικό δείκτη της οικονομίας της περιοχής. Με βάση το σενάριο αυτό παρουσιάζονται στη συνέχεια τα μέτρα πολιτικής για την υλοποίηση του.

6.2 ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το τελευταίο στάδιο στη διαδικασία σχεδιασμού είναι η υλοποίηση του επιλεγέντος σεναρίου – εναλλακτικής λύσης μέσω της λήψης αποφάσεων και εφαρμογής των απαραίτητων μέτρων πολιτικής, από τους φορείς διαχείρισης, για την επίτευξη του στόχου που έχει επιλεγεί για την περιοχή μελέτης. Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να αποδώσει, όσο το δυνατό αναλυτικότερα, τα απαραίτητα μέτρα που πρέπει να παρθούν για την βιώσιμη ανάπτυξη της παράκτιας περιοχής “Γιαννίτσαίνα” στην Κυπαρισσία, μέτρα τα οποία θα ασκήσουν επιρροές στο μέλλον τόσο στην περιοχή μελέτης όσο και σε άλλες αντίστοιχες περιοχές. Για την επίτευξη του τελικού στόχου χρειάζεται πρώτα να επιλυθούν τα προβλήματα που απορρέουν από τους υποστόχους, τα οποία καθορίζουν τους βασικούς αναπτυξιακούς άξονες του επιλεγέντος σεναρίου και αποτελούν οδηγούς για την χάραξη αναπτυξιακής πολιτικής. Οι βασικοί αναπτυξιακοί άξονες, οι οποίοι αποτελούν την “ραχοκοκαλιά” των σχεδιαστικών παρεμβάσεων για την υλοποίηση του επιλεγέντος σεναρίου, είναι: η χωρική οργάνωση της περιοχής μελέτης, η αναβάθμιση του δικτύου μεταφορών και των υπόλοιπων υποδομών, η ανάπτυξη του αγροτικού τομέα και του τουρισμού, η προστασία του περιβάλλοντος και η τήρηση του νομικού καθεστώτος στα μέτρα που θα παρθούν και αφορούν όλους τους παραπάνω άξονες πολιτικής.

Αρχικά όσον αφορά την χωρική οργάνωση της περιοχής μελέτης προτείνεται η ζωνοποίηση της Κυπαρισσίας σε τρεις κύριες ζώνες χρήσεων γης (Χάρτης 6.1). Οι δύο από τις τρεις ζώνες αφορούν την ανάπτυξη του οικιστικού ιστού της πόλης της Κυπαρισσίας ενώ η τρίτη ζώνη αφορά την παράκτια περιοχή και την προστασία των οικοσυστημάτων της από την ανάπτυξη των άλλων δυο. Αναλυτικότερα η ζώνη που θα εκτείνεται βόρεια και ανατολικά από το σημερινό κέντρο της πόλης της Κυπαρισσίας προορίζεται για την ανάπτυξη του σχεδίου πόλης της Κυπαρισσίας και την στήριξη του τουριστικού προϊόντος της περιοχής. Στην περιοχή αυτή θα δοθούν κίνητρα για ανάπτυξη της δόμησης μέσω της επέκτασης του σχεδίου πόλης, τηρώντας πάντα τις αρχές του χωροταξικού σχεδιασμού, με σύγχρονα ρυμοτομικά σχέδια με αρκετούς κοινόχρηστους χώρους και χώρους πρασίνου όπως επίσης και κίνητρα για την ανάπτυξη ξενοδοχειακών μονάδων, καταλλυμάτων και άλλων τουριστικών υποδομών αυξάνοντας την τοπική επιχειρηματικότητα και δημιουργώντας ανταγωνιστικότερο τουριστικό προϊόν. Επίσης η ζώνη που θα εκτείνεται νότια της πόλης προορίζεται για γεωργική χρήση, με χαμηλούς συντελεστές δόμησης, προωθώντας εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται σε τέτοιες περιοχές και συμβάλλουν στο τουριστικό προϊόν αλλά και

στην ευρύτερη οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Η συγκεκριμένη ζώνη είναι σκόπιμο να κρατήσει αυτόν το χαρακτήρα για λόγους οικονομικής ισορροπίας. Το τουριστικό προϊόν είναι ο σημαντικότερος λόγος οικονομικής ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών, ωστόσο τα αγροτικά προϊόντα αποτελούσαν ανέκαθεν ένα σταθερό μέσο ανάπτυξης του ΑΕΠ της Ελλάδας και ένα μέσο διατήρησης της τοπικότητας της και για αυτό δεν πρέπει να παραγκωνίζονται. Τέλος όσον αφορά την παράκτια περιοχή, η οποία δέχεται τις ισχυρότερες περιβαλλοντικές πιέσεις από τις άλλες δυο περιοχές (ζώνες), προτείνεται: η ένταξη της παράκτιας περιοχής “Γιαννίτσαινα” στις περιοχές “Καταφύγιο Άγριας Ζωής” για την προστασία της χελώνας *Caretta-Caretta*, εν συνεχεία της βόρειας παράκτιας ζώνης που αποτελεί κομμάτι του δικτύου NATURA 2000 (θίνες Κυπαρισσίας). Επίσης προτείνεται η προστασία των οικοσυστημάτων της, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία όπως αναλύεται στην ενότητα 3.4.1, από οικονομικούς ή άλλους παράγοντες (αγροτικός τομέας, τουρισμός και αστικοποίηση) οι οποίοι μπορεί να την επηρεάσουν περιβαλλοντικά και αναλύονται παρακάτω στα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. Τα παραπάνω μέτρα προϋποθέτουν για την επίτευξη τους την στήριξη τόσο των αρμόδιων κρατικών φορέων διαχείρισης (Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής) όσο και των οικείων αρμόδιων αρχών (πολεοδομιών, δασικών και λιμενικών αρχών,).

Χάρτης 6.1 Ζωνοποίηση περιοχής μελέτης

Για την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, που όπως αναφέρθηκε χωροθετείται στην νότια ζώνη της περιοχής μελέτης, προτείνεται η ανάπτυξη βιολογικών μεθόδων για την παραγωγή των προϊόντων που ήδη παράγονται στην περιοχή, όπως ελιές, σταφύλια, οπωροκηπευτικά κ.α. Με την εφαρμογή αυτή θα προστατευτεί περιβαλλοντικά η περιοχή μέσω της παύσης χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων. Επίσης δίνονται κίνητρα για την παραγωγή προϊόντων ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ), αξιοποιώντας την ευκαιρία που δίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Περιπτώσεις όπως οι ελιές Καλαμών και το Καλαματιανό ελαιόλαδο αποτελούν παραδείγματα πρότυπα της περιοχής τα χνάρια των οποίων μπορεί να ακολουθήσει και η Κυπαρισσία σε αντίστοιχο ή ακόμα καλύτερο βαθμό. Μέσω των προϊόντων προέλευσης, εκτός του ότι αναβαθμίζεται η επιχειρηματικότητα της περιοχής και δημιουργούνται πιθανότητες περαιτέρω ανάπτυξης όπως π.χ. μεταποιητική δραστηριότητα ή εμφιάλωση, δίνονται ευκαιρίες για νέες θέσεις εργασίας και διαφημίζεται η περιοχή μέσω των γεωργικών προϊόντων της παντού. Τέλος για την επίτευξη των παραπάνω δράσεων θα συνταχθεί από τους τοπικούς φορείς αυτοδιοίκησης ένας ελεγκτικός μηχανισμός για την προστασία του περιβάλλοντος ο οποίος θα επιβλέπει την τήρηση των αγροτικών δραστηριοτήτων και την αποφυγή μόλυνσης φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων της περιοχής και θα επιβάλλει πρόστιμα και παραδειγματικές τιμωρίες στους παραβάτες.

Όσον αφορά τον τουρισμό, ο οποίος αποτελεί έναν από τους κυριότερους παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, χωροθετείται και στις δυο ζώνες οικιστικής ανάπτυξης με διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο και οι δυο τρόποι χωροθέτησης του αποσκοπούν σε μια ήπια ανάπτυξη του μέσω εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, στην νότια ζώνη και ο οικοτουρισμός και ο αρχαιολογικός τουρισμός, στην βόρεια ζώνη. Ο αγροτουρισμός, μέσω της ανάδειξης των τοπικών προϊόντων, αποτελεί την σύγχρονη μορφή τουρισμού που επιδιώκει κάθε αγροτική περιοχή σεβόμενη τους φυσικούς της πόρους και την φυσιογνωμία της. Επίσης ο αρχαιολογικός τουρισμός αποτελεί κομμάτι του τουριστικού προϊόντος για τις περισσότερες ελληνικές πόλεις, λόγω του μεγάλου αρχαιολογικού πλούτου που διαθέτει η Ελλάδα. Ομοίως και στην Κυπαρισσία η αύξηση του ενδιαφέροντος για τον αρχαιολογικό πλούτο της περιοχής προσδίδει σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη για την περιοχή και τους κατοίκους της. Τέλος η ανάπτυξη του οικοτουρισμού προσβλέπει στην ανάδειξη των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών της περιοχής όπως π.χ. η περιοχή NATURA 2000 που βρίσκεται στην παράκτια ζώνη του Κυπαρισσιακού κόλπου βόρεια της Κυπαρισσίας. Με αυτές τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού επιτυγχάνεται η διατήρηση και ανάδειξη της φυσιογνωμίας της περιοχής,

αξιοποιούνται οι επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για εναλλακτικές μορφές τουρισμού και αναπτύσσονται σταδιακά οι οικονομικοί τομείς της περιοχής.

Για την ενεργοποίηση όλων των παραπάνω δραστηριοτήτων και μέτρων πολιτικής που πρόκειται να ληφθούν απαραίτητο στοιχείο είναι το δίκτυο μεταφορών της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται η ανακατασκευή όλων των κύριων οδικών αξόνων που οδηγούν σε αρχαιολογικούς χώρους και χώρους NATURA 2000 με στόχο την ανάπτυξη του τουρισμού, αξιοποιώντας την ευκαιρία για καλύτερη και γρηγορότερη διακίνηση προϊόντων και ανθρώπων, όπως επίσης και την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Επίσης η ανάπτυξη του λιμανιού αποτελεί κύριο μέτρο πολιτικής λόγω της σύνδεσης του τόσο με τον τουρισμό όσο και με τον αγροτικό τομέα μέσω του εξαγωγικού εμπορίου.

Όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, όπως αυτή παρουσιάστηκε κατά την διαδικασία ανάλυσης ολόκληρης της διπλωματικής εργασίας, τα μέτρα που παρουσιάζονται παρακάτω αφορούν τη διάβρωση της παράκτιας ζώνης, την παράκτια ρύπανση όπως προκύπτει από την έντονη αστικοποίηση και αγροτική χρήση μέσω υγρών αποβλήτων και σκουπιδιών, την διαχείριση των απορριμάτων και το φαινόμενο της υφαλμίρωσης. Αναλυτικότερα για την παράκτια διάβρωση προτείνονται έργα αποκατάστασης, παράλληλα και κάθετα επι της ακτογραμμής. Ορισμένα παράλληλα επι της ακτογραμμής έργα είναι οι κυματοθραύστες, η αναπλήρωση με ίζημα, η θωράκιση και οι τοίχοι αντιστήριξης. Ωστόσο η αναπλήρωση με ίζημα είναι η μόνη δράση που μπορεί να προταθεί, λόγω των ισχυρών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκαλούν τα άλλα τρία έργα τα οποία δεν μπορούν να προταθούν για μια τόσο ευαίσθητη περιοχή, όπως η περιοχή μελέτης. Εντούτοις προτείνονται έργα κάθετα επι της ακτογραμμής τα οποία είναι οι ύφαλοι πρόβολοι. Η ευαισθητοποίηση για την προστασία του θαλάσσιου και χερσαίου περιβάλλοντος των παράκτιων ζωνών δημιούργησε την ανάγκη για αναζήτηση ηπιότερων μορφών έργων προστασίας ακτών με γνώμονα τον περιορισμό των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων (διάβρωση των γειτονικών ακτών, ποιότητα νερού, αισθητική). Μία μέθοδος είναι η εγκατάσταση πυθμενικών προβόλων, που κατασκευάζονται από σκυρόδεμα μέσα σε ελλειψοειδείς διατομές, σε μικρές αποστάσεις μεταξύ τους και καλύπτουν το μήκος της προστατευόμενης ζώνης. Ο κύριος μηχανισμός διάβρωσης κατά μήκος τις ακτής είναι το παράκτιο κυματογενές ρεύμα παράλληλα σε αυτή που μεταφέρει τα φερτά υλικά του πυθμένα. Οι ύφαλοι πρόβολοι μειώνουν την ένταση του ρεύματος με αποτέλεσμα την

παγίδευση μέρους των φερτών και την αποφυγή τις διάβρωσης³⁹. Για το θέμα της παράκτιας ρύπανσης, των υγρών αποβλήτων και των σκουπιδιών που προέρχονται από την αστική την αγροτική και την τουριστική χρήση προτείνεται η σύντομη ολοκλήρωση της κατασκευής του βιολογικού καθαρισμού όπως έχει ήδη μελετηθεί και δημοπρατηθεί, ο οποίος θα προσφέρει τον καθαρισμό των λυμάτων όλου του δήμου και θα έχει δυνατότητα διαχείρισης όγκου λυμάτων ισοδύναμου με 20000 κατοίκους. Ο τελευταίος παράγοντας που απασχόλησε την παρούσα διπλωματική, όσον αφορά τα περιβαλλοντικά ζητήματα, είναι η υφαλμύριση. Η βέλτιστη λύση για ορθολογική ανάπτυξη και διαχείριση των παράκτιων περιοχών σε ότι αφορά το φαινόμενο της υφαλμύρωσης και τις επιπτώσεις του στην ποιότητα των υδάτων των παράκτιων υδροφορέων είναι η πρόληψη. Συγκεκριμένα, η διαχείριση του παράκτιου υδροφόρου στρώματος πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε η διείσδυση του θαλασσινού ύδατος από τη θάλασσα προς την ενδοχώρα να είναι ελεγχόμενη στις περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατόν να αποτραπεί. Με τον τρόπο αυτό οι επιπτώσεις από την αυξημένη συγκέντρωση χλωριώντων που χαρακτηρίζει το θαλασσινό ύδωρ δεν θα είναι καθοριστικές για την ποιότητα και την ποσότητα των αποθεμάτων φρέσκου ύδατος που υπάρχουν στις παράκτιες ζώνες και τα οποία αποτελούν την κύρια πηγή ύδατος των περιοχών αυτών. Είναι λοιπόν απαραίτητη η θεσμοθέτηση μέτρων προστασίας των παράκτιων ζωνών με ταυτόχρονη ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων τους. Η μείωση των ρυθμών άντλησης από τα παράκτια υδροφόρα στρώματα ώστε να μην υπερβαίνει τη δυνατότητα φυσικής επανατροφοδότησής τους αποτελεί ένα πρώτο μέτρο. Η μείωση της αντλητικής δραστηριότητας μπορεί επίσης να επιτευχθεί με την ταυτόχρονη βελτίωση του συστήματος ύδρευσης ώστε να μην καταγράφονται απώλειες κατά τη διαδικασία διανομής. Ακόμη, η επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υδάτων για αρδευτικές και όχι μόνο δραστηριότητες θα μειώσει σημαντικά τις απαιτούμενες ποσότητες φρέσκου ύδατος. Τέλος, η επιλογή γεωργικών καλλιεργειών με κριτήριο όχι μόνο τα οικονομικά οφέλη αλλά και την ανάγκη προστασίας των αποθεμάτων φρέσκου ύδατος θα συμβάλλει καθοριστικά στον περιορισμό της αντλητικής δραστηριότητας κατά μήκος των παράκτιων ζωνών. Σε πολλές περιπτώσεις, ο επαναπροσδιορισμός των θέσεων άντλησης στις παράκτιες ζώνες από θέσεις κοντά στην ακτογραμμή σε θέσεις προς την ενδοχώρα όπου τα αποθέματα φρέσκου ύδατος είναι μεγαλύτερα με ταυτόχρονη ανάπτυξη ενός σύγχρονου δικτύου διανομής δεν αποτελεί την οικονομικότερη λύση αλλά σίγουρα αποτελεί τη μακροπρόθεσμα αποδοτικότερη και φιλικότερη προς το περιβάλλον λύση (Παπαδοπούλου & Καρατζάς, 2005).

³⁹ www.teiser.gr/arximidis/pdf/IOANNIDIS/GROINS.PDF

Καταλήγοντας, στα μέτρα πολιτικής που πρόκειται να παρθούν, ξεχωριστό ρόλο στην βιώσιμη ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης παίζει η τήρηση του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η εκάστοτε περιοχή. Για την παράκτια περιοχή “Γιαννίτσαινα” στην Κυπαρισσία, σύμφωνα με την ανάλυση που έγινε στους περιβαλλοντικούς παράγοντες της υπάρχουσας κατάστασης, προτείνεται η ένταξη της στις περιοχές “Καταφύγια Άγριας Ζωής”, σε συνέχεια του υπάρχοντος δικτύου NATURA 2000 που βρίσκεται στην περιοχή και αφορά τις θίνες του Κυπαρισσιακού κόλπου. Για την παραπάνω διαδικασία απαιτείται εκπόνηση ΕΠΜ, σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία (ν.1650/86), ωστόσο είναι απαραίτητη η εισήγηση των αρμόδιων υπηρεσιών περιβάλλοντος της χωρικά αρμόδιας περιφέρειας για τον χαρακτηρισμό και την οριοθέτησή της εν λόγω περιοχής. Επίσης στα πλαίσια της παραπάνω κίνησης προτείνεται να κλείσουν όλοι οι παραλιακοί δρόμοι, αποκαθιστώντας την ζώνη της παραλίας και του αιγιαλού, και να ασφαλοστρωθούν ή να δημιουργηθούν σε σημεία που χρειάζεται, δρόμοι κάθετοι στην παραλία οι οποίοι θα συνδέουν το επαρχιακό οδικό δίκτυο με την παραλία. Τέλος όσον αφορά την παράκτια περιοχή και ιδιαίτερα την ζώνη μεταξύ αιγιαλού και παραλίας προτείνεται η πλήρης αποκατάσταση και οριοθέτηση της, σύμφωνα με τους Τοπογραφικούς Χάρτες της Κτηματικής Υπηρεσίας Μεσσηνίας και την βοήθεια συντεταγμένων ΕΓΣΑ '87, από το κράτος. Στο δημόσιο πλέον κομμάτι να αποκατασταθεί η ζώνη με αναπλήρωση ιζήματος, δημιουργώντας την κατάσταση της παραλίας που υπήρχε πριν 30 περίπου χρόνια και να τοποθετηθούν ύφαλοι πρόβολοι, κάθετα της ακτογραμμής, για την μείωση του φαινομένου της διάβρωσης.

Από την επισκόπηση ολόκληρης της διπλωματικής εργασίας και ιδιαίτερα των μέτρων πολιτικής είναι φανερό πως σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, είναι επιτακτική η ανάληψη πρωτοβουλιών από το κράτος οι οποίες θα επιτρέπουν τη λογική χρήση και ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών, στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης. Με τον τρόπο αυτό, θα επιτευχθεί ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και ταυτόχρονη προστασία του παράκτιου συστήματος από μη αναστρέψιμες μεταβολές για το φυσικό περιβάλλον, οι οποίες προκαλούνται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Ωστόσο προϋπόθεση για την ανάληψη των απαραίτητων πρωτοβουλιών από το κράτος είναι η ευαισθητοποίηση του κόσμου σε θέματα όπως, η βιώσιμη ανάπτυξη σε κάθε δράση και η βιωσιμότητα κάθε πόρου από οποιαδήποτε δράση. Το γενικότερο συμπέρασμα, λοιπόν που απορρέει από την παρούσα διπλωματική εργασία είναι η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κόσμου σε θέματα βιωσιμότητας μέσω των οποίων θα διαμορφωθούν αντιλήψεις αλλά και πολιτικές οι οποίες θα συμβάλλουν στην επίτευξη στόχων που αφορούν την βιώσιμη ανάπτυξη.-

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γιαουτζή Μ. & Στρατηγέα Α. (2005-06), “ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ”, Σ.Α.Τ.Μ., Ε.Μ.Π.
2. Dr. Δημήτρης Γκούσκος (2005-2006), “ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ : ΑΝΑΛΥΣΗ PEST, ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT”, διαφάνειες διαλέξεων μαθήματος “Τεχνολογική και Επιχειρησιακή Διοίκηση Τηλεπικοινωνιακών και Πληροφοριακών Συστημάτων”, Πανεπιστήμιο Αθηνών
3. Μ. Π. Παπαδοπούλου & Γ. Π. Καρατζάς (2005), «ΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΥΦΑΛΜΥΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ», Πρακτικά 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Διαχείρισης και Βελτιώσεων των Παράκτιων Ζωνών, σελ. 283-291, ΕΜΠ, Αθήνα

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://el.wikipedia.org>
- <http://www.institute.a-cert.org>
- <http://www.greekarchitects.gr>
- <http://conta.uom.gr>
- <http://www.kyparissia.gr>
- <http://www.travelstyle.gr>
- <http://kyparissiotis.blogspot.com>
- www.googleearth.com
- <http://www.messinia.net.gr>
- <http://www.minenv.gr>
- <http://www.clab.edc.uoc.gr>
- <http://www.archelon.gr>
- <http://www.itia.ntua.gr/filotis/>
- <http://www.worldlingo.com>
- <http://www3.aegean.gr>
- <http://www.ellinikietairia.gr>
- <http://www.ekby.gr>
- <http://www.foreaskv.gr>
- <http://www.cereco.gr>
- <http://www.sepox.gr>
- <http://www.teiser.gr>